

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΜΕ**

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΗ ΣΤΑ
ΜΜΕ: ΜΕΤΑΦΕΡΟΝΤΑΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ
ΜΕΤΑΞΥ ΓΛΩΣΣΩΝ ΚΑΙ ΚΕΙΜΕΝΩΝ**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΓΙΑΝΝΑΤΟΥ ANNA

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ ΣΩΤΗΡΙΟΣ

ΠΥΡΓΟΣ, 2018

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Πιστοποιείται ότι η πτυχιακή εργασία με θέμα:

«Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΗ ΣΤΑ ΜΜΕ: ΜΕΤΑΦΕΡΟΝΤΑΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΓΛΩΣΣΩΝ ΚΑΙ ΚΕΙΜΕΝΩΝ»

της φοιτήτριας του Τμήματος ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΜΕ

ANNA ΓΙΑΝΝΑΤΟΥ

A.M.: 0887

παρουσιάστηκε δημόσια και εξετάσθηκε στο Τμήμα ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΜΕ στις

19 / 09 / 2018

Ο ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

ΣΩΤΗΡΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ ΠΕΡΙ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ

Βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας αυτής της εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, έχω αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες. Ακόμα δηλώνω ότι αυτή η γραπτή εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά και αποκλειστικά και ειδικά για την συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία και ότι θα αναλάβω πλήρως τις συνέπειες εάν η εργασία αυτή αποδειχθεί ότι δεν μου ανήκει.

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ 1	ΑΜ	ΥΠΟΓΡΑΦΗ
Άννα Γιαννάτου	0887	

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ 2 <i>(σε περίπτωση που είναι απαραίτητο)</i>	ΑΜ	ΥΠΟΓΡΑΦΗ
.....	

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ 3 <i>(σε περίπτωση που είναι απαραίτητο)</i>	ΑΜ	ΥΠΟΓΡΑΦΗ
.....	

Εισαγωγή

Στην παρούσα εργασία παρουσιάζουμε τη διαμεσολάβηση σε όλες τις πτυχές των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και πώς συνδέεται με την καθημερινή ζωή, τις γλώσσες και τη διαπολιτισμική επικοινωνία.

Στο πρώτο κεφάλαιο αναλύουμε τον όρο της διαμεσολάβησης εντός και εκτός του πλαισίου των ΜΜΕ και στη συνέχεια περιγράφονται οι διαδικασίες εκδήλωσής της.

Στο τρίτο κεφάλαιο προχωράμε στη διαμεσολάβηση στο λόγο και πώς εκδηλώνεται σε συνάρτηση με την τεχνολογία, το μέσο και τη λειτουργία. Στο τέταρτο κεφάλαιο κάνουμε μια εισαγωγή για το ρόλο που έχει η διαμεσολάβηση στα ΜΜΕ. Προχωρώντας μελετάμε τα ΜΜΕ ως διαμεσολαβητή της καθημερινής ζωής και τι αντίκτυπο έχει στους ανθρώπους. Στο έκτο κεφάλαιο εξετάζουμε τη μαζική επικοινωνία από την επιθυμία να κατανοήσουμε την ευρύτερη διαδικασία της διαμεσολάβησης εντός της οποίας τα μέσα ενημέρωσης θεωρούνται κεντρικός παράγοντας.

Στο έβδομο κεφάλαιο εξετάζουμε διάφορες θεωρίες της επικοινωνίας, οι οποίες με την εμφάνιση των νέων τεχνολογιών άρχισαν να ενσωματώνουν τον όρο της διαμεσολάβησης. Με αφορμή, τις νέες αυτές τεχνολογίες, συνεχίζουμε στο όγδοο κεφάλαιο για να παρουσιάσουμε νέο όρο- διαδικασία που γεννήθηκε μέσω της διαμεσολάβησης, τη μεσοποίηση (mediatization).

Στο ένατο αναλύουμε μία από τις δυναμικές διαδικασίες στην οποία συμβάλλει η διαμεσολάβηση μέσω των μέσων μαζικής ενημέρωσης, την αναζωογόνηση των γλωσσών. Το τελευταίο κεφάλαιο περιγράφει τα ΜΜΕ στο ρόλο του διαμεσολαβητή κατά τη διαπολιτισμική επικοινωνία.

Abstract

In this thesis, we present mediation in all aspects of media and how it relates to everyday life, languages and intercultural communication.

In the first chapter we analyze the term of mediation within and outside the media context, and then we describe the processes of its manifestation.

In the third chapter, we proceed to speech mediation and how it manifests itself in relation to technology, medium and mode. In the fourth chapter, we make an introduction to the role that mediation plays in media. Moving on, we study the media as a mediator of everyday life and what impact it has on people. In the sixth chapter, we examine mass communication from the view to understand the broader process of mediation in which the media is seen as a central factor.

In the seventh chapter, we examine various communication theories, which through the advent of new technologies, have begun to incorporate the term of mediation. Based on new technologies, we continue in the eighth chapter to present a new term - process that was born through mediation, mediatization.

In the ninth chapter, we analyze one of the dynamic processes, the revitalization of languages, in which mediation through the media contributes to. The final chapter describes media as mediators in intercultural communication.

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
ABSTRACT.....	5
<i>1. Ανάλυση του όρου διαμεσολάβησης _____</i>	<i>8</i>
1.1 Η ετυμολογία της διαμεσολάβησης _____	8
1.2 Η έννοια της διαμεσολάβησης _____	9
<i>2. Το πλαίσιο της διαμεσολάβησης _____</i>	<i>12</i>
<i>3. Η διαμεσολάβηση στο λόγο- Τεχνολογία, μέσο, είδος και λειτουργία _____</i>	<i>14</i>
3.1 Η σχέση μέσου, είδους και λειτουργίας _____	14
3.2 Η ουσία της ύπαρξης της διαμεσολάβησης _____	17
<i>4. Η σχέση των μέσων ενημέρωσης με τη διαμεσολάβηση _____</i>	<i>19</i>
4.1 Οι διαδικασίες διαμεσολάβησης _____	19
4.2 Η διαμεσολάβηση κατά τον Silverstone _____	20
<i>5. Η Διαμεσολάβηση, η Καθημερινή Ζωή και τα MME _____</i>	<i>22</i>
5.1 Η διαμεσολαβούμενη απόσταση _____	22
5.2 Ο ρόλος της εμπιστοσύνης στη διαμεσολάβηση _____	24
<i>6. Η Διαμεσολάβηση ως συμβολική εξουσία στη θεωρία των MME _____</i>	<i>27</i>
<i>7. Η θεωρία της επικοινωνίας στο πλαίσιο των νέων τεχνολογιών και της διαμεσολάβησης _____</i>	<i>31</i>
7.1 Η διαπροσωπική και διαμεσολαβούμενη επικοινωνία _____	31
7.2 Η διαμεσολάβηση και τα σύγχρονα μέσα ενημέρωσης _____	33
7.3 Η έρευνα CMC (Computer-Mediated Communication) _____	35
7.4 Η πολιτισμική προσέγγιση _____	36
7.5 Roger Silverstone _____	38
7.6 Η σημασία της διαδικασίας της επικοινωνίας _____	40

<i>8. Διαμεσολάβηση και Μεσοποίηση</i>	<i>42</i>
<i>9. Αναζωογόνηση της γλώσσας και οι νέες τεχνολογίες: Η κουλτούρα της ηλεκτρονικής διαμεσολάβησης και η αναδιοργάνωση των κοινοτήτων</i>	<i>46</i>
9.1 Η απώλεια της γλώσσας	46
9.2 Ηλεκτρονική διαμεσολάβηση και αναζωογόνηση γλωσσών: περιοχές σύγκλισης	48
9.3 Ηλεκτρονική Διαμεσολάβηση, Νέα είδη και ο Μετασχηματισμός του Λόγου	54
9.4 Ηλεκτρονική Διαμεσολάβηση και η αντιμετώπιση των γλωσσικών ιδεολογιών Περιφρόνησης	55
9.5 Η Τεχνολογία ως Ιδεολογία: Αναζωογόνηση και Διαμεσολάβηση των Κοινοτήτων	57
<i>10. Τα ΜΜΕ στο ρόλο του διαμεσολαβητή κατά τη διαπολιτισμική επικοινωνία</i>	<i>63</i>
<i>11. Βιβλιογραφία</i>	<i>68</i>

1. Ανάλυση του όρου διαμεσολάβησης

1.1 Η ετυμολογία της διαμεσολάβησης

Πρώτα θα καθορίσουμε τι εννοούμε με τον όρο «μέσα μαζικής ενημέρωσης» (ΜΜΕ), και πώς οι τεχνολογικές αλλαγές στα περιβάλλοντα των ΜΜΕ εξελίσσονται σε σημαντικές κοινωνικές δυνάμεις. Στην πιο κοινή σύγχρονη έννοια του όρου, ο όρος «μέσα μαζικής ενημέρωσης» αναφέρεται στα τεχνολογικά και θεσμικά συστήματα μέσω των οποίων οι άνθρωποι παράγουν, καταχωρούν, διανέμουν, και "καταναλώνουν" συμβολικό υλικό σε μαζική κλίμακα: η τηλεόραση, το ραδιόφωνο, ο Τύπος, το Ίντερνετ και άλλα. Η άποψη αυτή τείνει στη θεώρηση των μέσων ενημέρωσης ως τεχνολογικές μορφές. Μια άλλη έννοια του όρου αναφέρεται σε διάφορα κείμενα των μέσων ενημέρωσης και τα είδη κειμένων: ειδήσεις, ριάλιτι, ταινίες δράσης, editorials, κ.λπ. Η άποψη αυτή τείνει στη θεώρηση των μέσων ενημέρωσης ως μορφές περιεχομένου. Μια τρίτη, λιγότερο κοινή άποψη ενσωματώνει και τις δύο αυτές προοπτικές. Περιλαμβάνει επίσης, μια διαδικαστική θεώρηση των μέσων ενημέρωσης και επιτρέπει πολλαπλές προοπτικές για τα μέσα ενημέρωσης όσον αφορά την παραγωγή, την κατανάλωση, τη διανομή, και το μετασχηματισμό των σημασιών. Η άποψη αυτή περιγράφεται από το Silverstone (1999) ως μεσολάβηση.

Ο όρος διαμεσολάβηση περιλαμβάνει την παραγωγή, την κίνηση, και την μετατροπή των εννοιών εντός και μεταξύ των κοινωνικών περιβάλλοντων, διαμέσου του χώρου και του χρόνου. Είναι μια προοπτική που περιλαμβάνει «την κίνηση του νοήματος από το ένα κείμενο στο άλλο, από τη μια συζήτηση στην άλλη, από το ένα γεγονός στο άλλο» και «τη συνεχή μετατροπή των νοημάτων, τόσο σε μεγάλη όσο και σε μικρή κλίμακα, σημαντικές και ασήμαντες, κατά τη γραφή, την ομιλία και τα οπτικοακουστικά μέσα» (Silverstone 1999, σελ. 13). Περιλαμβάνει την τεχνολογική, κοινωνική και θεσμική άποψη για το περιεχόμενο των μέσων ενημέρωσης, χωρίς να συγχέονται μεταξύ τους.

Όσον αφορά την ετυμολογική ρίζα της, η λέξη «μεσολαβητής» προέρχεται από τη λατινική λέξη *medius* (μεσαίο) ή προέρχεται από τη λατινική ρίζα *mediare* • να μειώσω κάτι κατά το ήμισυ, να είμαι στη μέση, να παρέμβω, να ενεργώ ως διαμεσολαβητής (Zarateetal, 2008, Roth, 2007, Wall και Lynn, 1993). Το παράγωγο ουσιαστικό (*medium*= μέσο), εκτός από το κέντρο, το μέσο και τη διαμεσολάβηση,

δηλώνει επίσης «τον κοινό όρο» ενός λογικού συλλογισμού (Roth, 2007, σελ. 658). Στα κινέζικα, το ρήμα «μεσολαβώ» σημαίνει «να σταθώ μεταξύ των δύο μερών και να λύσω το πρόβλημά τους.»

Όπως σημείωσε ο Williams (1985, σελ. 204 στο LloydJones, 2000, σελ. 647) ο όρος «διαμεσολάβηση» για καιρό αποτελεί μια σχετικά σύνθετη λέξη ενώχρησιμοποιείται ως βασικός όρος σε αρκετά συστήματα σκέψης. Η δραστηριότητα της διαμεσολάβησης έχει μια μακρά ιστορία που χρονολογείται από τους μεγάλους αρχαίους πολιτισμούς της Φοινίκης, της Βαβυλώνας, της Ελλάδας και της Ρώμης. Στην πραγματικότητα, η διαμεσολάβηση ήταν μια κοινή πρακτική μεταξύ των Φοινίκων στις εμπορικές τους συναλλαγές που αφορούν την αγορά και την πώληση των εμπορευμάτων, και σύμφωνα με το Δενδρινό (2006, σελ. 11-12), στον κόσμο της Μεσογείου, η διαμεσολάβηση ήταν μια πολιτική πράξη διπλωματίας.

1.2 Η έννοια της διαμεσολάβησης

Οι διαμεσολαβητές έχουν διαδραματίσει βασικό ρόλο σε όλους τους πολιτισμούς από την αρχαιότητα. Ένας από τους πιο γνωστούς αρχαίους διαμεσολαβητές ήταν ο Έλληνας θεός, ο Ερμής, ο οποίος, μεταξύ των άλλων ρόλων του, υπηρέτησε ως αγγελιοφόρος μεταξύ του Δία και των θνητών, του Δία και του κάτω κόσμου, και μεταξύ του κάτω κόσμου και των θνητών (Αποστόλου, 2009). Οι αρχαίοι Έλληνες γνώριζαν το μη έγγαμο διαμεσολαβητή ως προξενητή, ενώ οι Ρωμαίοι αποκαλούσαν το διαμεσολαβητή με διάφορα ονόματα, συμπεριλαμβανομένων internuncius, medium, intercessor, philanthropus, interpolator, conciliator, interlocutor, interpres και τελικά διαμεσολαβητής.

Στους πολιτισμούς της Αφρικής, της Ασίας και της Νότιας Αμερικής θεωρούσαν το διαμεσολαβητή, μια θρησκευτική προσωπικότητα, ένα σοφό άνθρωπο που αξίζει ιδιαίτερο σεβασμό που συχνά παρενέβη για να εξηγήσει φαινόμενα και γεγονότα ή ενεργούσε ως ενδιάμεσος στις σχέσεις με τις άλλες κοινότητες και πολιτισμούς («ο γέροντας της κοινότητας»). Σε ελβετικούς, γερμανικούς και ιαπωνικούς πολιτισμούς, ο διαμεσολαβητής υπηρέτησε ως δικαστής, του οποίου καθήκον ήταν να προωθήσει την επίλυση διαφωνιών (Eileen & Mackie, 2006). Ο όρος έχει επίσης χρησιμοποιηθεί

για το Χριστό, αποστολή του οποίου είναι να «μεσολαβήσει» μεταξύ Θεού και ανθρώπου.

OWilliams (1985 όπως αναφέρεται στο Livingstone, 2009) εντοπίζει τη «διαμεσολάβηση» από τον 14ο αιώνα και επισημαίνει τρεις κεντρικές έννοιες του όρου: (α) ενεργεί ως ενδιάμεσος (π.χ., την πολιτική πράξη της συμφιλίωσης των αντιπάλων), (β) ως ενδιάμεσος (έμμεσος) παράγοντας μεταξύ των διαχωρισμένων μερών που κάποτε είχαν μια σχέση και (γ) ως επίσημος τρόπος έκφρασης μη εκπεφρασμένων σχέσεων.

Σήμερα, η «διαμεσολάβηση» χρησιμοποιείται με διαφορετικό τρόπο σε πολλούς διαφορετικούς κλάδους. Συγκεκριμένα, σε μελέτες επίλυσης συγκρούσεων, ο στόχος της διαμεσολάβησης ως διαδικασία επίλυσης διαφορών είναι να παράγει ένα εκούσιο και συναινετικό αποτέλεσμα (Macfarlane, 2003 που αναφέρεται στο Gerami, 2009, σελ. 435) και θεωρείται ως εναλλακτική λύση για την καταστροφική αντιπαράθεση, την παρατεταμένη διένεξη ή ακόμη και βία. Στο πλαίσιο των κοινωνικών σπουδών, ο όρος πολιτισμική διαμεσολάβηση έχει εισαχθεί σε ορισμένες χώρες και θεωρείται επάγγελμα. Οι διαμεσολαβητές, οι οποίοι στην πραγματικότητα εργάζονται για την κυβέρνηση και σε μη κυβερνητικές ή άλλες ανθρωπιστικές οργανώσεις (δηλαδή, νοσοκομεία, κλινικές υγείας, σχολεία, φορείς, πανεπιστήμια, εκκλησίες, διάφορα μέρη συγκέντρωσης σε κάθε κοινότητα και ομάδες μεταναστατών), διευκολύνουν την ένταξη αλλοδαπών σε ένα νέο εθνικό και κοινωνικό πλαίσιο.

Ο όρος διαμεσολάβηση εμφανίζεται στη μετάφραση και χρησιμοποιείται για να αναφερθεί στη διαδικασία κατά την οποία ο μεταφραστής (ή διερμηνέας) περνά από τη μια γλώσσα στην άλλη με στόχο να γεφυρώσει τις ενδεχόμενες γλωσσικές και πολιτιστικές διαφορές. Επιπλέον, σε μελέτες της επικοινωνίας και των μέσων ενημέρωσης, ο όρος χρησιμοποιείται για να αναφερθεί στην πράξη της μετάδοσης από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Ακόμη, οι μελετητές αναφέρονται στον διαμεσολαβητικό ρόλο της τεχνολογίας μεταξύ των ανθρώπων και του κόσμου (βλ. Couldry, 2008: 285) και συμφωνούν σχετικά με το ρόλο των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας στη διαμεσολάβηση σχεδόν σε κάθε διάσταση της κοινωνικής ζωής (πρβλ. Livingstone, 2009, Couldry, 2008, Hjarvard, 2007, Martin-

Barbero, 2006, Eisenlohr, 2004), στο πλαίσιο της εκπαίδευσης, ο δάσκαλος λειτουργεί ως διαμεσολαβητής διευκολύνοντας τη διαχείριση των αντιφάσεων που συνδέονται με τα πολλαπλά πολιτιστικά μέρη της τάξης και του σχολείου (βλ Stith & Roth, 2009). Ο όρος επίσης, απαντάται και στη φιλοσοφία, όπου χρησιμοποιείται με διαφορετικό τρόπο (Stathoroulou, 2013).

2. Το πλαίσιο της διαμεσολάβησης

Η διαμεσολάβηση περιλαμβάνει αρκετές διαφορετικές διαδικασίες:

1. Βασίζεται στην εκδοχή των γεγονότων και των συνθηκών από ένα δεύτερο ή τρίτο μέρος που δεν μπορούμε να παρατηρήσουμε άμεσα για τους εαυτούς μας.
2. Δεύτερον, αναφέρεται στις προσπάθειες των άλλων φορέων και θεσμών της κοινωνίας να επικοινωνήσουν μαζί μας για δικούς τους σκοπούς. Αυτό ισχύει για τους πολιτικούς και τις κυβερνήσεις, τους διαφημιστές, τους εκπαιδευτικούς, εμπειρογνώμονες και διάφορους ειδικούς, στον έμμεσο τρόπο με τον οποίο διαμορφώνουμε τις αντιλήψεις μας για τις ομάδες στις οποίες δεν ανήκουμε.
3. Η διαμεσολάβηση συνεπάγεται επίσης κάποια μορφή σχέσης. Σχέσεις οι οποίες προκαλούνται μέσω των μέσων μαζικής ενημέρωσης είναι πιθανό να είναι πιο απόμακρες, απρόσωπες και αδύναμες από τους άμεσα προσωπικούς δεσμούς.

Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης δεν μονοπωλούν τη ροή των πληροφοριών που λαμβάνουμε και παρεμβαίνουν σε όλες τις ευρύτερες κοινωνικές σχέσεις μας, αλλά η παρουσία τους είναι αναπόφευκτα πολύ διαδεδομένη (σφαιρική, πανταχού παρούσα). Η διαμεσολάβηση μπορεί να πάρει διάφορες μορφές, ξεκινώντας από την ουδέτερη ενημέρωση, τη διαπραγμάτευση μέχρι προσπάθειες χειραγώγησης και ελέγχου.

Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης γίνονται ποικιλοτρόπως αντιληπτά ως:

1. Ένα παράθυρο για γεγονότα και εμπειρία, η οποία εκτείνει την οπτική μας, δίνοντάς μας τη δυνατότητα να δούμε μόνοι μας τι συμβαίνει, χωρίς παρεμβάσεις από τους άλλους.
2. Ένας καθρέφτης των γεγονότων στην κοινωνία και τον κόσμο, γεγονός που συνεπάγεται μια πιστή αντανάκλαση. Παρά το γεγονός ότι η γωνία και η

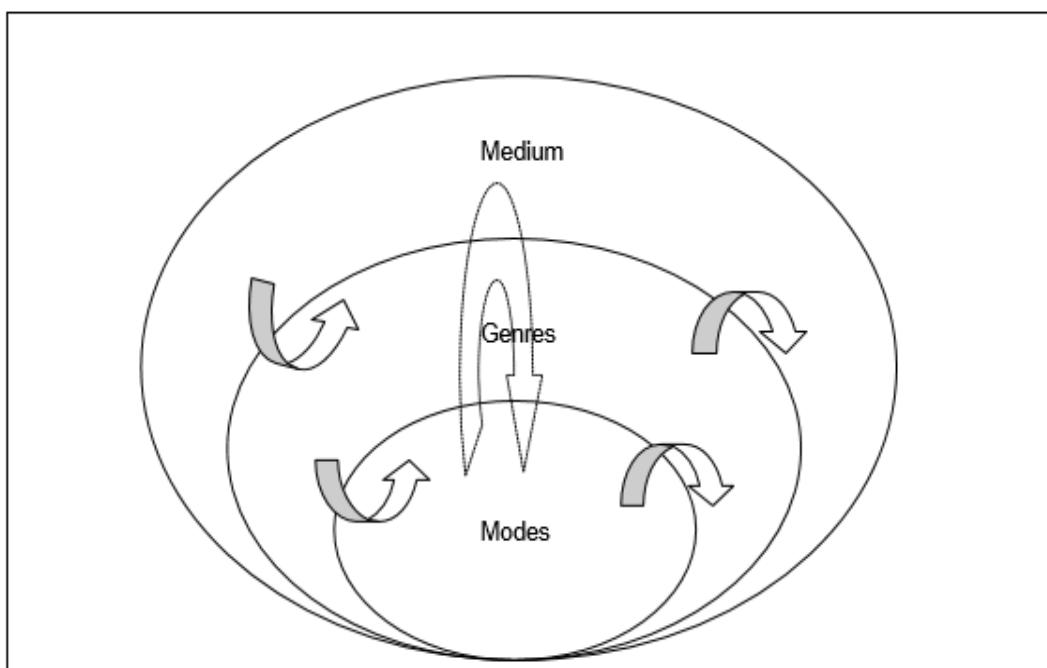
κατεύθυνση του καθρέφτη αποφασίζονται από τους άλλους, είμαστε λιγότερο ελεύθεροι να δούμε τι θέλουμε.

3. Ένα φίλτρο ή φύλακα που επιλέγει τμήματα εμπειρίας με ιδιαίτερη προσοχή περιλαμβάνοντας κι άλλες απόψεις είτε σκόπιμα είτε όχι.
4. Μια ταμπέλα, ένας οδηγός ή διερμηνέας που δείχνει το δρόμο και εξηγεί ότι άλλοτε ήταν αινιγματικό ή αποσπασματικό.
5. Ένα φόρουμ ή πλατφόρμα που παρουσιάζει πληροφορίες και ιδέες σε ένα ακροατήριο, συχνά με δυνατότητες απόκρισης και ανατροφοδότησης.
6. Μια οθόνη ή εμπόδιο που υποδεικνύει την πιθανότητα ότι τα μέσα ενημέρωσης θα μπορούσαν να μας αποκόψουν από την πραγματικότητα, παρέχοντας μια ψευδή εικόνα του κόσμου χρησιμοποιώντας φαντασία ή προπαγάνδα.

3. Η διαμεσολάβηση στο λόγο- Τεχνολογία, μέσο, είδος και λειτουργία

3.1 Η σχέση μέσου, είδους και λειτουργίας

Τα τεχνολογικά χαρακτηριστικά ειδικών συστημάτων διαμεσολάβησης έχουν επιπτώσεις στον τρόπο με τον οποίο μεταφέρονται τα νοήματα, αλλά δεν επηρεάζουν κατ' ανάγκη ποια νοήματα μπορούν να μετακινηθούν (σε λεξιλογικό, σημασιολογικό, γραμματικό ή λεκτικό επίπεδο). Η τηλεόραση, για παράδειγμα, μπορεί εξίσου εύκολα να χρησιμοποιηθεί για να μεταφέρει πορνογραφικά μηνύματα αλλά και ευαγγελικά. Το ίδιο ισχύει για τον Τύπο και το ραδιόφωνο. Διακρίνοντας την έννοια των μέσων μαζικής ενημέρωσης, «η τεχνολογία είναι το πώς κάνουμε τα πράγματα» (White 1940, σελ. 15). Ο τεχνολογικός χαρακτήρας ενός μέσου, για παράδειγμα, κάνει τις πολιτικές αντιπαραθέσεις σε έντυπη μορφή ή στο ραδιόφωνο να έχουν μια διαφορετική σημασία/ έννοια σε σχέση με το πώς μεταδίδονται στην τηλεόραση. Με άλλα λόγια, από τεχνολογική άποψη, υπάρχει ιεράρχηση των μέσων μαζικής ενημέρωσης, των ειδών και των τρόπων που εκφράζονται σε οποιαδήποτε περίπτωση του νοήματος που θέλουμε να εντοπίσουμε (βλέπε Εικόνα 1). Τα στοιχεία των εν λόγω ρυθμίσεων και ιεραρχιών αλλάζουν όταν οι νέες τεχνολογικές μορφές εισάγονται σε ένα περιβάλλον μέσων ενημέρωσης (Innis, 1951, McLuhan, 1964).

Εικόνα 1: Διάταξη μέσου, ειδών και λειτουργιών από τεχνολογική σκοπιά

Παρά το τεχνολογικό χαρακτήρα ενός μέσου που περιλαμβάνει τους πλέον άμεσους και προφανείς περιορισμούς του προς τα είδη των λειτουργιών που θα κατέχει (για παράδειγμα, το ραδιόφωνο δεν μπορεί ούτε να μεταδώσει φωτογραφίες και τα έντυπα μέσα ενημέρωσης δε μπορούν να μεταδώσουν ηχητικά κύματα), η λειτουργία είναι πολύ πιο συγκεκριμένη αναλυτική κατηγορία από το είδος. Ένα δεδομένο μέσο θα φιλοξενήσει ένα θεωρητικά άπειρο αριθμό ειδών, καθώς και ένα σαφή και πεπερασμένο αριθμό λειτουργιών. Ένα συγκεκριμένο είδος αποτελείται από πολλαπλούς τρόπους, και όλα τα νοήματα είναι πολυτροπικά. Το είδος έτσι έχει τεχνολογικές, διαμεσολαβικές και πολυτροπικές διαστάσεις. Τα είδη δεν είναι ποτέ επισήμως ανεξάρτητα από τις τεχνολογίες ή τις διαδικασίες διαμεσολάβησης, και έτσι κάθε αναφορά στο είδος πρέπει επίσης να περιλαμβάνει μια αναφορά των τεχνολογικών πτυχών του, πώς διαμεσολαβείται και τις λειτουργίες που συνήθως αποτελούν ένα δεδομένο είδος. Οι λειτουργίες είναι τα μέσα με τα οποία, τα είδη διαμορφώνονται ή σχηματίζονται, ενώ τα είδη εκφράζουν την ιστορική αποτύπωση των διαμορφωμένων αλληλεπιδράσεων εντός και μεταξύ των πολιτισμών.

Τα είδη είναι μοτίβα αλληλεπίδρασης και όχι απλώς κατηγορίες αντικειμένων. Ένα είδος, σύμφωνα με την τελευταία αυτή άποψη (ως αντικείμενο) είναι ένα είδος κειμένου που καθορίζεται από τον προσδιορισμό μιας κοινής δομής των λειτουργικών μονάδων (υποχρεωτικά και προαιρετικά) που επαναλαμβάνεται ξανά και ξανά από κείμενο σε κείμενο. Ένα είδος έχει μια συνεχή δομή στην οποία κάθε συστατικό παίζει ένα λειτουργικό ρόλο στο σύνολο και έχει συγκεκριμένες λειτουργικές ουσιαστικές σχέσεις με τα άλλα συστατικά στο δικό της επίπεδο. (Lemke, 1998b)

Η θεώρηση του είδους ως σχέδιο δράσης εστιάζει σε σχηματισμούς δραστηριότητας, οι τυπικές συνήθειες μιας κοινότητας που είναι επαναλήψιμες, επαναλαμβανόμενες, και θεωρούνται του ίδιου τύπου από ένα παράδειγμα ή περιστατικό στο άλλο. Ένα παιχνίδι μπίζμπολ, ένα ταξίδι με το τρένο, η συμπλήρωση μιας επιταγής, ένα τηλεφώνημα. Θα μπορούσαμε επίσης να τα ονομάσουμε αυτά, είδη δράσης. Μεταξύ των ειδικών περιπτώσεων ειδών δράσης είναι τα είδη του γραπτού και προφορικού λόγου, αλλά ορίζονται επίσης και ως προϊόντα των δραστηριοτήτων που τα παράγουν. (Lemke, 1995, σελ. 31-32)

Η κατηγορία «είδος δράσης» που περιγράφει ο Lemke είναι σαφώς πιο γενική από τον «τύπο κειμένου», δεδομένου ότι η τελευταία αποτελεί μέρος της πρώτης και την περιλαμβάνει ως προϊόν και διαμορφωμένη πράξη. Και στις δύο πτυχές του είδους, όμως, βλέπουμε μια σαφή παραδοχή των τυπολογικών κινήσεων των νοημάτων «από το κείμενο σε κείμενο». Οι διαδικασίες διαμεσολάβησης είναι το μέσο με το οποίο συμβαίνει αυτό. Οι λειτουργίες αποτελούν μέρος της βασικής δομής του κάθε είδους. Το μέσο λειτουργεί κατά κάποιο τρόπο καθοδικά για τους σχηματισμούς του είδους, περιορίζοντας και οριοθετώντας το εύρος των βασικών στοιχείων, τα οποία μπορεί να περιλαμβάνουν τα χαρακτηριστικά ενός συγκεκριμένου είδους περιορίζοντας τις λειτουργίες με τις οποίες μπορούν να δημιουργηθούν έννοιες στο πλαίσιο οποιασδήποτε κατηγορίας διαμεσολαβήσεων. Στην πραγματικότητα, η κίνηση παρόμοιων στοιχείων, ώστε να σχηματίζουν γενικά μοτίβα- η ίδια η διαμεσολάβηση- είναι η ουσία της αξιολογικής αποτύπωσης, και τα είδη θεωρούνται απαραίτητες λειτουργίες διαμεσολάβησης.

Το είδος «ξυπνά προσδοκίες» που οι άνθρωποι «δεν περιμένουν ποτέ ότι θα εκπληρωθούν» (Lindenberger, 1990, σ xv.). Η κύρια λειτουργία των ειδών δηλαδή, είναι να εκμαιεύσει και να προκαλέσει προσδοκίες (Graham, 2001a). Στο βαθμό που τα θεσμικά όργανα είναι ο χώρος παραγωγής του είδους, και της πηγής των προσδοκιών που σχετίζονται με αυτά τα είδη, μπορούμε να υποθέσουμε ότι οι θεσμικές αξιολογίες διαποτίζουν τα είδη. Προκύπτει επίσης ότι τα είδη είναι στενά συνδεδεμένα με την μη πραγματική ζωή των κοινωνικών συστημάτων (Graham, 2001b). Επειδή είναι προσχεδιασμένοι τρόποι παραγωγής προσδοκιών, τα είδη συνδέουν το κοινωνικό παρελθόν με το παρόν, και το ενδεχόμενο μέλλον. Σήμερα, μπορούμε να δούμε, πώς ορισμένα είδη, όπως αυτά που σχετίζονται με την παραγωγή των ειδήσεων, πολιτικής ή διαφήμισης, διαμορφώνουν και οριοθετούν τις μελλοντικές δυνατότητες για κοινωνική αλλαγή, παράγοντας και αναπαράγοντας προσδοκίες για μελλοντικά σχέδια δράσης.

3.2 Η ουσία της ύπαρξης της διαμεσολάβησης

Δεδομένου ότι υπάρχει εκτενής βιβλιογραφία από τη Λειτουργική Γλωσσολογία και την Κριτική Ανάλυση του Λόγου σχετικά με τα είδη και τις λειτουργίες, η προσθήκη της διαμεσολάβησης μπορεί να φανεί ασήμαντή ή περιττή, αν όχι άνευ σημασίας. Ωστόσο, οι δύο παραπάνω κλάδοι έχουν δώσει μεγάλη έμφαση στις διάφορες έννοιες του ευρύτερου αυτού πλαισίου. Περιλαμβάνονται έννοιες όπως «ετερογλωσσία», διάφορες μορφές «γέννησης νοήματος», «γενεαλογία», «διαχρονική μεταβολή», «αρρενογονία», «είδος υβριδισμού», και «συνταγματική» αλλαγή (βλέπε Fairclough, 1992, Halliday, 1978, Lemke, 1995, Martin, 1999). Όλοι αυτοί οι όροι προϋποθέτουν μια θεωρία της διαμεσολάβησης, μια θεωρία της ιστορικής μετακίνησης και μετατροπής των νοημάτων στο χρόνο και το χώρο.

Ο Halliday, για παράδειγμα, είναι σαφής με το ιστορικό χαρακτήρα της σχέσης μεταξύ του κειμένου και του συγκεκριμένου. Είναι «μια συνεχής διαδικασία», και υπάρχει «μια διαρκώς μεταβαλλόμενη σχέση μεταξύ του κειμένου και του περιβάλλοντός του, τόσο το παραδειγματικό όσο και το συνταγματικό» (Halliday, 1978, σελ. 139). Ωστόσο, τόσοστη Λειτουργική Γλωσσολογία όσο και την Κριτική Ανάλυση του Λόγου, όλη κατηγορία των ιστορικών φαινομένων που σχετίζονται με το συγκεκριμένο παραμένουν σε μεγάλο βαθμό ανεξήγηταως προς τη θεωρία ή την ανάλυση όσον αφορά τη διαμεσολάβηση. Θεωρούνται μάλιστα ιστορικά φαινόμενα χωρίς καμία διαμεσολαβητική υποδομή. Οι άνθρωποι σίγουρα δημιουργούν, μεταφέρουν, αλλάζουν και διατηρούν νοήματα με την πάροδο του χρόνου, αλλά οι διαφορές ως προς το πώς συμβαίνει αυτό, τόσο στο εσωτερικό όσο και μεταξύ των κοινωνικών ομάδων, έχουν πολύ σημαντικές επιπτώσεις για το χαρακτήρα μιας ομάδας, τις λειτουργίες και τις μορφές της γνώσης και τους τρόπους συγγένειας (Innis, 1951, McLuhan, 1964, Postman, 1985).

Οι κύριες αξιολογικές επιπτώσεις που προκαλούν οι αλλαγές στο περιβάλλον των μέσων ενημέρωσης, είναι οι λειτουργίες των τεχνικών προκαταλήψεων των νέων κυρίαρχων μορφών μέσων ενημέρωσης. Η οπτική προκατάληψη της εκτύπωσης, για παράδειγμα, απευθύνεται και ταυτόχρονα δίνει έμφαση σε μια εντελώς διαφορετική σφαίρα της ανθρώπινης εμπειρίας από ό, τι κάνει η ακουστική προκατάληψη του ραδιοφώνου- οι οπτικές διακρίσεις ανήκουν σε διαφορετική κατηγορία από τις

ακουστικές (McLuhan, 1964). Η κοινωνική μνήμη μιας ομάδας που στηρίζεται αποκλειστικά σε προφορικά και ακουστικά μέσα ενημέρωσης θα έχει μια πολύ διαφορετική ακολουθία μνημονικών μηχανισμών και κοινωνικών στρατηγικών για τη διατήρηση διαφόρων νοημάτων σε σχέση με μία ομάδα που βασίζεται, για παράδειγμα, στο γραπτό λόγο, την τηλεόραση, τις τεχνολογίες πληροφορικής ή άλλα ανάλογα μέσα. Επομένως, δεν μπορούμε να κατανοήσουμε το χαρακτήρα των συστημάτων των εννοιών των κοινωνικών συστημάτων, χωρίς την κατανόηση της ολότητας των μέσων με τα οποία οι κοινωνίες αποθηκεύουν και μεταφέρουν νοήματα/ έννοιες.

Αν θέλει κανείς να μάθει την ετερογλωσσική κληρονομιά μιας κοινότητας, τις αλλαγές στη γέννηση εννοιών, αλλά και των γενικών μορφών της, και ούτω καθεξής, θα πρέπει να κατανοήσει πώς ακριβώς οι συστηματικοί τρόποι σύλληψης και αξιολόγησης του κόσμου αποτυπώνονται στα κοινωνικά συστήματα. Η αποτύπωση/ ενστάλλαξη είναι μια λειτουργία της διαμεσολάβησης. Οι διαδικασίες διαμεσολάβησης είναι πρωτίστως αξιολογικές επειδή είναι διαδικασίες «ταξινόμησης»: η δημιουργία διακρίσεων και κρίσεων. Ουσιαστικά είναι τα μέσα με τα οποία οι έννοιες αποτιμώνται ιστορικά και πολλαπλασιάζονται, ενώ άλλες έννοιες υποτιμώνται και "φιλτράρονται". Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η διαμεσολάβηση έχει «κεντρικό ρόλο σε αυτή τη διαδικασία της δημιουργίας διακρίσεων και κρίσεων». Εφόσον, μεσολαβήσει μια διαλεκτική μεταξύ της ταξινόμησης που διαμορφώνει την εμπειρία και την εμπειρία που χρωματίζει την ταξινόμηση, τότε θα πρέπει να διερευνήσουμε τις συνέπειες αυτής της διαμεσολάβησης (Silverstone, 1999, σελ. 12). Σε μια κοινωνία μάλιστα που η πολιτιστική, πολιτική και οικονομική δραστηριότητα έχει συγχωνευθεί σχεδόν με ένα αδιάλειπτο τρόπο στο πλαίσιο των παγκοσμίως συνδεδεμένων συστημάτων διαμεσολάβησης. Στην πραγματικότητα, αυτό που σήμερα ονομάζεται "παγκόσμιο" πλαίσιο δεν θα μπορούσε να υπάρξει χωρίς τα συστήματα της διαμεσολάβησης (Silverstone, 1999, σελ. 144)

4. Η σχέση των μέσων ενημέρωσης με τη διαμεσολάβηση

4.1 Οι διαδικασίες της διαμεσολάβησης

Ο σύγχρονος κόσμος έχει βιώσει και σε σημαντικό βαθμό καθορίζεται από μια προοδευτική τεχνολογική εισβολή στην καθημερινότητά μας, με πιο πρόσφατο και αναμφισβήτητα πιο σημαντικό παράδειγμα, την τεχνολογία των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Αυτές οι τεχνολογίες που αναδύθηκαν κυρίως τον 20^ο αιώνα, βρίσκονται όλο και περισσότερο στο επίκεντρο των τρόπων με τους οποίους τα άτομα διαχειρίζονται την καθημερινή τους ζωή. Ο ρόλος τους είναι σημαντικός τόσο για τη δημιουργία χρονοδιαγραμμάτων και στη συνέχεια του είδους, έτσι ώστε να δημιουργήσουν ένα πλαίσιο για την οργάνωση της καθημερινότητας όσο και για την ικανότητά τους να παράγουν τους συμβολικούς πόρους και εργαλεία ώστε να εξηγούν την πολυπλοκότητα της καθημερινότητας.

Αυτές οι διαδικασίες επικοινωνίας και παραγωγής εννοιών που βασίζονται στην τεχνολογία είναι διαδικασίες διαμεσολάβησης. Η διαμεσολάβηση που υποδεικνύει τον ειδικό χαρακτήρα και τη δυναμική των ηλεκτρονικών μέσων στην ενεργοποίηση των διακριτών ειδών επικοινωνίας σε δημόσιους και ιδιωτικούς πολιτισμούς, περιγράφει την εκ βάθρων, αλλά άνισα, διαλεκτική διαδικασία κατά την οποία τα θεσμοθετημένα μέσα επικοινωνίας (Τύπος, ραδιόφωνο και τηλεόραση, και όλο το Διαδίκτυο) συμμετέχουν στη γενική κυκλοφορία των συμβόλων στην κοινωνική ζωή. Αυτή η κυκλοφορία δεν απαιτεί πλέον την κατά πρόσωπο επικοινωνία, αν και δεν την αποκλείει.

Η διαμεσολάβηση είναι διαλεκτική, γιατί ενώ θα μπορούσε να ευνοήσει αυτά τα μέσα ενημέρωσης ορίζοντας και καθορίζοντας κοινωνικές έννοιες, αυτή η έννοια θα εμπόδιζε την συνεχή και συχνά δημιουργική δέσμευσή που έχουν οι ακροατές και οι τηλεθεατές με τα προϊόντα μαζικής επικοινωνίας. Είναι επίσης, άνιση, ακριβώς επειδή η δύναμη να εργαστεί κανείς με ή κατά των κυρίαρχων ή βαθιά ριζωμένων εννοιών που παρέχουν τα μέσα ενημέρωσης είναι άνισα κατανομημένη εντός και μεταξύ των κοινωνιών.

Η διαμεσολάβηση, με αυτή την έννοια του όρου, είναι τόσο τεχνολογική όσο και κοινωνική. Είναι, επίσης, όλο και πιο διαδεδομένη καθώς κοινωνικοί φορείς εξαρτώνται σταδιακά από την παροχή δημοσίων εννοιών και τις αφηγήσεις για τον κόσμο προσπαθώντας να κατανοήσουν το δικό τους. Ως εκ τούτου, η διαμεσολάβηση έχει σημαντικές συνέπειες στον τρόπο με τον οποίο εμφανίζεται κόσμος στην καθημερινότητα, και αυτή η διαμεσολαβούμενη εμφάνιση με τη σειρά της παρέχει ένα πλαίσιο για τον ορισμό και τη διεξαγωγή των σχέσεων μας με τον υπόλοιπο μακρινό κόσμο- ένα κόσμο που εμφανίζεται μόνο σε μας μέσω των μέσων μαζικής ενημέρωσης.

4.2 Η διαμεσολάβηση κατά τον Silverstone

Ο Silverstone (2006) επαναδιατυπώνει την έννοια της διαμεσολάβησης ως εξής:

Η διαμεσολάβηση αφορά σε ό, τι κάνουν τα μέσα ενημέρωσης, και σε ό, τι κάνουμε εμείς με τα μέσα ενημέρωσης. Είναι ένας όρος που προσδιορίζει τα μέσα, τόσο ως μέσα μαζικής ενημέρωσης (ραδιόφωνο, τηλεόραση, παγκόσμιος ιστός, αλλά και ο Τύπος) και τα μέσα της διαπροσωπικής επικοινωνίας (σταθερή και κινητή τηλεφωνία, e-mail, αλλά και τα γράμματα), δημιουργώντας ενεργά ένα συμβολικό και πολιτιστικό χώρο στον οποίο δημιουργούνται και κοινοποιούνται έννοιες πέρα από τους περιορισμούς της κατά πρόσωπον επικοινωνίας, ενώ γίνεται όλο και πιο σημαντική για τη διεξαγωγή της δημόσιας θεσμικής και ιδιωτικής ζωής. Αναγνώστες, θεατές και κοινό είναι μέρος αυτής της διαδικασίας διαμεσολάβησης, επειδή συνεχίζουν το έργο των μέσων ενημέρωσης με τους τρόπους που ανταποκρίνονται σε αυτά, επεκτείνουν και την περαιτέρω επικοινωνούν ό, τι βλέπουν και ακούν στην πληθώρα των οθονών και ηχείων ανά τον κόσμο.

Ο ορισμός αυτός περιγράφει μια διαδικασία που βρίσκεται σε εξέλιξη και είναι ρευστή. Αφορά τόσο τους παραγωγούς όσο και τους καταναλωτές των μέσων ενημέρωσης κατά τη διαδικασία. Το σχέδιο/ η διασύνδεση της οικειοποίησης των Haddon και Silverstone μπορεί να θεωρηθεί ως μια εφαρμογή της θεωρίας της διαμεσολάβησης με τον κύκλο της τεχνολογικής παραγωγής και της κατανάλωσης,

λόγω της ενσωμάτωσης της τόσο των παραγωγών όσο και των καταναλωτών στη διαδικασία.

Το τρίγωνο της διαμεσολάβησης (Silverstone, 2006) περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο η διαμεσολάβηση λαμβάνει χώρα σε σχέση με την ανθρώπινη εμπειρία. Αυτή η θεωρία βοηθά να γίνει κατανοητό πώς η διαμεσολάβηση αποτελείται από τις αναμνήσεις, τη φαντασία και τις εμπειρίες μας. Τα μέσα κινούνται μεταξύ αυτών των διαφορετικών τομέων, μεσολαβώντας για την εμπειρία του καθενός. Σύμφωνα με το Silverstone, μέσω των μέσων ενημέρωσης, μαθαίνουμε για τον κόσμο και ταυτόχρονα, είμαστε δημιουργοί των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Η Διαμεσολάβηση αναπαριστά την εμπειρία μας για τον κόσμο. Μια βασική έννοια της διαμεσολάβησης είναι η σύνδεση μεταξύ του τι διαμεσολαβείται και τι όχι.

Στη μελέτη της τεχνολογίας, πολλές θεωρίες εμπίπτουν σε δύο σχολές σκέψης: τον τεχνολογικό ντετερμινισμό και την κοινωνική οικοδόμηση της τεχνολογίας. Εν ολίγοις, ο τεχνολογικός ντετερμινισμός αντιλαμβάνεται την τεχνολογία και την κοινωνία ως αλληλοεξαρτώμενες. Σε αυτό το σενάριο, η τεχνολογία βρίσκεται εκτός της κοινωνίας και την επηρεάζει από μακριά. Η κοινωνική οικοδόμηση της τεχνολογίας αντιλαμβάνεται την κοινωνία και την τεχνολογία ως περισσότερο συνδεδεμένες με την τεχνολογία να διαμορφώνονται από τις κοινωνικές διεργασίες. Η διαμεσολάβηση θα μπορούσε να εκληφθεί ως «μεσολαβητής» μεταξύ των δύο αυτών κάποτε-αντικρουόμενων σχολών της θεωρητικής σκέψης. Βάσει της διαμεσολάβησης, η κοινωνία επηρεάζει την τεχνολογία και αντίστροφα (Wei, 2009). Από την άποψη αυτή, η διαμεσολάβηση αποτελεί ένα σημαντικό συστατικό της καθημερινής ζωής. Δεν μπορεί κανείς να ερευνήσει το ένα χωρίς ταυτόχρονα να εξετάζει το άλλο.

5. Η Διαμεσολάβηση, η Καθημερινή Ζωή και τα ΜΜΕ

5.1 Η διαμεσολαβούμενη απόσταση

Τόσο η επικοινωνία όσο και η διαμεσολάβηση είναι μέσα που ξεπερνούν την απόσταση. Η απόσταση που χωρίζει ένα άτομο από το άλλο σε μια πρόσωπο με πρόσωπο συνάντηση είναι αναμφισβήτητα τόσο σημαντική και βαθιά, όσο και τελικά αγεφύρωτη, όπως αυτή που χωρίζει δύο πολιτισμούς λόγω των διαφορών του παγκόσμιου χώρου και των θεμελιωδών πεποιθήσεων. Στον ηλεκτρονικό κόσμο, η διαμεσολαβούμενη επικοινωνία, ωστόσο, πρέπει να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της αποξένωσης του χρόνου-χώρου (ένα πρόβλημα που, δε χρειάζεται να υπενθυμίσουμε, ότι τα μέσα μαζικής ενημέρωσης έχουν δημιουργήσει σε μεγάλο βαθμό) (Giddens, 1990). Η μετατόπιση της επικοινωνίας είναι φυσικά μια σταδιακή διαδικασία. Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η στιγμιαία αμεσότητα και η ζωντανία των μέσων επικοινωνίας της τηλεόρασης και του Διαδικτύου έλυσαν τα προβλήματα που τέθηκαν αρχικά από την πυξίδα, την ατμομηχανή, και τον τηλεγράφο. Δηλαδή, η σύνδεση, η πραγματική σύνδεση διαμέσου του άυλου χώρου, είναι επιτέλους δυνατή. Ο χώρος μεταξύ της υποθετικής αναπαράστασης και αφήγησης και της «πραγματικότητας» φαίνεται τελικά να γεφυρώνεται από την άμεση, ζωντανή και διαδραστική επικοινωνία. Φυσικά είναι περιττό να ειπωθεί ότι η εν λόγω υπέρβαση είναι απατηλή. Τέτοιου είδους διαμεσολαβήσεις δεν διατηρούν μόνο τη φυσική αποξένωση, αλλά και αυτή η απατηλή σύνδεση έχει σημαντικές συνέπειες στο πώς αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο, και πάνω απ' όλα στο πώς σχετιζόμαστε με το «διαμεσολαβούμενο» άλλο σε έναν κόσμο όπου όλο και περισσότερο από τους σημαντικούς μας άλλους απαιτούν διαμεσολάβηση.

Η απόσταση παραμένει ένα τεράστιο πρόβλημα σε αυτό το διαμεσολαβούμενο κόσμο και ιδιαίτερα για τη διαχείριση της καθημερινής μας ζωής, ειδικά επειδή η διατήρηση της απόστασης έχει και ηθική βάση. Όπως έχει σημειώσει Kevin Robins στη συζήτηση του για τη ψυχοδυναμική της αναπαράστασης του πολέμου του Κόλπου, «η οθόνη εκθέτει το μέσο θεατή σε σκληρές πραγματικότητες, αλλά επιλέγει τη σκληρότητα αυτών των πραγματικοτήτων. Έχει μια ορισμένη ηθική ελαφρότητα: παρέχει αισθήματα χωρίς να απαιτεί ευθύνες, και μας εμπλέκει σε ένα θέαμα χωρίς να μας εμπλέκει στην πολυπλοκότητα της πραγματικότητας της» (Robins, 1994). Αυτή η

παρατήρηση μπορεί να δείχνει οικεία και ανοικεία ταυτόχρονα. Είναι οικεία από την άποψη ότι το θέμα είναι ένα σημαντικό συστατικό της ολοκληρωτικής κατοχής της καθημερινότητας από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, αλλά είναι λιγότερο οικεία στο βαθμό που παρέχει τη βάση για τη λήψη μιας ηθικής θέσης, εγείροντας το πρόβλημα της διαμεσολαβούμενης απόστασης ως ένα κρίσιμο στοιχείο της ηθικής της καθημερινότητας (Debord, 1977).

Το πρόβλημα της απόστασης είναι επίσης ένα πρόβλημα της εγγύτητας. Η σύγχρονη διαμεσολάβηση στρέφεται προς δύο αντίθετους, συμβατούς, αλλά εξίσου αδικαιολόγητους τρόπους εκπροσώπησης στη διαμεσολάβηση του άλλου. Ο πρώτος ωθεί το άλλο εκτός ορίων, ορίζοντας την ετερότητα σαν κάτι απρόσιτο και ακατανόητο. Οι εικόνες του εορτασμού των Παλαιστινίων που είχαν προβληθεί έντονα μετά τη βομβιστική επίθεση του Παγκόσμιου Κέντρου Εμπορίου θα μπορούσε να ενισχύσουν την εικόνα τους ως κάτι εντελώς ξένο. Οι επόμενες αναπαραστάσεις του Ισλάμ, τόσο γεωγραφικά μακριά όσο και κοντά στο σπίτι, ενισχύουν επίσης την αίσθηση της απρόσιτης ετερότητας που δημιουργεί άγχος και κατ'επέκτασιν νομιμοποιεί την καταστολή. Η κυριαρχία αυτών των εικόνων, καθώς και η απουσία εναλλακτικών λύσεων ή συγκεκριμενοποίησης, όπως είναι γνωστό, διατηρούν έντονα μια κουλτούρα καχυποψίας και εχθρότητας, στην οποία ηθικές κρίσεις, δηλαδή, οι αποφάσεις που αφορούν την ευαισθησία και την ευθύνη για τους άλλους, γίνονται αδύνατες (Shanahan, Morgan, 1999).

Η δεύτερη αναπαραστατική στρατηγική περιλαμβάνει ακριβώς το αντίθετο. Αρνείται τη διαφορά στο σύνολό της. Οι εικόνες του άλλου ενσωματώνονται απόλυτα σε εξοικειωμένες και δεδομένες αφηγήσεις και τα πλαίσια, αυτές της διαφήμισης ή ενός talk show, ή ακόμα και ενός ντοκιμαντέρ. Χαμογελαστοί Αφρικανοί και Κουβανοί πωλούν αυτοκίνητα και αλκοόλ. Οι φτωχοί δεν είναι φτωχοί, εκτός αν έχουν πρησμένες κοιλιές και μύγες στα μάτια τους. Οι Jerry Springer και Ricki Lake παραχωρούν 15 λεπτά διασημότητας στον άλλοτε περιθωριοποιημένο και αόρατο κόσμο. Έχουν στην ουσία «εξημερωθεί», αλλά δεν είναι σεβαστοί μέσω της οθόνης τους. Η εξημέρωση της ετερότητας είναι κατ'ανάγκην η άρνηση της ετερότητας.

Η διαμεσολαβούμενη απόσταση, επομένως, διαρκώς ταλαντεύεται μεταξύ της ενσωμάτωσης (δηλαδή την άρνηση της διαφορετικότητας και της απόστασης) ή της εκμηδένισης (δηλαδή την άρνηση της κοινής φυσικής παρουσίας και εγγύτητας). Και στις δύο περιπτώσεις, το «άλλο» εμφανίζεται στις οθόνες μας, και ως εκ τούτου, το βλέπουμε και είναι παρόν. Ωστόσο, και στις δύο περιπτώσεις, με ορισμένες εξαιρέσεις διακυβεύεται η δυνατότητα προσέγγισης αυτής της ετερότητας σε οποιοδήποτε βαθμό κατανόησης και ευαισθησίας.

Ο Luc Boltanski υποστηρίζει ότι ένα από τα κεντρικά συστατικά της αποστασιοποίησης στη διαμεσολαβούμενη επικοινωνία είναι η αδυναμία του δέκτη να γνωρίσει ή να κρίνει το πλαίσιο ή η πρόθεση εκείνων που ξεκινούν την επικοινωνία: «Η κατάσταση των μέσων ενημέρωσης, αποστασιοποιώντας όχι μόνο το θεατή από το ατυχές γεγονός, αλλά και από το πρόσωπο που παρουσιάζει τον πόνο σε αυτόν (χωρίς να είναι απαραίτητα μάρτυρας του γεγονότος), απαιτεί αυστηρότερες προϋποθέσεις εμπιστοσύνης, οι οποίες εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από μια επίδραση της παρουσίας» (Boltanski, 1999).

5.2 Ο ρόλος της εμπιστοσύνης στη διαμεσολάβηση

Η εμπιστοσύνη και αξιοπιστία, είναι σημαντική συνιστώσα στην διαμεσολάβηση της καθημερινής ζωής, όπως είναι σε άλλες διαστάσεις της κοινωνικής ζωής. Βέβαια η καθημερινότητα δεν είναι βιώσιμη εκτός κι αν δεν δείχνουμε εμπιστοσύνη σε αφηρημένα συστήματα, σε αυτούς τους θεσμούς, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, που δεν χρειάζονται απλά αυτή την εμπιστοσύνη, αλλά πρέπει και να εμπνέουν εμπιστοσύνη στους άλλους. Η μειωμένη στήριξη και εμπιστοσύνη στη δημοκρατική διαδικασία στις ανεπτυγμένες κοινωνίες μπορεί να θεωρηθεί ως συνέπεια της αυξημένης έλλειψης εμπιστοσύνης στην αναπαράσταση αυτής της διαδικασίας από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (O'Neill, 2002).

Η εμπιστοσύνη επομένως, είναι μια ολισθηρή έννοια αφού πάντα είναι υπό όρους, απαιτώντας συνεχή συντήρηση και αποδείξεις της εκπλήρωσής της. Υπάρχει, όμως κάτι παράδοξο στην διαμεσολάβηση της εμπιστοσύνης και στη δημιουργία και τη διατήρηση της εμπιστοσύνης μας στα μέσα ενημέρωσης, γι'αυτό και αυτή η

εμπιστοσύνη χαρακτηρίζεται από ασάφεια. Ένα μεγάλο μέρος των μέσων μαζικής ενημέρωσης έχει ολοφάνερα μια ασταθής, και ίσως εκμεταλλευτική σχέση με την πραγματικότητα και την αλήθεια. Καθημερινά τα όρια ξεπερνιούνται μεταξύ της καθαρότητας της ενημέρωσης και της ψυχαγωγίας. Η διάκριση ενός περιγραφικού και αναλυτικού ρεπορτάζ είναι θολή. Τα τηλεοπτικά ριάλιτι και τα ντοκιμαντέρ-σαπουνόπερες είναι στο όριο μεταξύ πραγματικότητας και φαντασίας. Τα αυθόρμητα talkshows έχουν γίνει πρόβα προηγουμένως. Οι ζωντανές μεταδόσεις από τα κέντρα των εξελίξεων του κόσμου έχουν καταγραφεί νωρίτερα. Πώς μπορούμε να εμπιστευθούμε κάτι ψεύτικο, ειδικά όταν γνωρίζουμε ότι είναι ψεύτικο; Το ζήτημα όμως δεν είναι τόσο η έλλειψη της εμπιστοσύνης στο πλαίσιο των διαδικασιών διαμεσολάβησης, αλλά η αποδοχή αυτής της έλλειψης και η εκούσια άρνησή μας να αμφισβητήσουμε την πρόδηλη παραβίαση της εμπιστοσύνης.

Υπάρχει μια διαφορά μεταξύ εμπιστοσύνης σε μια αφήγηση ή μια έκθεση, αφού αφορά την εμπιστοσύνη στην ακρίβεια των δεδομένων, και της εμπιστοσύνης στα μέσα μαζικής ενημέρωσης που επιτρέπουν δομές, όπου η ακρίβεια έρχεται σε δεύτερη θέση μετά την αισθητική και στην πιστή τήρηση του είδους. Στην πρώτη περίπτωση υπάρχει μια ανησυχία για το περιεχόμενο και την ιδιομορφία μιας αναπαράστασης. Στη δεύτερη περίπτωση υπάρχει μια ανησυχία για την ποιότητα και την αξιοπιστία αυτών των δομών, καθώς και τους κανόνες που τις διέπουν. Οι εκθέσεις μπορεί να είναι παραπλανητικές, αλλά μόνο αν παρερμηνευτούν. Η σύγχρονη διαμεσολάβηση περιλαμβάνει και τα δύο, τα συχνά αντιφατικά είδη κειμενικότητας και τα είδη των απαιτήσεων για το κοινό και τους θεατές. Η κυριολεκτική και παιγνιώδης επικάλυψη περιπλέκουν τη σχέση μεταξύ του πραγματικού και του φανταστικού. Η συνειδητή γνώση που φέρει το κοινό κατά την κατανάλωση των μέσων ενημέρωσης είναι ένα κρίσιμο μέρος της εμπιστοσύνης που δημιουργείται με βάση αυτά που βλέπουν και ακούν. Θα ήταν λάθος όμως, να θεωρήσουμε αυτή τη συνειδητή γνώση ενιαία ή άτρωτη. Το κοινό μπορεί να κάνει λάθη, και τα μέσα ενημέρωσης μπορούν, συνειδητά ή όχι, να το οδηγήσουν σε εσφαλμένα συμπεράσματα.

Η θεωρία του παιχνιδιού στη διαμεσολάβηση εξακολουθεί να έχει, όμως, σημαντικές συνέπειες στην ηθική τους (Stephenson, 1988). Εντός αυτού του παιγνιώδους πλαισίου υπάρχει μια βαθιά μετατόπιση της ευθύνης. Ενώ δεν υπάρχει παιχνίδι χωρίς τη

συμμετοχή μας, το ίδιο το παιχνίδι, το ίδιο το παιχνίδι, μπορεί να ωθήσει τους παίκτες του στην αποδοχή ευθύνης για οτιδήποτε άλλο εκτός από αυτό που λαμβάνει χώρα στο σαφώς οριοθετούμενο του πλαίσιο. "Είναι μόνο ένα παιχνίδι." Έχουμε εμπιστοσύνη στον άλλον μέσα στο παιχνίδι ότι θα παίζει δίκαια, αλλά δεν αναλαμβάνουμε την ευθύνη για το ίδιο το παιχνίδι. Το αφήνουμε στους άλλους. Ωστόσο η έννοια της εμπιστοσύνης στο παιχνίδι πρέπει να περιλαμβάνει μια κοινή ευθύνη, γιατί δεν υπάρχει παιχνίδι χωρίς όλους τους συμμετέχοντες. Η διαμεσολάβηση, επίσης, είναι μια κοινή δραστηριότητα συμπεριλαμβανομένης της αμοιβαιότητας ακόμα και σε μια εξαιρετικά ασύμμετρη πολιτική υποδομή. Εμείς, το κοινό, δεν μπορούμε να φύγουμε από το παιχνίδι, όσο συνεχίζεται. Αντίστοιχα, το παιχνίδι δεν μπορεί να συνεχιστεί χωρίς εμάς.

6. Η Διαμεσολάβηση ως συμβολική εξουσία στη θεωρία των MME

Από μια κοινωνιολογική σκοπιά, πολλοί μελετητές θεωρούν ότι τα μέσα ενημέρωσης διαμορφώνουν και διαμορφώνονται από τις κοινωνικές σχέσεις στις οποίες είναι ενσωματωμένες. Για κάποιους, η μελέτη της μαζικής επικοινωνίας ή των μέσων μαζικής ενημέρωσης ξεκινά από την επιθυμία να κατανοήσουν την ευρύτερη διαδικασία της διαμεσολάβησης εντός της οποίας τα μέσα ενημέρωσης θεωρούνται κεντρικός παράγοντας (Couldry, 2003a, 2003b, Martin-Barbero, 1993, McQuail, 1987, Silverstone, 1999a, 2005, Thompson, 1995). Όπως παρατηρεί και ο Silverstone (2005), η διαδικασία της διαμεσολάβησης μπορεί να θεωρηθεί ως ένα απαραίτητο συμπλήρωμα για τη μελέτη των μέσων μαζικής ενημέρωσης και επικοινωνίας, αλλά σε ρητή μορφή του παραμένει στο περιθώριο κατά την έρευνα τους.

Ο Silverstone υποστηρίζει ότι «η διαμεσολάβηση απαιτεί από εμάς να κατανοήσουμε πώς οι διαδικασίες επικοινωνίας αλλάζουν τα κοινωνικά και πολιτισμικά περιβάλλοντα που τις υποστηρίζουν, καθώς και τις σχέσεις που έχουν οισυμμετέχοντες, τόσο σε ατομικό όσο και θεσμικό επίπεδο, με το περιβάλλον αυτό, αλλά και μεταξύ τους» (Silverstone, 2005, σελ. 190). Ο Thompson αναδεικνύει το διαμεσολαβητικό ρόλο των μέσων ενημέρωσης ισχυριζόμενος ότι η χρήση τους προϋποθέτει τη δημιουργία νέων μορφών δράσης και αλληλεπίδρασης στον κοινωνικό κόσμο, νέα είδη κοινωνικών σχέσεων και νέους τρόπους που σχετίζονται με τους άλλους, αλλά και με τον εαυτό μας. » (Thompson, 1995, σελ. 4). Στο ίδιο πνεύμα, ο McQuail χτίζει ένα γενικό πλαίσιο για την κατανόηση των διαδικασιών και των σχέσεων της μαζικής επικοινωνίας σε δύο βασικές προτάσεις: «Κατ' αρχάς, ο θεσμός των μέσων ενημέρωσης ασχολείται με την παραγωγή, αναπαραγωγή και διανομή της γνώσης με την ευρύτερη έννοια του συνόλων συμβόλων που έχουν ουσιαστική σχέση με την εμπειρία στον κοινωνικό κόσμο. Δεύτερον, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ως υποδηλώνει και η ονομασία τους, έχουν ένα διαμεσολαβητικό ρόλο, μεταξύ του στόχου της κοινωνικής πραγματικότητας και της προσωπικής εμπειρίας» (McQuail, 1987, σελ. 51-52).

Επομένως, η διαμεσολάβηση των κοινωνικών σχέσεων μέσω της μαζικής επικοινωνίας και το αντίστροφο αφορά τη σύνδεση μεταξύ των μεμονωμένων

εμπειριών και μιας ευρύτερης συλλογικά εγκεκριμένης πραγματικότητας. Έτσι οι Couldry, Thompson και Silverstone οριοθετούν τη διαμεσολάβηση στο πλαίσιο της εξουσίας και πιο συγκεκριμένα της συμβολικής εξουσίας. Ο Couldry (1991), ορίζει τη συμβολική εξουσία ως ικανότητα δημιουργίας μιας προσωπικής πραγματικότητας, καθώς και εκείνη των άλλων (2003a: 1). Ο ίδιος υποστηρίζει ότι «στις σύγχρονες διαμεσολαβούμενες κοινωνίες [...] η συμβολική εξουσία είναι συγκεντρωμένη κυρίως, αν όχι αποκλειστικά, στα θεσμοθετημένα μέσα ενημέρωσης».

Ο Thompson περιγράφει τη συμβολική εξουσία ως «την ικανότητα να παρεμβαίνει στην πορεία των γεγονότων, να επηρεάζει τις ενέργειες των άλλων, και μάλιστα να δημιουργήσει γεγονότα, μέσω της παραγωγής και της μετάδοσης των συμβολικών μορφών» (Thompson, 1995: 17), και υποστηρίζει ότι τη διαθέτουν τα θρησκευτικά ιδρύματα, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και τα μέσα ενημέρωσης. Ομοίως, ο Silverstone υποδηλώνει ότι η μαζική / διαμεσολαβούμενη επικοινωνία παράγει και παραγέται από μία συγκεκριμένη κοινωνική τάξη, καθιστώντας τη ουσιαστικά πολιτική: επιδιώκει να πείσει, επιδιώκοντας να καθορίσει μια πραγματικότητα, σε αντίθεση με μια άλλη, συμπεριλαμβάνοντας και ταυτόχρονα αποκλείοντας την ενημέρωση και την ψυχαγωγία »(Silverstone, 2005: 192). Ο Thompson (1995: 29) υποστηρίζει ότι η μαζική επικοινωνία δημιουργεί ένα «δομικό διάλειμμα» ανάμεσα στην παραγωγή και την υποδοχή των μέσων μαζικής ενημέρωσης.

Κατά τη διαδικασία της συμβολικής ανταλλαγής που συνδέει τους παραγωγούς και τους αποδέκτες των προϊόντων των μέσων ενημέρωσης, τα τελευταία θεωρούνται σχετικά αυτόνομες, «ενεργές» οντότητες που εμπλέκονται στην αποκωδικοποίηση των κειμένων των μέσων ενημέρωσης, κυρίως σε τηλεοπτικές παραγωγές (Ang 1995, Hall, 1980, Livingstone 1998, Morley, 1992). Όσον αφορά τον εννοιολογικό πλούτο τους, οι προσεγγίσεις των Πολιτισμικών Σπουδών τείνουν να θεωρούν τα κείμενα των μέσων ενημέρωσης δεδομένες οντότητες – για τις Πολιτισμικές Σπουδές ο όρος «κωδικοποίηση» ουσιαστικά είναι ένα προϊόν και όχι μια διαδικασία. Πράγματι, ανεξάρτητα από το αν συγκεκριμένα περιεχόμενα είναι αποδεκτά, απορριπτά ή υπό διαπραγμάτευση από το κοινό, η συμβολική εξουσία έχει θεσμική βάση, και ο θεσμός των μέσων ενημέρωσης αντιμετωπίζεται ως ένα μαύρο κουτί – παγιώνονται και η εσωτερική εγγενώς κοινωνική λειτουργία τους αμφισβητείται σπάνια.

Αυτό ισχύει και για τους Thompson (1995) και Silverstone (1999a, 2005). Το πρόβλημα εδώ δεν είναι η παραμέληση της παραγωγής καθεαυτής (η μελέτη της υποδοχής είναι ένα πλούσιο και πολύπλοκο πεδίο εκ των πραγμάτων), αλλά και ο αποκλεισμός της, στην ουσία, από τις θεωρητικές απόπειρες που δεν περιγράφουν τίποτα λιγότερο από μια νέα κοινωνιολογία - διαμεσολάβησης, ή μαζικής επικοινωνίας - και τις επιπτώσεις της στις κοινωνικές σχέσεις γενικότερα.

Αναμφισβήτητα, η συνεχιζόμενη έλλειψη ισορροπίας μεταξύ, αφενός, των μέσων μαζικής ενημέρωσης- ως θεσμοί- και, αφετέρου του κοινού- ως άτομα-, πρέπει να αποκατασταθεί. Η διαμεσολάβηση, όπως ορίζεται παραπάνω- ως άσκηση της συμβολικής εξουσίας από τα άτομα και τους θεσμούς- αποτυγχάνει σε μεγάλο βαθμό να αναγνωρίσει ότι αυτά τα μέσα ενημέρωσης/ οι τεχνολογικοί θεσμοί που κατέχουν προφανώς τη συμβολική εξουσία, απαρτίζονται από άτομα. Πιο συγκεκριμένα, παραβλέπουν το γεγονός ότι οι εμπειρίες και αντιλήψεις πάνω στις οποίες αυτά τα άτομα σχεδιάζουν τη διαδικασία κωδικοποίησης δεν αποτελούνται από ένα μονολιθικό σύνολο. Επιπλέον, μερικά άτομα μπορεί να κατέχουν κοινωνικές θέσεις τόσο της παραγωγής όσο και της αποδοχής δίνοντας έτσι τη δυνατότητα σε έννοιες να γεφυρώσουν αυτό το χάσμα με πιο περίπλοκους τρόπους σε σχέση με την μονόδρομη ροή από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης προς το κοινό τους.

Όπως υποστηρίζουν οι Pacey (1980, 1999) και Dornfeld (1998), πρέπει να εγκαταλείψουμε την ιδέα ότι «παραγωγοί» είναι μονολιθικοί και υπερδύναμοι θεσμοί («τα μέσα ενημέρωσης»), αλλά να εξετάσουμε τη συμβολή των ατόμων που δρουν στο εσωτερικό τους. Εύλογα θα ρωτούσε κανείς με ποιο τρόπο τα νέα μέσα ενημέρωσης υποκινούν τα άτομα να δημιουργήσουν περιεχόμενο, να εκφραστούν υπέρ του οφέλους των «άλλων». Από μια κοινωνιολογική σκοπιά προκύπτει μια σειρά γόνιμων ερωτημάτων: «αν η διαμεσολαβούμενη οιονεί αλληλεπίδραση έχει καταστεί δυνατή μέσω των τεχνικών μέσων επικοινωνίας, τα οποία γεφυρώνουν τα χωροχρονικά κενά μεταξύ των διάσπαρτων ομάδων ή κοινοτήτων, μπορεί αυτή η μορφή αλληλεπίδρασης να θεωρηθεί παραγωγή;» Συμπερασματικά, η επιθυμία ή η ικανότητα να ενεργεί κανείς ως παραγωγός της τεχνολογίας ή του περιεχομένου των μέσων ενημέρωσης μπορεί να έχει να κάνει με τις κοινωνικές σχέσεις πέρα από την τεχνολογία, παρά με την ίδια την τεχνολογία (Mansell, 2002). Όπως υποστηρίζει και

ο Ράσεγστο έργο του, «η ανθρωπιστική προσέγγιση της τεχνολογίας», η προσωπική εμπειρία είναι σημαντική, και κάτι που οφείλουμε να αναγνωρίσουμε» (1999: 11).

Αν αντιληφθούμε τη συνεχή σχέση της διαμεσολάβησης ανάμεσα σε τρία είδη δρώντων- την ευρύτερη κοινωνία, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (παραγωγοί) και το κοινό-, οι προσεγγίσεις που περιγράφονται ανωτέρω συγκλίνουν στο «πώς η ευρύτερη κοινωνία διαμεσολαβείται για ένα κοινό, από τα μέσα ενημέρωσης». Στην πραγματικότητα, δεδομένης της εστίασης στην αποδοχή των προϊόντων των μέσων ενημέρωσης και όχι στην παραγωγή αυτή καθαυτή, θα μπορούσε να είναι πιο ακριβές να πούμε ότι επικεντρώνονται στο «πώς το κοινό ανταποκρίνεται στον τρόπο με τον οποίο η ευρύτερη κοινωνία διαμεσολαβείται γι 'αυτούς, από τα μέσα ενημέρωσης. Υπό το πλαίσιο της συμβολικής ανταλλαγής, η διαμεσολάβηση εμφανίζεται ως μια μονόδρομη ροή από την ευρύτερη κοινωνία προς το κοινόμέσω των μέσων ενημέρωσης (παραγωγοί) - οι τελευταίοι αντλούν τη συμβολική εξουσία από το ρόλο του συνδέμου, του φύλακα ή του ρυθμιστή των θεμάτων. Αντίθετα, θα μπορούσαμε να καταλήξουμε στο «πώς η ευρύτερη κοινωνία (συμπεριλαμβανομένου του κοινού) διαμεσολαβείται από τους παραγωγούς, μεταξύ τους και για το κοινό.»

Εν κατακλείδι, αν και η συμβολική εξουσία των θεσμών των μέσων ενημέρωσης είναι αναμφισβήτητη, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και η ατομική εμπειρία και δράση στην παραγωγή- η διαμεσολάβηση στο πλαίσιο της παραγωγής και όχι μέσω των προϊόντων των μέσων ενημέρωσης. Η πηγή της συμβολικής εξουσίας που οδηγεί και δημιουργεί τις νέες τεχνολογίες μέσων ενημέρωσης, θα πρέπει να επανεξεταστεί.

7. Η θεωρία της επικοινωνίας στο πλαίσιο των νέων τεχνολογιών και της διαμεσολάβησης

7.1 Η διαπροσωπική και διαμεσολαβούμενη επικοινωνία

Σύμφωνα με επιστήμονες στον εν λόγω χώρο, ο όρος της διαμεσολάβησης και τα διάφορα παράγωγά του έχουν παρεισφρήσει πλέον στη θεωρία της επικοινωνίας και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Αυτά τα ζητήματα ορολογίας έχουν διάφορες πηγές. Για μερικούς, αντικατοπτρίζουν μια προσπάθεια επανεξέτασης των ζητημάτων της εξουσίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης από πλευράς των διαδικασιών με πλούσιο συγκείμενο που απορρίπτουν στενά γραμμικές υποθέσεις σχετικά με τα αποτελέσματα ή τις επιπτώσεις των μέσων. Για άλλους, αυτό που αλλάζει δεν είναι τόσο η θεωρία όσο η τεχνολογία - η έλευση των νέων μέσων και η αποκατάσταση των παλαιών μέσων ενημέρωσης και μάλιστα της επικοινωνίας πρόσωπο με πρόσωπο. Έτσι, στο κλασικό άρθρο τους σχετικά με τη διαμεσολαβούμενη διαπροσωπική επικοινωνία, οι Cathcart και Gumpert (1983) χρησιμοποιούν τη «διαμεσολάβηση» για να αναφερθούν στους επεμβατικούς τεχνολογικούς διαμεσολαβητές που «παρεμβάλλονται για να ξεπεράσουν τους περιορισμούς του χρόνου και του χώρου» (σελ. 271). Η «διαμεσολάβηση» όχι μόνο μας επιτρέπει να αποφύγουμε τη συσχέτιση με τα συγκεκριμένα μέσα ενημέρωσης (ραδιόφωνο, τύπος, τηλεόραση κ.λπ.) χρήσιμα στην κουλτούρα σύγκλισης (Jenkins, 2006), αλλά αναγνωρίζει ότι οι κοινωνικές και τεχνολογικές αλλαγές μετασχηματίζουν το διττό κεντρικό κομμάτι της επικοινωνίας-της μαζικής και της διαπροσωπικής (ή πρόσωπο με πρόσωπο) επικοινωνίας- με αποτέλεσμα τη διαφοροποίηση και την υβριδοποίηση των διαδικασιών διαμεσολαβούμενης επικοινωνίας.

Ο Gergen (2002) επισημαίνει τη μακρά παράδοση του φαινομένου ότι «η Γλώσσα φθάνει στην ύπαρξη- στο νόημα μέσω των συντονισμένων σχέσεων μεταξύ των ατόμων. Μέσω της γλώσσας οι άνθρωποι αποκτούν τους τρόπους κατανόησης του κόσμου και των ιδίων»(σελ. 228). Έτσι, όταν ο Silverstone (2005, σελ. 188) παρατήρησε ότι η γλώσσα είναι το παράδειγμα της μεσολάβησης, ως πρόδρομος για να κάνει μια υπόθεση για το πώς τα μέσα μαζικής ενημέρωσης μεσολαβούν, σκόπιμα επέστησε μια ισχυρή αναλογία. Παραφράζοντας τον Gergen, μπορούμε λοιπόν να ισχυριστούμε ότι, όσον αφορά τη γλώσσα, τα σημερινά μέσα ενημέρωσης γίνονται

νόημα λόγω της συντονισμένης ανθρώπινης δραστηριότητας και, ταυτόχρονα, οι άνθρωποι κατανοούν τον κόσμο και τη θέση τους μέσα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Η διαμεσολάβηση λειτουργεί και με τους δύο τρόπους.

Η διάκριση του κλάδου επικοινωνίας ανάλογα με το αν οι άνθρωποι επικοινωνούν πρόσωπο με πρόσωπο ή μέσω ενός τεχνολογικού μέσου έχει διαμορφώσει εκ νέου την ανάπτυξη του πεδίου αυτού. Βεβαίως, οι διαφορές μεταξύ της διαμεσολαβούμενης και της διαπροσωπικής (συχνά αποκαλούμενης «ανθρώπινης») επικοινωνίας αντικατοπτρίζουν διαφορετικά ιστορικά προηγούμενα και πνευματικές επιρροές στο πεδίο. Αυτές οι διακρίσεις έχουν θεσμοθετηθεί με την πάροδο του χρόνου στις δομές των ακαδημαϊκών τμημάτων και σχολών, της επαγγελματικής κατάρτισης και των πτυχίων, των ακαδημαϊκών οργανώσεων και εκδόσεων, καθώς και στις μεγαλύτερες ερευνητικές ατζέντες του τομέα.

Ωστόσο, το χάσμα μεταξύ της διαπροσωπικής και διαμεσολαβούμενης επικοινωνίας κάθε άλλο παρά απλό είναι. Για πολλές δεκαετίες, οι επικριτές μέσα και έξω από το εν λόγω επιστημονικό πεδίο επέμειναν ότι τα όρια μεταξύ των δύο υποπεδίων κρύβουν στην πραγματικότητα τη μεταβαλλόμενη, ενδεχόμενη φύση της επικοινωνίας στην καθημερινή εμπειρία, τους κοινωνικούς σχηματισμούς και τον πολιτισμό. Οι προσπάθειες για να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ διαπροσωπικής και μαζικής επικοινωνίας χρονολογούνται από το κλασικό έργο των Katz και Lazarsfeld, *Personal Influence* (2006) [1955] και στη θεωρία τους για τη ροή των δύο ρευμάτων, η οποία περιλάμβανε αμφοτέρους τρόπους επικοινωνίας στη διαδικασία πειθούς. Η ροή των δύο ρευμάτων δημιούργησε θεωρίες δεκαετιών σχετικά με τα «αποτελέσματα» των μέσων ενημέρωσης που βασίζονται στη θεώρηση του κοινού ως επιλεκτικό, ενεργό και αφοσιωμένο στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και το ένα άτομο στο άλλο. Στη δεκαετία του '80 και του '90, η εισαγωγή των ψηφιακών μέσων και των τεχνολογιών της πληροφορίας έσπασε τις διακρίσεις ανάμεσα στη διαπροσωπική και τη μαζική επικοινωνία και δημιούργησε ένα άλλο κύμα θεωρητικοποίησης που μετέτρεψε τη συνομιλία, τη συμβολική αλληλεπίδραση, την κοινωνική δομή και την επεξεργασία μικρών ομάδων σε μια διαδικασία μεσολαβητικής επικοινωνίας, μέσω του ηλεκτρονικού υπολογιστή, στην εικονική πραγματικότητα και σε άλλες μορφές μεσολαβητικής επικοινωνίας. Από τη δεκαετία του '90, μια άλλη γενιά ακαδημαϊκών που έζησε την ψηφιακή εποχή διαμόρφωσε ορισμούς και πλαίσια που αρθρώνουν τη δομή και τη δράση, την ουσιαστικότητα και το νόημα και που βασίζονται σε άλλα

επιστημονικά πεδία πέρα από την επικοινωνία και τις μελέτες των μέσων ενημέρωσης.

Ως προς τη σύγκλιση της διαπροσωπικής και μεσολαβητικής επικοινωνίας διακρίνονται τρία σημαντικά γεγονότα που διαμόρφωσαν τη θεωρία και την πορεία της επικοινωνίας. Το πρώτο είναι το ρεύμα της έρευνας μαζικής επικοινωνίας που συνδέεται με τη ροή των δύο ρευμάτων και τις επακόλουθες μικτές (μαζική-διαπροσωπική) θεωρίες των επιπτώσεων των μέσων (π.χ., χρήσεις και επιδόσεις και μελέτες κοινού), δίνοντας έμφαση στην επιλεκτικότητα του κοινού, στην ενεργό συμμετοχή και στις διαπροσωπικές σχέσεις. Το δεύτερο είναι η εννοιολογική «κρίση» στη θεωρία της επικοινωνίας και η έρευνα που προκάλεσε η άνοδος των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ) και των νέων μέσων μαζικής ενημέρωσης στη δεκαετία του 1970 και του 1980 καταλήγοντας σε μια περίοδο εντατικής θεωρητικής αναδιαμόρφωσης και αυτοσχεδιασμού. Καθώς τα νέα συστήματα των μέσων ενημέρωσης άρχισαν να θολώνουν τα γνωστά όρια μεταξύ της παραγωγής και της διανομής του παραδοσιακού περιεχομένου των μέσων ενημέρωσης, της επεξεργασίας και της ανάκτησης πληροφοριών και της αλληλεπίδρασης των δυαδικών, μικρών ομάδων και των οργανώσεων, η μεσολάβηση προέκυψε ως έννοια που μπορεί να διασχίσει αυτά τα διάφορα όρια.

7.2 Η διαμεσολάβηση και τα σύγχρονα μέσα ενημέρωσης

Το τρίτο γεγονός εκτείνεται από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 μέχρι σήμερα καθώς η μεσολάβηση, σύμφωνα με ορισμένους εξέχοντες κριτικούς, αναδείχθηκε σε καθοριστική προϋπόθεση της σύγχρονης εμπειρίας (Silverstone 1999, 2002). Οι τεχνικές βελτιώσεις όπως το υπερκείμενο, οι ιστοσελίδες, οι γραφικές διεπαφές και οι μηχανές αναζήτησης διευκόλυναν και απλουστοποίησαν την πρόσβαση και τη χρήση του Διαδικτύου και άλλων ψηφιακών τεχνολογιών επικοινωνίας μεταξύ μη τεχνικών χρηστών. Εδώ, η μελέτη του «μέσου επικοινωνίας» έχει λάβει μια πιο πολιτιστική στροφή, καθώς οι αναλυτές προσπάθησαν να κατανοήσουν την καθημερινή εμπλοκή των ανθρώπων με τα νέα μέσα και τον ψηφιακό πολιτισμό.

Με την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών τις δεκαετίες του 1960 και 1970, η προσοχή μετατοπίστηκε στη σύγκλιση των παλαιότερων συστημάτων μέσω μαζικής ενημέρωσης με τις νεότερες ψηφιακές τεχνολογίες και ήταν σαφές σε πολλούς επιστήμονες ότι τα νέα μέσα έγιναν σημαντικό μέρος της αλληλεπίδρασης και της κουλτούρας των μέσων ενημέρωσης.

Ιδιαίτερα, ο όρος διαμεσολάβηση άρχισε να εμφανίζεται πιο συχνά στη βιβλιογραφία αυτό το διάστημα ως ένας τρόπος να εντάξουν τα μέσα ενημέρωσης και τη διαπροσωπική επικοινωνία μέσα σε ένα συνολικό κοινωνικό ή πολιτιστικό πλαίσιο. Επιμένοντας ότι «όλα τα μέσα δεν είναι μέσα ενημέρωσης», οι συντάκτες του άρθρου *Inter/ Media* όρισαν τη θεωρητική αυτή σύγκλιση και τη διαμεσολάβηση ως νέο πλαίσιο για τη μελέτη επικοινωνίας (Gumpert & Cathcart 1986, σελ. 27). Ομοίως, η «Θεωρία της διαμεσολάβησης» (1988) των Altheide και Snow είχε αναφερθεί στη «συγχώνευση των μαζικών και διαπροσωπικών διαδικασιών» (Hawkins et al., 1988). Στο Anderson and Meyer (1988), ο Meyer (1988) πρότεινε ένα πλαίσιο για τη μεσολάβηση που επικεντρώνεται στις αναδυόμενες μορφές μέσων. Η σχέση μαζικής και διαπροσωπικής επικοινωνίας διερευνήθηκε σε ένα ειδικό τεύχος για την έρευνα ανθρώπινων επικοινωνιών τον Δεκέμβριο του 1988. Πολλά θεωρητικά πλαίσια που συνδυάζουν μέσα μαζικής ενημέρωσης και διαπροσωπικά στοιχεία (συμπεριλαμβανομένων των Gumpert και Cathcart, Joshua Meyrowitz, Joseph Turow) παρουσιάστηκαν σε μια ειδική έκδοση με τίτλο «Οι Θεωρίες της Διαμεσολάβησης» στο τόμο 3 στο «*Information and Behavior*» (Lievrouw & Ruben 1990).

Ανταποκρινόμενοι στην εισαγωγή των νέων τεχνολογιών στα μέσα ενημέρωσης, οι ερευνητές επικοινωνίας ακολούθησαν δύο βασικές εννοιολογικές / θεωρητικές στρατηγικές. Η μία ήταν να προσαρμόσουν τις υπάρχουσες θεωρίες επικοινωνίας στη μελέτη των νέων συστημάτων. Μια εναλλακτική εννοιολογική στρατηγική ήταν να ακολουθήσουν ένα μείγμα μεθόδων και εννοιών από διάφορα επιστημονικά αντικείμενα. Για παράδειγμα, οι νέοι ερευνητές των μέσων ενημέρωσης που δεν είναι ικανοποιημένοι από τον τεχνολογικό ντετερμινισμό που εμπεριέχεται τόσο στις έρευνες των επιδράσεων των μέσων μαζικής ενημέρωσης όσο και στις μελέτες των επιπτώσεων των νέων τεχνολογιών στη δεκαετία του '80 στράφηκαν στην κριτική του τεχνολογικού ντετερμινισμού και άλλων βασικών εννοιών που αναπτύχθηκαν στην

έρευνα της επιστήμης και τεχνολογίας (Boczkowski & Lievrouw 2007). Η έρευνα της επιστήμης και τεχνολογίας έχει γίνει μια βασική ιδέα στις νέες μελέτες των μέσων ενημέρωσης. Θεωρεί ότι η κοινωνία και η τεχνολογία καθορίζουν και συνδιαμορφώνουν τη συνεχιζόμενη δέσμευση μεταξύ των καθημερινών πρακτικών των ανθρώπων και των περιορισμών και οφελών των υλικών υποδομών (Boczkowski 2004, Jouet 1994).

7.3 Η έρευνα CMC (Computer-Mediated Communication)

Μια άλλη πηγή θεωρητικής διασταύρωσης και αυτοσχεδιασμού κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου ήταν η μετατόπιση από τις μεγάλες ποσοτικές μελέτες στην εστίαση στην καθημερινότητα, την υποκειμενικότητα, την αλληλεπίδραση και το νόημα. Ίσως η καλύτερη απεικόνιση μιας «αυτοσχεδιαστικής» εννοιολογικής στρατηγικής παρέχεται από τη μεσολαβητική επικοινωνία μέσω υπολογιστή (CMC), η μελέτη δηλαδή, της διαπροσωπικής αλληλεπίδρασης και των ομαδικών διεργασιών μέσω δικτύων υπολογιστών. Από τη δεκαετία του 1980, η CMC έχει γίνει σχεδόν υποπεδίο περιλαμβάνοντας μελέτες μικρής κλίμακας της γλώσσας, της ταυτότητας και των σχέσεων online, αναλύσεις της ομαδικής εργασίας και της συνεργασίας που υποστηρίζονται από υπολογιστή και μελέτες ευρείας κλίμακας των διαδικτυακών κοινοτήτων και πολιτισμών (Thurlow et al., 2004).

Η έρευνα CMC επιδιώκει να καταλάβει πώς προκύπτει η αποτελεσματική, ουσιαστική ανθρώπινη αλληλεπίδραση και ομαδική διαδικασία μέσω τεχνολογιών που νικούν το χρόνο και / ή την απόσταση, πώς δηλαδή προκύπτει αλληλεπίδραση χωρίς την πρόσωπο με πρόσωπο και ταυτόχρονη επικοινωνία.

Από τη δεκαετία του '80, ίσως η πιο σημαντική έννοια που βασίζεται στην έρευνα CMC ήταν η διαδραστικότητα. Άσχετα με το αν η αλληλεπίδραση οφείλεται σε χαρακτηριστικά του συστήματος, την αντίληψη των συντονιστών ή τα κοινωνικά/πολιτισμικά πλαίσια αντικατοπτρίζει το βαθμό στον οποίο τα μέσα ενημέρωσης και οι τεχνολογίες πληροφοριών ενθαρρύνουν την αίσθηση της αμοιβαιότητας, της αλληλεγγύης ή της ανατροφοδότησης μεταξύ χρηστών του συστήματος ή μεταξύ των χρηστών και του συστήματος (Durlak 1987, Newhagen et al. 1995, Williams et al.,

1988). Σε ορισμένες από τις πρώτες εργασίες σχετικά με την διαδραστικότητα στην CMC, ο Rafaeli (1988) υποστηρίζει ότι η διαδραστικότητα είναι χαρακτηριστικό τόσο των μεσολαβητικών όσο και των μη μεσολαβητικών επικοινωνιακών καταστάσεων και διακρίνει τη CMC και τα νέα κανάλια μέσω από τη μαζική επικοινωνία. Δημιουργεί παράλληλη πορεία μεταξύ της παρακοινωνικής αλληλεπίδρασης και της διαδραστικότητας στην CMC για να αναλύσει τις ολοένα και πιο «διαδραστικές» χρήσεις των μέσων μαζικής ενημέρωσης (Rafaeli 1990).

7.4 Η πολιτισμική προσέγγιση

Το τρίτο γεγονός ως προς την ανάπτυξη ιδεών σχετικά με το πλέγμα των μέσων ενημέρωσης ήταν η πολιτισμική στροφή που συνδέεται με την είσοδο μελετητών με ανθρωπιστικές σπουδές σε συναφών αντικειμένων σε μελέτες των νέων μέσων επικοινωνίας. Δημοφιλείς συγγραφείς εξέφρασαν διάφορες κοινωνικές, πολιτιστικές και οικονομικές «επαναστάσεις» που συνδέονται με τις νέες ΤΠΕ από τη δεκαετία του 1960. Ωστόσο, ο ακαδημαϊκός λόγος για τα νέα μέσα και τον ψηφιακό πολιτισμό απέκτησε ορμή, κυρίως αφότου οι *wwwbrowsers*, οι αρχιτεκτονικές πελάτη-διακομιστή και οι μηχανές αναζήτησης έφεραν το διαδίκτυο και άλλες ψηφιακές τεχνολογίες μέσα σε συνήθεις χώρους εργασίας, σχολεία, σπίτια και ψυχαγωγικές δραστηριότητες στις αρχές της δεκαετίας του 1990.

Οι βασικές προσεγγίσεις και έννοιες από τις κρίσιμες και πολιτιστικές μελέτες εισήχθησαν στο πλαίσιο των νέων μέσων ενημέρωσης, ιδιαίτερα στην άποψη της «πολιτιστικής μετάδοσης» των μέσων ενημέρωσης ως ισχυρών εργαλείων στην αναπαραγωγή και μετάδοση κυρίαρχων ιδεολογιών, συμφερόντων ή δομών εξουσίας. Τα νέα μέσα έχουν μελετηθεί ως πολιτιστικά προϊόντα ή κείμενα που πρέπει να αποκρυπτογραφηθούν, να αξιολογηθούν και να αντέξουν. Οι ηλεκτρονικές αναπαραστάσεις του φύλου, της σεξουαλικότητας, της εθνικότητας και της τάξης, καθώς και η επιρροή αυτών των αναπαραστάσεων στην αίσθηση των ανθρώπων για τον εαυτό τους ή την ταυτότητα τους (ιδιαίτερα μεταξύ παιδιών και νέων), αποτέλεσαν επίσης θέματα έντονου ενδιαφέροντος.

Ακόμη και σε αυτή τη στιγμή, ορισμένοι επικριτές θεωρούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ιδιαίτερα την τηλεόραση, ως ένα είδος μέτρου για την αξιολόγηση των πολιτισμικών «επιδράσεων» και της σημασίας των μέσων ενημέρωσης (McQuail 2005, Thompson 1995, Slevin 2000). Σε κάποιο βαθμό, η μεταφορά των αναλυτικών ανησυχιών και εννοιών από τις πολιτιστικές/ κριτικές μελέτες των μέσων μαζικής ενημέρωσης στο νέο περιβάλλον των μέσων μαζικής ενημέρωσης παραλληλίζεται με την επίδραση που έχουν οι ερευνητές στην εφαρμογή των θεωριών μαζικής επικοινωνίας στις νέες ΤΠΕ. Μερικοί μελετητές τείνουν να προσεγγίζουν τα ψηφιακά μέσα, όπως ακριβώς και πολλά άλλα κανάλια μετάδοσης περιεχομένου παράλληλα με τις πιο οικείες μορφές τηλεόρασης, ραδιοφώνου, τύπου και κινηματογράφου, και να υποθέσουν ότι τα νέα μέσα έχουν σχεδιαστεί κυρίως για την ενίσχυση των συμφερόντων και της ισχύος της αγοράς των βιομηχανιών των μέσων ενημέρωσης και των ηγεμονικών πολιτικών συστημάτων.

Παρόλα αυτά, η προσέγγιση της πολιτισμικής μετάδοσης έχει τα μειονεκτήματά της. Μελετώντας τις νέες τεχνολογίες των μέσων μαζικής επικοινωνίας κυρίως ως νέες μορφές πολιτιστικής αναπαραγωγής, μετάδοσης και κυριαρχίας σε μορφή μέσων μαζικής ενημέρωσης, οι μελέτες αυτές διατρέχουν τον κίνδυνο να αγνοήσουν ή να εξαντλήσουν τα εξίσου σημαντικά θεμέλιά τους στον τομέα των υπολογιστών και των τηλεπικοινωνιών και συνεπώς τα διαδραστικά και συμμετοχικά χαρακτηριστικά τους που διευκολύνουν τους ανθρώπους να προσαρμόζονται, να χρησιμοποιούν, και ακόμη και να υπονομεύουν τα μέσα για δικούς τους σκοπούς (Barbero 1993). Η εστίαση στην αποδοχή και την κατανάλωση από την άποψη της πολιτισμικής μετάδοσης μπορεί επίσης να ενισχύσει την αίσθηση ότι η διαμεσολάβηση είναι κάτι που «κάνουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης» - μια διαδικασία πολιτιστικής παραγωγής και διαφύλαξης από ισχυρά μέσα ενημέρωσης που παρεμβαίνουν (και πράγματι στρεβλώνουν) στη σχέση μεταξύ της καθημερινής εμπειρίας των ανθρώπων και μιας «αληθινής» θέασης της πραγματικότητας.

Ωστόσο, κατά την τελευταία δεκαετία, ειδικά μεταξύ των ερευνητών που έχουν μεγαλώσει με την ηλεκτρονική αλληλεπίδραση, την αναζήτηση πληροφοριών και την αυτοέκθεση, οι πολιτιστικές απόψεις της διαμεσολάβησης έχουν αρχίσει να αλλάζουν. Ο συμμετοχικός, παιχνιδιάρικος και επιτελικός χαρακτήρας της ψηφιακής κουλτούρας και της διαδικτυακής αλληλεπίδρασης αποκλίνει σε ορισμένες βασικές απόψεις από τη διαδεδομένη λογική κατανάλωσης των μέσων μαζικής επικοινωνίας

που συνθέτει η τηλεόραση (Bolter & Grusin 1999, Ito et al., 2005, Jenkins 2006). Για παράδειγμα, ο Licoppe (2004) προτείνει την έννοια της «συνδεδεμένης παρουσίας» για να περιγράψει τη σαφώς μη μαζική ροή των ανταλλαγών που διατηρούν οι άνθρωποι με εκείνους τους οποίους συνδέονται, ιδίως μέσω των «πανταχού- παρών» τεχνολογιών όπως τα κινητά τηλέφωνα, email, sms και chat (Katz & Aakhus 2002). Η αυξανόμενη ένταξη στην καθημερινότητα, ακόμα και ο «εξωραϊσμός» των νέων μέσω ενημέρωσης (Lievrouw 2004), καθώς και η αυξανόμενη αναγνώριση από τους μελετητές των μέσων μαζικής ενημέρωσης, ότι η κοινωνία και η τεχνολογία αλληλοεπικαλύπτονται και συνδιαμορφώνουν, συνέβαλαν στον αναπροσανατολισμό των απόψεων της διαμεσολάβησης: από τεχνολογική παρέμβαση μεταξύ εμπειρίας και πραγματικότητας σε συνεχή αμοιβαία αναδιαμόρφωση της επικοινωνιακής δράσης και της τεχνολογίας επικοινωνίας που συνιστά την πραγματική εμπειρία (Boczkowski & Lievrouw 2007, Jouet 1994).

7.5 Roger Silverstone

Μια από τις σημαντικότερες έννοιες που εμφανίστηκαν σε αυτό το ρεύμα ήταν η θεωρία της οικειοποίησης, όπως τη διαμόρφωσε ο Roger Silverstone και οι συνεργάτες του (Silverstone 1999, 2002, 2005, 2006). Αναλύει τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι καταναλώνουν και ενσωματώνουν τις τεχνολογίες νέων μέσων στην καθημερινή ζωή και τις πρακτικές τους και τον τρόπο με τον οποίο η οικειοποίηση επηρεάζει την επακόλουθη ανάπτυξη της τεχνολογίας. Μελετώντας την κοινωνικο-τεχνική προσέγγιση των επιστημών και των τεχνολογικών μελετών και τον κριτικό Raymond Williams, η εξοικείωση απορρίπτει τον τεχνολογικό ντετερμινισμό καθώς και τις ισχυρές κοινωνικο-κονστрукτιβιστικές απόψεις που μειώνουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης σε απλές αντανάκλασεις των υφιστάμενων πολιτισμικών πρακτικών και σχηματισμών (Silverstone 2006). Η οικειοποίηση θεωρεί τα μεμονωμένα νοικοκυριά ως δίκτυα μικροκαταστημάτων ανθρώπων, πρακτικών, σημασιών και αντικειμένων και χρησιμοποιεί έντονες εθνογραφικές μεθόδους που συνδυάζουν τη μακροπρόθεσμη παρατήρηση και τη συνέντευξη. Δείχνει τον τρόπο με τον οποίο οι τεχνολογίες μετακινούνται μεταξύ του σπιτιού και του κόσμου, δηλαδή της ιδιωτικής και της δημόσιας σφαίρας. Η ομογένεια δίνει έμφαση στις

έννοιες που αποδίδουν οι άνθρωποι στις τεχνολογίες, καθώς και στον τρόπο χρήσης τους - δηλαδή, τόσο στις υλικές όσο και στις συμβολικές πτυχές της τεχνολογίας.

Συνεπώς, ο Silverstone ισχυρίζεται ότι τα συστήματα μέσω μαζικής ενημέρωσης είναι μοναδικά μεταξύ των άλλων τεχνολογιών επειδή είναι «διπλά αρθρωτά». Πρόκειται για εμπορεύματα που καταναλώνονται και διατίθενται από τον δημόσιο κόσμο πέρα από το σπίτι και το περιεχόμενό τους προωθεί και ενισχύει την κατανάλωση. Η έννοια των τεχνολογιών αυτών επεξεργάζεται και διαπραγματεύεται μέσα στην ιδιωτική σφαίρα του σπιτιού, καθώς τα μέλη του νοικοκυριού γνωρίζουν και χρησιμοποιούν την τεχνολογία. Με τη θεώρηση των τεχνολογιών των μέσων ενημέρωσης ως υλικές και συμβολικές και της οικειοποίησης ως διαδικασίας που περιλαμβάνει τη διπλή άρθρωση των τεχνολογιών των μέσων ενημέρωσης μεταξύ του κοινού και του ιδιωτικού κόσμου, το έργο του Silverstone ανοίγει το δρόμο για μια προσέγγιση στη μελέτη των νέων μέσων που εμπλέκει τόσο την τεχνολογία επικοινωνίας όσο και τις επικοινωνιακές πρακτικές στη συνεχή και διαλεκτική «κυκλοφορία του νοήματος, που είναι η διαμεσολάβηση» (Silverstone 1999, σελ. 13).

Οι ιδέες του Silverstone συνέβαλαν στην καθιέρωση διαμεσολάβησης και συναφών θεμάτων μεταξύ πολιτιστικών και κριτικών μελετητών και δημιούργησαν νέες συζητήσεις. Ο Livingstone (2008) εξετάζει τους ισχυρισμούς για τη «διαμεσολάβηση των πάντων» ως μια στρατηγική που επεκτείνει τη σύνταξη για τη μελέτη της επικοινωνίας. Εξετάζει τις ετυμολογικές και ιστορικές ρίζες παρόμοιων όρων (π.χ. διαμεσολάβηση, μεσολάβηση, μεσοποίηση). Συμφωνώντας με τον Couldry (2008), υποστηρίζει ότι ο όρος «διαμεσολάβηση» ευθυγραμμίζεται με τη θεωρία των μέσων του McLuhan και την ανάλυση του Silverstone σχετικά με τις συνέπειες των μορφών των μέσων ενημέρωσης στην καθημερινή ζωή. Σύμφωνα με παραδείγματα στην ευρωπαϊκή ιστορία όπου οι μικρότερες μοναρχίες υπάγονταν ή «διαμεσολαβήθηκαν» από μεγαλύτερες, προτείνει ότι η «μεσοποίηση» υποδηλώνει την παραδοχή ή τη σύλληψη της ισχύος ενός θεσμικού οργάνου από έναν άλλο - καθιστώντας τον κατάλληλο όρο για να περιγράψει τους τρόπους με τους οποίους τα μέσα υπονομεύουν ή μεταφέρουν την εξουσία άλλων σύγχρονων θεσμών.

Η πολιτισμική στροφή στις μελέτες νέων μέσων ενημέρωσης θεώρησε τη μετάδοση ως σημείο εκκίνησης, υπό την έννοια ότι αυτοί οι μελετητές είδαν αρχικά τις νέες

τεχνολογίες ως παράγοντες της πολιτισμικής μετάδοσης, καθώς τα μέσα μαζικής ενημέρωσης υπήρχαν πριν από αυτά. Πράγματι, ορισμένοι μελετητές συνεχίζουν να βλέπουν τα νέα μέσα και τον ψηφιακό πολιτισμό κυρίως υπό το πρίσμα της τηλεόρασης και άλλων καναλιών μαζικής παραγωγής. Ακόμη και ο Silverstone (2006, σελ. 232) περιγράφει την οικειοποίηση ουσιαστικά ως μια «διαδικασία κατανάλωσης». Ωστόσο, καθώς η πολιτισμική θεωρία έχει μετατοπίσει την προσοχή της στις επιδοτικές, συμμετοχικές και παιχνιδιάρχες χρήσεις των νέων τεχνολογιών και προς την εσωτερική, εγχώρια και υποκειμενική εμπειρία των νέων χρηστών των μέσων ενημέρωσης, έχει επίσης αναπροσαρμοστεί η δέσμευση με τα MME στο πλαίσιο της διάρθρωσης και της συμπαραγωγής δημοσίου και ιδιωτικού, παγκόσμιου και οικιακού, δομής και δράσης, υλικού και συμβολικού, τεχνολογίας και εμπειρίας. Επομένως, η μετάβαση αυτή σηματοδοτεί την αλλαγή από την πολιτισμική μετάδοση στην άρθρωση και την δημιουργία της εμπειρίας.

7.6 Η σημασία της διαδικασίας της επικοινωνίας

Όλες οι θεωρίες βασίστηκαν στη θεώρηση της επικοινωνίας ως άμεση διαδικασία μετάδοσης ή μεταφοράς μηνυμάτων μέσω διαφόρων καναλιών ή τεχνολογικών αγωγών και τη διαμεσολάβηση ως παρέμβαση των τεχνολογιών μετάδοσης στη διαδικασία ανθρώπινης επικοινωνίας. Τα κανάλια μπορούν να διαμορφώσουν ή να περιορίσουν τα μηνύματα με διάφορους τρόπους, αλλά η ίδια η διαδικασία επικοινωνίας είναι σε μεγάλο βαθμό ένα ξεχωριστό θέμα από τις συσκευές ή τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται για να το κάνουν.

Με την πάροδο του χρόνου, όμως, αυτή η άποψη μετάδοσης έδωσε τη θέση της σε μια κατάσταση στην οποία οι τεχνικές και κοινωνικές πτυχές της επικοινωνίας θεωρούνται αδιάσπαστα και διαλεκτικά στοιχεία σε μια ολόκληρη διαδικασία δημιουργίας και διανομής νοήματος. Η έννοια της διαμεσολάβησης έχει διευρυνθεί αναλόγως, ώστε να περιλαμβάνει τη σύνθεση των τεχνολογικών συστημάτων και τη διαπροσωπική συμμετοχή. Ο RegisDebray επικαλείται μια θρησκευτική μεταφορά για να υποστηρίξει τη μετάβαση από τη μελέτη της επικοινωνίας στη μελέτη της διαμεσολάβησης: «ο Διαμεσολαβητής υποκαθιστά τον αγγελιοφόρο» (Debray 1996, σελ. 5).

Η γνωστή δυαδική θεωρία του JamesCarey (1989) που ορίζει την επικοινωνία ως μετάδοση και τελετουργία εξηγεί: «η επικοινωνία είναι η μετάδοση σημάτων ή μηνυμάτων σε απόσταση με σκοπό τον έλεγχο» (σελ. 15), ενώ η «τελετουργική άποψη της επικοινωνίας δεν κατευθύνεται προς την επέκταση των μηνυμάτων στο χώρο αλλά προς τη διατήρηση της κοινωνίας στο χρόνο και όχι την πράξη της παροχής πληροφοριών, αλλά την εκπροσώπηση των κοινών πεποιθήσεων»(σελ. 18). Η θεωρία της μετάδοσης είναι ευρέως λειτουργική, με έμφαση στη μεταφορά, την απόσταση, την καινοτομία και την πληροφορία ενώ η τελετουργική άποψη τονίζει το ταυτόχρονο, την κοινή εμπειρία, την τάξη, την πολιτισμική αναπαραγωγή και δραματική αφήγηση.

Ωστόσο, είναι δύσκολο να δούμε πώς η εστίαση στην πολιτισμική ισορροπία, τάξη, αναπαραγωγή, ανταλλαγή, επιβεβαίωση και συνέχεια στην τελετουργική άποψη είναι λιγότερο λειτουργική από την άποψη της μετάδοσης, δεδομένου του εγγενούς ιδεαλισμού και του συντηρητισμού του κλασικού δομικού λειτουργισμού με έμφαση στην κοινωνική ένταξη, σταθερότητα και έλεγχο (Alexander 1998, Lievrouw 2001). Μια τελετουργική άποψη της επικοινωνίας μέσω των νέων μέσων θα φαινόταν να σβήνει ή να υπονομεύει τη δυνατότητα αλλαγής, αναπροσαρμογής ή μετασχηματισμού της εμπειρίας που είναι τόσο εμφανής στις σύγχρονες περιγραφές του ψηφιακού πολιτισμού.

8. Διαμεσολάβηση και Μεσοποίηση

Η «μεσοποίηση» (mediatization) συνδέει τα μέσα επικοινωνίας και τη μεσολάβηση στις καθημερινές επικοινωνιακές καταστάσεις (Lundby, 2008). Ο Krotz (2008) αναγνωρίζει τη μεσοποίηση ως μία από τις τέσσερις θεμελιώδεις μεταρρυθμίσεις που έχουν διαμορφώσει και συνεχίζουν να διαμορφώνουν τον νεωτερισμό, μαζί με την παγκοσμιοποίηση, την εξατομίκευση και ιδιαίτερα την εμπορευματοποίηση. Ο Krotz (2008) εξηγεί:

Με τη μεσοποίηση, εννοούμε τις ιστορικές εξελίξεις που έλαβαν χώρα και προέκυψαν ως αποτέλεσμα της αλλαγής (στην επικοινωνία) στα μέσα επικοινωνίας και τις συνέπειες αυτών των αλλαγών (σελ. 23).

Κάποιος θα μπορούσε να σκεφθεί ότι αυτό δεν έχει καμία σχέση με τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, μόνο με την έννοια της διαμεσολάβησης ως εμπλοκή μεταξύ συγκρουόμενων συμμετεχόντων. Αλλά σήμερα, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης όχι μόνο εμπλέκονται μεταξύ όλων των συμμετεχόντων στην κοινωνία, αλλά και προσαρτούν ένα σημαντικό μέρος της εξουσίας τους χρησιμοποιώντας τη μεσοποίηση -υποτάσσοντας- τις προηγούμενες ισχυρές αρχές της κυβέρνησης, της εκπαίδευσης, της εκκλησίας, της οικογένειας κ.ο.κ. . Η ιστορία, συμπεριλαμβανομένου του ιστορικού των μέσων μαζικής ενημέρωσης, προϋποθέτει ανάπτυξη από τη μη μεσολάβηση στη μεσολάβηση. Ο Hjarvard (2008) διατυπώνει τον ορισμό της μεσοποίησης:

«Σε προηγούμενες κοινωνίες, οι κοινωνικοί θεσμοί όπως η οικογένεια, το σχολείο και η εκκλησία ήταν οι σημαντικότεροι πάροχοι πληροφοριών, παράδοσης και ηθικού προσανατολισμού για το κάθε μέλος της κοινωνίας. Σήμερα, αυτά τα θεσμικά όργανα έχουν χάσει μέρος της προηγούμενης εξουσίας τους και τα μέσα ενημέρωσης έχουν πάρει σε κάποιο βαθμό τον ρόλο τους ως πάροχοι πληροφοριών και ηθικού προσανατολισμού, ενώ ταυτόχρονα τα μέσα ενημέρωσης έγιναν ο πιο σημαντικός αφηγητής της κοινωνίας για την ίδια την κοινωνία. (σελ. 13)»

Το ερώτημα κατά πόσο η ισχύς των παραδοσιακών αρχών έχει στην πραγματικότητα προσαρτηθεί από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης είναι εμπειρικό και μέχρι στιγμής ανεπίλυτο. Οι Mazzoleni και Schulz (1999, σελ. 247) υποστηρίζουν ότι «η καλύτερη

περιγραφή της σημερινής κατάστασης είναι η «μεσοποίηση», όπου οι πολιτικοί θεσμοί εξαρτώνται όλο και περισσότερο από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, αλλά παραμένουν στον έλεγχο των πολιτικών διαδικασιών και λειτουργιών». Εν ολίγοις, η καθιέρωση του βαθμού, της φύσης και των συνεπειών της μεσοποίησης σε οτιδήποτε ή σε όλα - πολιτική, εκπαίδευση, οικογένεια, θρησκεία, άτομο - είναι ακόμα ένα μια διαδικασία σε εξέλιξη.

Ενώ η κατανόησή μας για τη μεσοποίηση είναι ένα ελλιπές και ακόμα εκτυλισσόμενο ιστορικό έργο, η διαμεσολάβηση - όπως ορίζεται από τους Hjarvard, Krotz και άλλους - ερμηνεύεται ως αμφίβολης σημασίας. Ο Hjarvard (2008) προειδοποιεί ότι «η μεσοποίηση δεν πρέπει να παρερμηνεύσει το κοινό φαινόμενο της διαμεσολάβησης», «η διαμεσολάβηση αυτή καθεαυτή μπορεί να μην έχει σοβαρές επιπτώσεις στους κοινωνικούς θεσμούς» (σελ. 14). Ομοίως, ενώ ο Krotz (2008) συμφωνεί με τους θεωρητικούς της διαμεσολάβησης ότι «οι άνθρωποι είναι όντα που υπάρχουν και εξαρτώνται από την αλληλεπίδραση, την επικοινωνία και τις κοινωνικές σχέσεις» (σελ. 17), αμφισβητεί ότι συμβαίνει το αντίστροφο, ότι δηλαδή οι ανθρώπινες δραστηριότητες μετασχηματίζουν την επικοινωνία, ειδικά στο μέτρο που αυτό μπορεί να έχει συνέπειες πέρα από τον κόσμο. Φαίνεται λοιπόν ότι οι θεωρητικοί της μεσοποίησης δεν αναμένουν να εξετάσουν τις καθημερινές διαδικασίες διαμεσολάβησης για να εξηγήσουν τους περιορισμούς ή τις απροσδόκητες διαπιστώσεις σχετικά με τη διαδικασία της μεσοποίησης.

Εντούτοις, αντί να πολωθούν αυτοί οι σχετικοί όροι (Couldry, 2008), οι μελετητές επιλέγουν διαφορετικά σημεία εκκίνησης για να φτάσουν σε δύο σοβαρούς ισχυρισμούς: Τα μέσα επικοινωνίας μεσολαβούν εισβάλλοντας και διαμορφώνοντας τις εγκόσμιες αλλά πανταχού παρούσες σχέσεις μεταξύ ατόμων και μεταξύ ατόμων και κοινωνίας. Και δεύτερον, ως αποτέλεσμα, τα μέσα ενημέρωσης διαμεσολαβούν, καλύτερα ή χειρότερα, περισσότερο από ποτέ άλλοτε. Έτσι μας επιτρέπεται όχι μόνο να εξετάζουμε την εμπειρική υποστήριξη για κάθε διαπίστωση αλλά, ειδικότερα, να εντοπίσουμε τις αμοιβαίες σχέσεις και τις αλληλεξαρτήσεις τους (διαμεσολάβηση-μεσοποίηση- MME).

Καταλήγοντας είναι σημαντικό να παραθέσουμε ότι ο Williams (1983, σελ. 204-207) εντοπίζει την «μεσολάβηση» πίσω από τη μετάβαση του 14ου αιώνα από την πρόωρη μέχρι τη σύγχρονη κοινωνία σημειώνοντας τρεις κεντρικές έννοιες:

1. ενεργώντας ως ενδιάμεσος (π.χ., πολιτική πράξη συμφιλίωσης των αντιπάλων)
2. Ενδιάμεση (έμμεση) υπηρεσία μεταξύ ξεχωριστών μερών μιας σχέσης και
3. έναν επίσημο τρόπο άμεσης έκφρασης διαφορετικών, ανέκφραστων σχέσεων.

Εν συντομία δηλαδή πρόκειται για τη συμφιλίωση δύο αντιπάλων, τη γεφύρωση μιας απόστασης και την έκφραση των ανείπωτων. Κάθε μία από τις παραπάνω ενέργειες μπορεί να ενταχθεί στον τομέα της «επικοινωνίας» (Hjarvard, 2008, Silverstone, 2005), αλλά η «διαμεσολάβηση», ως εναλλακτική, χρησιμεύει για να αναδείξει τα τεχνουργήματα και τις πρακτικές που χρησιμοποιούνται για την επικοινωνία, προκαλεί πιο εύκολα την ανάλυση των κοινωνικών και οργανωτικών ρυθμίσεων μέσω των οποίων καθιερώνεται η διαμεσολάβηση και προτρέπει μια στοχευόμενη εστίαση στην έκφραση του τι δεν έχει εκφραστεί ή καταπιεστεί σε αυτές τις αλληλεπιδράσεις.

Μερικοί στον τομέα των μέσων μαζικής επικοινωνίας και της επικοινωνίας δίνουν στη διαμεσολάβηση ένα ισχυρό θεωρητικό πλαίσιο, ακολουθώντας την πρώτη έννοια και τονίζοντας τη διαδικασία των διαπραγματεύσεων, ιδιαίτερα μεταξύ των κριτικών θεωρητικών που αναλύουν τον τρόπο με τον οποίο τα μέσα εισέρχονται στη διαμάχη της εξουσίας μεταξύ κυρίαρχων και κατώτερων ομάδων στην κοινωνία. Ο Martin-Barbero (2003) υποστηρίζει ότι οι μελετητές θα πρέπει να παρακολουθήσουν τις διαμεσολαβήσεις ως πολιτισμικές διαδικασίες με τις οποίες διαπραγματεύεται η εξουσία μεταξύ κυρίαρχων θεσμών και λαϊκών ή αντικρουόμενων κινημάτων.

Άλλοι χρησιμοποιούν τη διαμεσολάβηση λιγότερο έντονα για να δείξουν πώς τα μέσα υπερνικούν (ή μετασχηματίζουν) την απόσταση, τόσο σωματική όσο και συμβολική, το χρόνο και το χώρο και έτσι συνδέουν διαφορετικά χωριστά μέρη - για παράδειγμα, λαούς που χωρίζονται από ηπείρους, πολιτικούς που είναι σε απόσταση από το κοινό τους - μια επιχείρηση που έχει ηθική και πολιτική σημασία (Chouliaraki, 2008). Αναλογικά, ο όρος χρησιμεύει για να γεφυρώσει προηγουμένως διακριτές σφαίρες διερεύνησης της μαζικής και διαπροσωπικής επικοινωνίας, έτσι ώστε να

αναγνωρίζονται οι αναδυόμενες και υβριδικές μορφές της μεσολαβητικής επικοινωνίας.

Ακολουθώντας την παράδοση της κριτικής θεωρίας, ο Williams ισχυρίστηκε επίσης ότι η διαμεσολάβηση λειτουργεί για να συγκαλύψει ή να αποκλίνει από την κοινωνική σύγκρουση, ενώ κάνει το έργο της διαμεσολάβησης απαραίτητο και ουδέτερο. Μεθοδολογικά, αυτό συνεπάγεται την τρίτη έννοια της διαμεσολάβησης, που είναι το καθήκον του κριτικού να απορρίψει την «πειστική φυσική μεταφορά» ότι η τέχνη (ή τα μέσα ενημέρωσης) αντανακλούν απλώς την πραγματικότητα και αντ' αυτού να αποκαλύψει «τον κοινωνικό και υλικό χαρακτήρα της καλλιτεχνικής δραστηριότητας (Williams, 1977, σελ. 97), αποσαφηνίζοντας έτσι τις άλλοτε ανέκφραστες σχέσεις εξουσίας. Όποια και αν είναι η πολιτική μας σχετικά με αυτές τις σχέσεις εξουσίας και είτε προσπαθούμε είτε όχι να τις αμφισβητήσουμε, η διαδικασία αποκάλυψης του τρόπου με τον οποίο η λειτουργία του μεσολαβείται, πράγματι φαντάζει ένα σημαντικό εύρημα για όσους πιστεύουν ότι τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και οι επικοινωνίες είναι όλο και πιο κρίσιμα στον σημερινό κόσμο.

9. Αναζωογόνηση της γλώσσας και οι νέες τεχνολογίες: Η κουλτούρα της ηλεκτρονικής διαμεσολάβησης και η αναδιοργάνωση των κοινοτήτων

9.1 Η απώλεια της γλώσσας

Οι νέες τεχνολογίες που επιτρέπουν την ηλεκτρονική διαμεσολάβηση και τη μαζική διάδοση του λόγου έχουν τεθεί πρόσφατα στο επίκεντρο ενδιαφέροντος για τις μειονοτικές ή λιγότερο χρησιμοποιούμενες γλώσσες, γεγονός που εγείρει το ερώτημα του πώς οι πρακτικές της ηλεκτρονικής διαμεσολάβησης εντάσσονται στις κοινωνικοπολιτισμικές διαδικασίες της απαξίωσης και αναζωογόνησης της γλώσσας. Σε γενικές γραμμές, υπάρχει ένα εντυπωσιακό χάσμα μεταξύ των συζητήσεων ειδικών που επιδιώκουν να κινητοποιήσουν τη δυτική ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με την εκτεταμένη απώλεια γλωσσών σε όλο τον κόσμο σήμερα και τις ανησυχίες που ενθαρρύνουν τους χρήστες ή πρώην χρήστες μιας γλωσσικής ποικιλίας να συμμετάσχουν σε πρακτικές γλωσσικής αναζωογόνησης. Η διαφορά αυτή έχει επίσης σημαντικές συνέπειες για τη κριτική αξιολόγηση της χρήσης των νέων τεχνολογιών της ηλεκτρονικής διαμεσολάβησης σε καταστάσεις γλωσσικής αναζωογόνησης, δηλαδή σε «προσπάθειες προσθήκης νέων γλωσσικών μορφών ή κοινωνικών λειτουργιών σε μια περιορισμένη μειονοτική γλώσσα με στόχο την αύξηση των χρηστών της» (King 2001, σελ. 23).

Οι πρόσφατες επιστημονικές ανησυχίες σχετικά με τη μείωση της γλωσσικής πολυμορφίας σε όλο τον κόσμο εντάσσονται συχνά στη συζήτηση για τη βιοποικιλότητα. Στο πλαίσιο μιας μακρόχρονης τάσης στη γλωσσολογία για τον εντοπισμό γλωσσών με οργανισμούς που χρονολογούνται από τον Franz Bopp, ο μεγάλος αριθμός γλωσσών που εγκαταλείφθηκαν από τους τότε ομιλητές, συχνά συγκρίνεται με βιολογικά είδη, των οποίων η εξαφάνιση θα αποτελούσε αναντικατάστατη απώλεια για την ανθρωπότητα στο σύνολό της (Crystal 2000, σελ. 32-33, Krauss 1992). Ένα άλλο βασικό θέμα σχετικά με την επαπειλούμενη κατάσταση ορισμένων γλωσσών, είναι οι ανησυχίες σχετικά με τη μείωση της ανθρώπινης γνώσης που θεωρείται συνέπεια της απώλειας της γλώσσας (Hale 1992, Nettle & Romaine 2000). Η ταύτιση της απώλειας της γλωσσικής πολυμορφίας με αυτή της πνευματικής κληρονομιάς στηρίζεται στην άποψη ότι «κάθε γλώσσα

αντανακλά ένα διαφορετικό μοναδικό παγκόσμιο πνεύμα και πολιτισμικό συγκρότημα, αντανακλώντας τον τρόπο με τον οποίο μια γλωσσική κοινότητα έχει διατυπώσει τη σκέψη της για τον κόσμο και την κατανόησή του»(Wuim 1999, σελ. 163). Από αυτή την άποψη, η απώλεια της γλώσσας συνεπάγεται επίσης τη σταδιακή απώλεια μιας ολοκληρωμένης ανθρώπινης άποψης για τον κόσμο. Όπως υποστηρίζουν άλλοι ερευνητές, η χρήση μεταφορών όπως "απειλούμενες γλώσσες" ή "γλωσσικός θάνατος" εξομοιώνει τις γλώσσες με οργανισμούς που έχουν την τάση να σκιάζουν τις κοινωνικοπολιτισμικές διαδικασίες που τελικά αντιπροσωπεύουν τη διατήρηση και την απώλεια της γλώσσας (Gal 1996).

Η ιδεολογική σχέση ανάμεσα σε αυτό που αναγνωρίζεται ως γλώσσα που πρέπει να αναζωογονηθεί και στις επιθυμητές έννοιες της κοινότητας και της ταυτότητας, συχνά σχεδιαζόμενη με εθνοτικούς όρους σε μια πολιτική αναγνώριση, είναι ζωτικής σημασίας για τη δημιουργία αυτών των κινήσεων γλωσσικού ακτιβισμού με γνώμονα την αναζωογόνηση της γλώσσας και την αντιστροφή της γλωσσικής μετατόπισης. Οι καταστάσεις της απώλειας γλώσσας καταγράφονται ευρέως και αντιμετωπίζονται ως προβληματικές εάν ένα σύνολο γλωσσικών πρακτικών είναι α) απομονωμένο, καθιερώνεται ως νόρμα και χαρακτηρίζεται ως «γλώσσα» (Silverstein 1998, 2003) και β) με κάποιο τρόπο σχετίζεται με τις διαδικασίες διαμόρφωσης ταυτότητας. Οι ακτιβιστές της τοπικής γλώσσας και οι γλωσσολόγοι μπορεί να έχουν αποκλίνουσες απόψεις για το τι σημαίνει "να υπάρχει" μια γλώσσα και, ως εκ τούτου, για το τι πρέπει να αναζωογονηθεί (Collins 1998).

Επομένως, τα ζητήματα της γλώσσας, της κοινότητας και της ταυτότητας είναι κεντρικά για μια διαδικασία επισημάνσεως των διαδικασιών αναζωογόνησης της γλώσσας, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης της ηλεκτρονικής διαμεσολάβησης. Τα θέματα που διακυβεύονται μπορούν ασφαλώς να εκφράζονται από ειδικούς όσον αφορά την εκτιμώμενη ποικιλομορφία των γλωσσικών οργανισμών, όταν στην πραγματικότητα υπάρχουν αντιληπτοί κίνδυνοι για την αναπαραγωγή εθνοτικών ή άλλων μορφών ομαδικότητας που συχνά παρακινούν τον ακτιβισμό εξ ονόματος μιας λιγότερο χρησιμοποιούμενης γλώσσας. Ως εκ τούτου, είναι απαραίτητο να τοποθετηθούν οι πρακτικές ηλεκτρονικής διαμεσολάβησης στο πλαίσιο του γλωσσικού ακτιβισμού μέσα από γλωσσικές ιδεολογίες της κοινότητας και της ταυτότητας.

9.2 Ηλεκτρονική διαμεσολάβηση και αναζωογόνηση γλωσσών: περιοχές σύγκλισης

Οι μελετητές συχνά αποδίδουν σημαντικό ρόλο στη μαζική διαμεσολάβηση και στην κυκλοφορία του λόγου για τη δημιουργία κοινοτήτων που ξεπερνούν την πρόσωπο με πρόσωπο αλληλεπίδραση. Σε αυτό το πλαίσιο, η γλωσσική ποικιλομορφία έχει βασικό αντίκτυπο στη μορφή και τα όρια των δημιουργούμενων κοινοτήτων, καθώς παρεμβαίνει στη σχέση μεταξύ των μέσων (Appadurai 1996) και στην προβολή των κοινοτήτων. Οι αναλυτές θεωρούν συχνά ότι οι σύγχρονες πρακτικές μαζικής επικοινωνίας προάγουν τη γλωσσική αλλαγή, κυρίως τη διάδοση ενοποιημένων, εθνικοποιημένων προτύπων γλωσσών (Gellner 1983). Υπό αυτή την έννοια, η σχέση μεταξύ των πολιτισμών της κυκλοφορίας του λόγου και της γλωσσικής αλλαγής είναι απροσδιόριστη και πρέπει να στηριχθεί σε συγκεκριμένα κοινωνικοϊστορικά πλαίσια.

Οι μελέτες της γλωσσικής απώλειας και αναζωογόνησης συχνά υπογραμμίζουν τον σημαντικό ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η ηλεκτρονική διαμεσολάβηση του λόγου σε καταστάσεις γλωσσικής μετατόπισης. Ειδικότερα, η ραδιοτηλεοπτική μετάδοση σε κυρίαρχες γλώσσες έχει περιγραφεί ως συμβολή στη μετατόπιση της γλώσσας από τις λιγότερο χρησιμοποιούμενες ή μειονοτικές γλώσσες, καθιστώντας την αποκατάσταση του τελευταίου ως συνήθης μέσο της καθημερινής αλληλεπίδρασης πιο αποθαρρυντική (Dixon 1991, Dorian 1991 · De Graaf 1992 · Rouchdy 1989 · Grenoble & Whaley 1998, σελ. 53). Οι απαισιόδοξες προοπτικές για τη σχέση μεταξύ της αναπαραγωγής της γλωσσικής πολυμορφίας και της ηλεκτρονικής μαζικής διαμεσολάβησης βασίζονται ακόμη σε εκτιμήσεις όπως αυτές που περιγράφουν τον αντίκτυπο των ηλεκτρονικών μέσων στη διατήρηση των λιγότερο χρησιμοποιούμενων γλωσσών ως σχεδόν καταστροφικό (Krauss 1992, σελ. 6). Αντίθετα, οι πρόσφατες εργασίες σχετικά με τη μετάδοση των μειονοτικών γλωσσών τόνισαν τις ενδεχομένως χρήσιμες επιπτώσεις της χρήσης της ηλεκτρονικής διαμεσολάβησης για τη συντήρηση και την ανανέωση τέτοιων γλωσσών. Ένα κεντρικό μέλημα της χρήσης λιγότερο διαδεδομένων γλωσσών στην ηλεκτρονική διαμεσολάβηση όχι μόνο ενθαρρύνει τη διατήρηση της γλώσσας και την αναζωογόνηση παρέχοντας στους ομιλητές ευκαιρίες να ακούν και να διατηρούν

δεξιότητες στη γλώσσα, αλλά και να επιτυγχάνεται μετασχηματισμός των ιδεολογικών αξιών της γλώσσας έτσι ώστε η λιγότερο χρησιμοποιούμενη γλώσσα να θεωρείται μέρος του σύγχρονου κόσμου και συναφής με το μέλλον μιας συγκεκριμένης ομάδας (Brandt 1988, McHenry 2002).

Πρόσφατα υπήρξε μεγάλο ενδιαφέρον και για τη χρήση της τεχνολογίας των υπολογιστών σε πρακτικές που αποσκοπούν στην περαιτέρω συντήρηση και αναζωογόνηση των λιγότερο χρησιμοποιούμενων γλωσσών. Μια προφανής χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας είναι ότι παρέχει συγκριτικά φθηνούς και αποτελεσματικούς τρόπους καταγραφής της γλωσσικής πρακτικής σε λιγότερο διαδεδομένες γλώσσες, ιδίως σε περιπτώσεις όπου η μετατόπιση γλωσσών είναι σχεδόν πλήρης και τα τελευταία εναπομείναντα πρόσωπα που γνωρίζουν την αντίστοιχη γλώσσα είναι μεγάλα και η μετάδοση της γνώσης της από τη γενιά σε γενιά έχει αποτύχει μέχρι στιγμής (Bennett 2003, Hinton 2001, Kroskrity 2002, Kroskrity & Reynolds 2001, Parks et al., 1999). Τέτοιες εγγραφές ήχου και εικόνες μπορούν να προσφέρουν πλουσιότερες και πιο πολυδιάστατες εγγραφές, ειδικά στους τομείς της φωνολογίας και της προσωδίας καθώς και σε αλληλεπιδραστικά πλαίσια χρήσης σε σύγκριση με τα έντυπα μέσα. Αυτά τα αρχεία είναι στη συνέχεια διαθέσιμα για μελλοντική ανασυγκρότηση των γλωσσικών πρακτικών στη γλώσσα που χρησιμοποιείται λιγότερο σε μια εποχή που δεν ζουν πλέον φυσικοί ομιλητές, παρέχοντας υλικό για την αποδελτίωση της εν λόγω γλωσσικής ποικιλίας.

Ένας άλλος τομέας για τη χρήση της τεχνολογίας των υπολογιστών είναι η διδασκαλία λιγότερο διαδεδομένων ή μειονοτικών γλωσσών, ιδίως η αναζήτηση ευκολότερων και λιγότερο δαπανηρών τρόπων δημιουργίας και διάδοσης διδακτικού υλικού σε γλώσσες που απειλούνται με εξαφάνιση, όπως βιβλία, ηχογραφήσεις και ψηφιακό υλικό που συνδυάζει στοιχεία κειμένου, ήχου και γραφικών. Οι ηλεκτρονικές μορφές διαμεσολάβησης αποτελούν μέρος των τεχνικών γραφής και ανάγνωσης, οι οποίες είναι συχνά, αν και όχι πάντα (Kroskrity 2000), ζωτικής σημασίας για την απόκτηση της ιδιότητας μιας γλώσσας που εκτιμάται αρκετά ώστε να δικαιολογεί την αναπαραγωγή και αναζωογόνηση της (Bernard 1996, Errington 2003, Salinas Pedraza 1996, Silverstein 2003α). Καθώς αναπτύχθηκαν από την εκμάθηση γλωσσών με τη βοήθεια ηλεκτρονικού υπολογιστή (Chapelle 2002, Levy 1997), η τηλεργασία στην εκμάθηση ξένων γλωσσών (Warschauer 1996), τα

διαδραστικά CD-ROM, οι τοποθεσίες Web και τα δίκτυα υπολογιστών παρέχουν περιβάλλοντα όπου ο υπολογιστής θέτει καθήκοντα στους μαθητές και αποφασίζει για το επόμενο έργο με βάση την πρόοδό τους. Από αυτή την άποψη, ο ρόλος του υπολογιστή ως εκπαιδευτή στην εκμάθηση γλωσσών μπορεί να είναι ιδιαίτερα κατάλληλος σε πολιτιστικά πλαίσια χωρίς τον κλασικό ρόλο του εκπαιδευτή στην κοινωνία (Auld 2002). Η διδασκαλία των λιγότερο χρησιμοποιούμενων γλωσσών με τη χρήση αυτών των τεχνικών δεν χρειάζεται πλέον να συνδέεται με συγκεκριμένο τοπικό περιβάλλον και είναι επίσης προσπελάσιμη, με την προϋπόθεση ότι οι υπολογιστές και οι δεξιότητες για τη χρήση τους είναι διαθέσιμες, σε σχετικά μικρές ομάδες γεωγραφικά διασκορπισμένων μαθητών ξένων γλωσσών.

Ένα μεγάλο μέρος της εστίασης της σχετικής βιβλιογραφίας σχετικά με τη χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών στον ακτιβισμό των μειονοτικών γλωσσών εντοπίστηκε στα σημαντικά πλεονεκτήματα της τεκμηρίωσης και της παιδαγωγικής διάδοσης του λόγου σε αυτές τις γλώσσες, κυρίως της ικανότητας καταγραφής, ενσωμάτωσης και κυκλοφορίας περισσότερων δεδομένων μέσω πολλαπλών διαστάσεων και πιθανών οικονομικών πλεονεκτημάτων έναντι των προηγουμένως χρησιμοποιούμενων τεχνολογιών. Ωστόσο, οι ιδεολογικές διαστάσεις μέσω των οποίων γίνονται αντιληπτά τα χαρακτηριστικά που επιτρέπουν τέτοιες πρακτικές είναι καθοριστικής σημασίας για την αξιολόγηση της χρήσης της ψηφιακής διαμεσολάβησης σε αυτά τα πλαίσια (Kroskrity 2002). Για να αναλυθεί η σημασία της τεχνολογίας των ηλεκτρονικών υπολογιστών για τον ακτιβισμό των μειονοτικών γλωσσών, πρέπει να κατανοήσουμε όχι μόνο τις τεχνικές δυνατότητες αλλά και τις κοινωνικοπολιτισμικές ερμηνείες των πρακτικών ηλεκτρονικής διαμεσολάβησης. Θα πρέπει να αναλυθούν η κουλτούρα της ψηφιακής μεσολάβησης ανάλογα με τις εργασίες που εκτελούνται στην κουλτούρα του εντύπου (Hall 1996, Warner 1990). Εξάλλου, οποιαδήποτε αξιολόγηση των δυνητικών πλεονεκτημάτων της ψηφιακής τεχνολογίας επιτελείται τελικά από τις διαδικασίες της ιδεολογικής αποτίμησης και ερμηνείας σε τέτοιες κουλτούρες της ψηφιακής διαμεσολάβησης. Δηλαδή, οι τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές εκπομπές, καθώς και η δημιουργία ψηφιακού υλικού σε γλώσσες που απειλούνται με εξαφάνιση, γίνονται γνωστές από τις ιδεολογίες της γλώσσας (Woolard & Schieffelin 1994) που διαμορφώνουν τις σχέσεις μεταξύ της γλωσσικής πρακτικής και των τρόπων κοινωνικού και πολιτικού ανήκειν και διαφορετικών

κοινωνικοπολιτιστικών εκτιμήσεων των γλωσσικών μορφών και ποικιλιών (Dorian 1994, 1998).

Αυτή η ενσωμάτωση των πρακτικών ηλεκτρονικής διαμεσολάβησης στις λιγότερο χρησιμοποιούμενες γλώσσες σε τέτοιες ιδεολογικές διεργασίες θέτει τα ακόλουθα ερωτήματα: Ποιες σχέσεις μεταξύ γλώσσας και κοινότητας επηρεάζουν τις πρακτικές ηλεκτρονικής διαμεσολάβησης που αποσκοπούν στην προώθηση μιας λιγότερο διαδεδομένης γλώσσας; Σε ποιο βαθμό οι τοπικές αξιολογήσεις που αποδίδονται σε διάφορες πρακτικές ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης γίνονται μέρος της διαδικασίας αναζωογόνησης; Τι σχέσεις εξουσίας χαρακτηρίζουν τον πολυγλωσσικό τομέα στον οποίο βρίσκονται τέτοιες μορφές ηλεκτρονικής διαμεσολάβησης; Ποιες είναι οι στρατηγικές με τις οποίες οι υποστηρικτές των λιγότερο διαδεδομένων γλωσσών επιδιώκουν να επιτύχουν τη μετατροπή ενός ιδεολογικού πεδίου μέσω ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης; Ποιοι είναι οι περιορισμοί που επιβάλλονται από συγκεκριμένες τεχνολογίες στις πρακτικές της διαμεσολάβησης; Τέλος, πώς μπορούμε να υπολογίσουμε την τελική αποτελεσματικότητα τέτοιων πρακτικών, δηλαδή μεταβολές των αντιλήψεων των πιθανών ομιλητών, που τους παροτρύνουν να ασχοληθούν με την τακτική χρήση της γλωσσικής ποικιλίας από γενιά σε γενιά;

Η χρήση ηλεκτρονικών μορφών διαμεσολάβησης για σκοπούς γλωσσικής αναζωογόνησης φαίνεται να εμπίπτει κυρίως στην ευρύτερη κατηγορία της διατήρησης της γλώσσας, διότι προϋποθέτει την παρέμβαση μεσαίων τάξεων, κρατικών ή μη κυβερνητικών θεσμών με έλεγχο πόρων που συνήθως υπερβαίνουν εκείνους των περιθωριακών και κατώτερων τάξεων ομιλητών που είχε ο Fishman κατά του.

Η χρήση της ηλεκτρονικής διαμεσολάβησης στον γλωσσικό ακτιβισμό συνεπάγεται όχι μόνο την απλή διαθεσιμότητα και προσιτή πρόσβαση στην ηλεκτρονική μαζική διαμεσολάβηση, αλλά και κάποιο πολιτικό και οικονομικό έλεγχο της παραγωγής και διάδοσης του ηλεκτρονικά διαμεσολαβημένου μαζικού λόγου. Το πρόβλημα αυτό βρίσκεται στο επίκεντρο των συζητήσεων σχετικά με το εάν η διάδοση της ψηφιακής τεχνολογίας είτε θα υποστηρίξει πιο ομοιόμορφα κατανεμημένους τρόπους δημοκρατικής συμμετοχής στον δημόσιο διάλογο και στις πολιτικές διαδικασίες είτε θα οδηγήσει σε νέες μορφές κοινωνικής ανισότητας και ελέγχου (Ess & Sudweeks 2001, Loader 1998, Smith & Kollock 1999). Οι ανησυχίες ότι η γλωσσική

διαφοροποίηση θα θέσει σε μειονεκτική θέση πολλούς ανθρώπους στις αναδυόμενες ψηφιακές δημόσιες σφαίρες οδήγησε την Ευρωπαϊκή Ένωση, για παράδειγμα, στη χρηματοδότηση ενός σχεδίου για τη δημιουργία ψηφιακών πλατφορμών συζητήσεων για τέσσερις μειονοτικές γλωσσικές ομάδες (Williams 2001). Από την άποψη αυτή, η πρόσβαση σε ηλεκτρονική διαμεσολάβηση βασισμένη σε ηλεκτρονικούς υπολογιστές συνεπάγεται όχι μόνο την ύπαρξη υλικής υποδομής υπολογιστών, λογισμικού, κατάλληλων συνόλων χαρακτήρων (Godwin-Jones 2002) και συνδέσεων στο Διαδίκτυο, αλλά και τις δεξιότητες και στάσεις (Kirshenblatt-Gimblett 1996, Crystal 2001) και την παιδεία στις κυρίαρχες γλώσσες (Keniston 2001). Η επιτυχής χρήση του Διαδικτύου και άλλων ηλεκτρονικών πόρων (Wilson&Peterson 2002, σελ. 457, Villa 2002). Τέτοιες διαφορές όσον αφορά το ενδιαφέρον και τις στάσεις απέναντι στις πρακτικές ψηφιακής διαμεσολάβησης συχνά, αλλά όχι απαραίτητα, συνδέονται με αποκλίσεις στον πλούτο και την εκπαίδευση (Rey 2001).

Ωστόσο, πολλοί πληθυσμοί που ενδιαφέρονται να αποκαταστήσουν την πρακτική μιας λιγότερο διαδεδομένης γλώσσας είναι συχνά λιγότερο πιθανό να συμμετάσχουν σε πρακτικές ψηφιακής διαμεσολάβησης (Buszard-Welcher 2001). Η χρήση και διαθεσιμότητα τέτοιων τεχνολογιών εξαρτάται συχνά από την υποστήριξη κρατικών θεσμών, μη κυβερνητικών οργανισμών ή τοπικής μεσαίας τάξης που επιθυμούν να χρησιμοποιήσουν τους οικονομικούς και πολιτικούς τους πόρους για την προστασία μιας γλώσσας. Κατά συνέπεια, η χρήση της ηλεκτρονικής μαζικής διαμεσολάβησης, ειδικά της τηλεόρασης και της ψηφιακής τεχνολογίας, διαμορφώνεται συχνά από τις σχέσεις εξουσίας μεταξύ κρατικών θεσμών και πληθυσμών με ενδιαφέρον για την αναζωογόνηση της γλώσσας ή, εναλλακτικά, με την ικανότητα αυτών των ομάδων να παράγουν τους απαραίτητους πόρους ανεξάρτητα από την κρατική βοήθεια, είτε μέσω της παρουσίας μιας μεσαίας τάξης (Woolard 1989) είτε μέσω της ικανότητάς τους να προσελκύουν υποστήριξη από μη κυβερνητικές οργανώσεις. Επίσης, το ιδεολογικό κλίμα που καθορίζει τις σχέσεις μεταξύ εθνών-κρατών και κοινοτήτων που συνδέονται με λιγότερο χρησιμοποιούμενες γλώσσες είναι σημαντικό. Ακόμη και οι ομάδες μικρού μεγέθους με περιορισμένους πόρους μπορούν να κερδίσουν κρατική υποστήριξη για την ηλεκτρονική μετάδοση ή την ψηφιακή διαμεσολάβηση εάν η καλλιέργεια μιας εθνογλωσσικής ταυτότητας είναι ιδεολογικά συμβατή ή ακόμα και επιθυμητή μέσα στα εθνικά όρια στα οποία βρίσκονται.

Παρόλα αυτά, τα ζητήματα εξουσίας στην αναζωογόνηση της γλώσσας και στις νέες τεχνολογίες δεν αφορούν μόνο την καταπολέμηση της πρόσβασης στην ηλεκτρονική διαμεσολάβηση, αλλά μπορεί να περιλαμβάνουν και αγώνες για τον περιορισμό της. Για παράδειγμα, η δημιουργία και κυκλοφορία διαδραστικών CD-ROM για εκμάθηση γλωσσών ή η δημιουργία ιστοσελίδων με περιεχόμενο πολυμέσων σε λιγότερο διαδεδομένες γλώσσες μπορεί να αντιμετωπίσει αντίσταση (Villa 2002), αμφισβητώντας την καταλληλότητα της δημιουργίας κειμένου ή ήχου στη γλώσσα που είναι διαθέσιμη σε ένα ευρύτερο κοινό πέρα από τα λεγόμενα όρια της κοινότητας με ιδεολογικό δεσμό με τη γλώσσα. Κατά συνέπεια, ο λόγος πρέπει να ελεγχθεί σωστά, κάτι που δεν επιτρέπει το γράψιμο, η καταγραφή και η μαζική διαμεσολάβηση του λόγου επειδή είναι επιδεκτικός σε δυνητικά απεριόριστες αναζωογονήσεις και ανασυγκροτήσεις (Brandt 1981). Στο πλαίσιο τέτοιων ανησυχιών, η ευρεία κυκλοφορία του λόγου σε μειονοτική γλώσσα μέσω της μαζικής διαμεσολάβησης οποιουδήποτε είδους μπορεί επίσης να θεωρηθεί ως ένας κίνδυνος για την αξία και την αυθεντικότητά της και επομένως για τα κεντρικά ιδεολογικά διαπιστευτήρια ως έμβλημα της κοινότητας (Dauenhauer&Dauenhauer 1998).

Τέλος, ειδικά όσον αφορά τη χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών ως μέσων ανανέωσης της γλώσσας, τα ζητήματα πρόσβασης και εξουσίας δημιουργούνται επίσης από το γεγονός ότι η ψηφιακή τεκμηρίωση και η συλλογή λειτουργούν ως υλικό ισοδύναμο των παλαιότερων σύγχρονων τεχνολογιών και χώρων αποθήκευσης και απεικόνισης, όπως το μουσείο και το αρχείο. Οι τελευταίες με τη σειρά τους συνδέονται στενά με την άνοδο του εθνικισμού (Anderson 1991). Το πρόβλημα αυτό συχνά παραβλέπεται σε γραπτά που υπογραμμίζουν την αναγκαιότητα της «εξοικονόμησης» των λιγότερο χρησιμοποιούμενων γλωσσών μέσα από τις συζητήσεις για τη βιοποικιλότητα ή τον κοσμοπολιτισμό. Δεδομένου ότι τα προγράμματα γλωσσικής αναζωογόνησης και αιτημάτων για την εθνογλωσσική αναγνώριση συχνά συμβαδίζουν, αυτή η σχέση με παλαιότερες τεχνολογίες του έθνους- κράτους θέτει και ένα νέο ρόλο για το γλωσσολόγο. Πέρα από την κατοχή μιας πολιτικά ουδέτερης θέσης και την ενασχόληση μόνο με τη διατήρηση πνευματικών πόρων για την "ανθρωπότητα", οι διαδικασίες επιλογής και συλλογής για την τεκμηρίωση των "απειλούμενων" γλωσσών σε ψηφιακή μορφή καταλήγουν συχνά στην παραγωγή της "κληρονομιάς" ενός λαού (Silverstein 2003b). Επειδή οι τεχνολογίες καταχώρησης και παρουσίασης αντικειμενοποιημένης "κληρονομιάς"

αποτελούν σημαντικό μέρος του συνόλου των εθνοτικών οντοτήτων σε πολλές περιπτώσεις, ο γλωσσολόγος και ο εθνογράφος ως ειδικοί μπορούν να διαδραματίσουν κεντρικό ρόλο στη διαμόρφωση των διαπιστευτηρίων για την εθνογλωσσολογική αναγνώριση (Silverstein 2003a).

Οι αποφάσεις των ειδικών για τη συμπερίληψη και τον αποκλεισμό του γλωσσικού υλικού σε ηλεκτρονικά αντικείμενα που προορίζονται για την τεκμηρίωση λιγότερο διαδεδομένων γλωσσών μπορούν επομένως να έχουν βαθιές πολιτικές συνέπειες στη διαμόρφωση των ορίων και της εσωτερικής διαμόρφωσης των κοινοτήτων που αγωνίζονται για κοινωνικοπολιτική αναγνώριση με τρόπο που υπενθυμίζει τις δραστηριότητες του δέκατου ένατου αιώνα από εθνικιστές- υποστηρικτές μιας "λεξικογραφικής επανάστασης" στην Ευρώπη, μια "χρυσή εποχή των λεξικογράφων, των γραμματικών, των φιλολόγων και των λογοτεχνών" (Anderson 1991, σελ. 71 · βλέπε επίσης Hobsbawm 1990, σελ. 54-63). Έτσι, η ανάλυση της ηλεκτρονικής διαμεσολάβησης στις λιγότερο διαδεδομένες ή μειονοτικές γλώσσες στην ιστορία του γλωσσικού εθνικοκρατισμού είναι σημαντική, κυρίως επειδή η χρήση των μέσων πληροφορικής για ακτιβισμό όσον αφορά τις λιγότερο χρησιμοποιούμενες γλώσσες επικεντρώνεται συχνά στην παραγωγή των παραδειγμάτων (Bennett 2003, Benton 1996, σελ. 194, Cazden 2003, Ka'awa & Hawkins 1997, Kroskrity 2002, Parks et 1999, Salinas Pedraza 1996), που συνεχίζουν να διαδραματίζουν πανταχού παρόν ρόλο στους πολιτικούς τοπικισμούς και εθνικισμούς.

9.3 Ηλεκτρονική Διαμεσολάβηση, Νέα είδη και ο Μετασχηματισμός του Λόγου

Μία από τις συνέπειες της ηλεκτρονικής μαζικής διαμεσολάβησης είναι η δημιουργία νέων γλωσσών γλωσσολογικής ενσωμάτωσης (Briggs&Bauman 1992, Silverstein 1998, Spitulnik 1996), με τις οποίες δεν έχουν προηγουμένως συνδεθεί πολλές γλώσσες που πρόκειται να αναζωογονηθούν. Σε πολλές περιπτώσεις, αυτό οδήγησε σε συγκρούσεις μεταξύ των ομιλητών όσον αφορά την καταλληλότητα τέτοιων νέων μορφών γλωσσικής πρακτικής. Για παράδειγμα, μεγάλο μέρος των ραδιοφωνικών εκπομπών οργανώνεται γύρω από ένα σύνολο κοινών ευρέως διαδεδομένων προτύπων (Scannell 1991): Τα προγράμματα συχνά αρχίζουν και τελειώνουν σε διαστήματα μιας ώρας ή μισής ώρας, οι φωνές του ομιλητή είναι ξεκάθαρες και υπάρχουν μόνο σύντομες παύσεις στην ομιλία και τη μεταστροφή μεταξύ ομιλητών,

οι οποίες μπορεί να έρχονται σε αντίθεση με τις προτιμώμενες γλωσσικές πρακτικές και τις γενικές συμβάσεις για τις γλωσσικές επιδόσεις μεταξύ των ομιλητών μερικών λιγότερο διαδεδομένων γλωσσών (Browne 1996). Η σχέση μεταξύ των ειδών ομιλίας στις πρακτικές της ηλεκτρονικής διαμεσολάβησης και εκείνων που είναι διαφορετικά στην κοινότητα των τοπικών γλωσσών μπορεί να γίνει αντιληπτή ως η διαχείριση των «διαλειτουργικών κενών» (Briggs&Bauman 1992) που εμφανίζονται όταν τα νέα είδη ομιλίας που συνδέονται με την ηλεκτρονική μαζική διαμεσολάβηση θεωρούνται διαφορετικά ή ακόμη και αντίθετα με αυτά τα είδη δημόσιας ομιλίας που ευνοούνται από τους χρήστες μιας γλώσσας που θεωρείται ότι χρειάζεται αναζωογόνηση.

9.4 Ηλεκτρονική Διαμεσολάβηση και η αντιμετώπιση των γλωσσικών ιδεολογιών Περιφρόνησης

Ένας από τους λόγους της θετικής αντιμετώπισης αυτών των μορφών ηλεκτρονικής διαμεσολάβησης είναι ότι η επανένταξη μιας λιγότερο χρησιμοποιούμενης γλώσσας σε ένα ηλεκτρονικό μέσο συχνά ερμηνεύεται ως αντίφαση για τις «ιδεολογίες περιφρόνησης» (Dorian 1998, Grillo 1989), γεγονός που υποδηλώνει ότι μια λιγότερο χρησιμοποιούμενη γλώσσα και οι άνθρωποι που σχετίζονται με αυτήν είναι πίσω, κατώτεροι ή άλλως ακατάλληλοι για εκσυγχρονισμό (McEwan-Fujita 2003). Τα στερεότυπα που πλαισιώνουν τη γλώσσα και τα συνδεδεμένα με αυτήν πρόσωπα ως μη μοντέρνα συχνά περιλαμβάνουν διαδικασίες εικονικότητας, εικόνες δηλαδή νεωτερικότητας και οπισθοδρόμησης αποτελώντας συχνά βασικές συνιστώσες των γλωσσικών ιδεολογιών (Irvine & Gal 2000). Επίσης, οι ιδεολογίες της γλώσσας που στρέφονται εναντίον της πρακτικής της χρήσης λιγότερο χρησιμοποιούμενων γλωσσών συχνά λειτουργούν μέσω χρονοτόπων (Bakhtin 1981) αποστασιοποίησης και απομάκρυνσης (Kuter 1989), υποβιβάζοντας δεικτικά τέτοιες γλωσσικές ποικιλίες σε χωρικά και προσωρινά απομακρυσμένες θέσεις μακριά από τα γεωγραφικά κέντρα και το χρονικό παρόν.

Αντιμετωπίζοντας αυτή τη χωροχρονική «καθυστέρηση» (Dorian 1980) που αποδίδεται από τις κυρίαρχες ιδεολογίες της γλώσσας, την ύπαρξη ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών εκπομπών (Browne 1996, Cotter 2001) ή μεσολάβησης υπολογιστών (Brandt 1988, Cazden 2003, Kroskrity 2002, Miyashita 1999, Ouakrime 2001, Warschauer 1998, Williams 2000) σε μια λιγότερο χρησιμοποιούμενη γλώσσα αναμένεται συχνά να αυξήσει τις αποτιμήσεις της εν λόγω γλωσσικής ποικιλίας,

συνδυάζοντάς την με τις έννοιες του γοήτρου και του νεωτερισμού. Η επίδραση της πρακτικής της ηλεκτρονικής διαμεσολάβησης σε σχέση με τις αποτιμήσεις είναι ότι συχνά συμβάλλει στη μετατροπή του ιδεολογικού πεδίου, θέτοντας στο παρελθόν σε μειονεκτική θέση τη συνεχιζόμενη χρήση μιας λιγότερο χρησιμοποιούμενης γλώσσας, αρνούμενη την χρονική συνύπαρξη (Cotter 2001) και τη χωρική κεντρικότητα των λιγότερο χρησιμοποιούμενων γλωσσών και των πληθυσμών που έχουν υποστεί αναπροσαρμογή. Αυτή η στρατηγική για την καταπολέμηση της αλλοχορνίας (Fabian 1983) μέσω της συσχέτισης των αξιών της νεωτερικότητας και του προσανατολισμού προς το μέλλον (McHenry 2002) με μια λιγότερο διαδεδομένη ή μειονοτική γλώσσα με την κυκλοφορία του λόγου μέσω της ηλεκτρονικής μαζικής διαμεσολάβησης μπορεί επίσης να θεωρηθεί ως απομάκρυνση από ιδεολογικές στρατηγικές γλωσσικής αναζωογόνησης.

Εδώ φαίνεται ότι μεγάλο μέρος της χρήσης πρακτικών ηλεκτρονικής διαμεσολάβησης, ιδίως στις ψηφιακές τους μορφές, έγκειται ακριβώς στη δυνατότητά τους να ελαχιστοποιούν τις εξάρσεις της χωροχρονικής αποστασιοποίησης με τρόπο που δεν παρέχεται από την κυκλοφορία του εντύπου (Harvey 1989, Tomlinson 1999). Δηλαδή, η επανένταξη τέτοιων ποικιλιών με την ιδεολογική απομάκρυνσή τους από περιφερειακές, αγροτικές και παρωχημένες θέσεις στο χώρο και το χρόνο μέσω της χρήσης της ηλεκτρονικής διαμεσολάβησης είναι ένας τρόπος να αμφισβητηθούν οι ιδεολογίες της περιφρόνησης και να διαμορφωθούν εναλλακτικοί τρόποι ιδεολογικής χαρτογράφησης της γλωσσικής διαφοροποίησης ως προς το χρόνο και το χώρο.

Επομένως, η χρονική και χωρική ευθυγράμμιση διαδραματίζει κεντρικό ρόλο σε παρόμοιες προσπάθειες να αποκατασταθεί η χρήση μιας λιγότερο χρησιμοποιούμενης γλώσσας στην οποία εμπλέκεται η πρακτική της ηλεκτρονικής διαμεσολάβησης. Συγκεκριμένα, οι υποστηρικτές της ψηφιακής τεχνολογίας σε λιγότερο χρησιμοποιούμενες γλώσσες βλέπουν την ευκαιρία να ενσωματώσουν τη χρήση τέτοιων γλωσσών στον τρόπο ζωής και στις προτιμήσεις των καταναλωτών των νεότερων γενεών, ακόμη και με βάση μια νέα ιδεολογία που είναι σημαντική για την ενίσχυση της ελκυστικότητας της χρήσης μιας γλώσσας ώστε να αναζωογονηθεί μεταξύ των νέων ομιλητών (Buszard-Welcher 2001, σελ. 337-38, Guardado 1997, σελ. 58).

9.5 Η Τεχνολογία ως Ιδεολογία: Αναζωογόνηση και Διαμεσολάβηση των Κοινοτήτων

Οι μεταβαλλόμενες οικονομίες του εκδοτικού υλικού σε μια λιγότερο χρησιμοποιούμενη γλώσσα, που έγιναν δυνατές με τη χρήση της τεχνολογίας των υπολογιστών, έχουν ύψιστη σημασία σύμφωνα με ορισμένους συγγραφείς που εκτιμούν τις συνέπειες στην αναζωογόνηση της γλώσσας (Bernard 1992, 1996, St. Clair et al., 1999). Παρόλα αυτά, όπως άλλοι υποστήριξαν, η αύξηση του διδακτικού υλικού ή ο δημοσιευμένος λόγος δεν οδηγεί αναγκαστικά σε αναζωογόνηση της γλώσσας με την έννοια της αυξημένης χρήσης μιας λιγότερο χρησιμοποιούμενης γλώσσας σε καθημερινές συνθήκες (Fishman 1991, King 2001). Για να γίνει η αλλαγή γλώσσας, οι νέοι δρόμοι για τη δημοσίευση και την κυκλοφορία του λόγου πρέπει επίσης να συνδέεται με μια ιδεολογική μεταμόρφωση μεταξύ των ομιλητών, αναγκάζοντάς τους να αποκαταστήσουν τη συνηθισμένη χρήση μιας γλώσσας, ειδικά όταν αλληλεπιδρούν με παιδιά και εφήβους.

Ένας από τους τρόπους με τους οποίους οι πρακτικές της ηλεκτρονικής διαμεσολάβησης μπορούν να υποστηρίξουν τέτοιους ιδεολογικούς μετασχηματισμούς είναι μέσω της προώθησης από τον ίδιο τον ομιλητή, αυτό που ο Henze&Davis (1999, σελ.4) αποκαλεί την «ιδιοποίηση» των προσπαθειών αναζωογόνησης. Η ψηφιακή τεχνολογία παρέχει σχετικά απλές δυνατότητες να συμπεριληφθούν τοπικές φωνές και απόψεις στην παραγωγή ηλεκτρονικά διαμεσολαβημένου λόγου σε αυτές τις γλώσσες για σκοπούς εκπαίδευσης (Hornberger 1996, SalinasPedraza 1996). Δηλαδή το χαμηλότερο κόστος και οι μεταβαλλόμενοι τρόποι πρόσβασης σε εκδόσεις που χρησιμοποιούν ψηφιακή τεχνολογία σε μια λιγότερο χρησιμοποιούμενη γλώσσα μπορούν να διευκολύνουν την τοπική εισροή στην παραγωγή τέτοιου υλικού (Warschauer 1998), παρέχοντας τη δυνατότητα συγγραφής σε έναν μεγαλύτερο κύκλο ανθρώπων που δεν έχουν ηλεκτρονικές δημοσιεύσεις. Αυτή η δυναμικά διευρυμένη συμμετοχή μπορεί επίσης να εισχωρήσει και στην παραγωγή των περισσότερων ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών εκπομπών, με εξαίρεση τις ραδιοφωνικές εκπομπές με τηλεφωνικές συνομιλίες, οι οποίες μπορεί να θεωρηθούν ως πρότυπο για τους "διαδραστικούς" τρόπους επικοινωνίας με τη διαμεσολαβούμενη επικοινωνία μέσω υπολογιστών, όπως chatrooms και emailists.

Η διδασκαλία και η προώθηση λιγότερο διαδεδομένων γλωσσών μπορεί να υποστηριχθεί ευκολότερα από το τοπικά παραγόμενο υλικό. Αυτό μπορεί να οδηγήσει ενδεχομένως σε τρόπους διδασκαλίας τέτοιων γλωσσών που είναι πιο ελκυστικές και συναφείς με τους εκπαιδευόμενους, κάτι που είναι και στόχος της εκπαίδευσης αυτόχθονων γλωσσών που χρησιμοποιούν τεχνολογία πολυμέσων (Hornberger 1996b). Με τη διευκόλυνση της τοπικής συμμετοχής στο σχεδιασμό υλικού για την προώθηση της γλώσσας, οι υποστηρικτές της ψηφιακής τεχνολογίας ελπίζουν να ενθαρρύνουν τις προσπάθειες αναζωογόνησης της. Παρ' όλα αυτά, μέχρι στιγμής έχει γίνει ελάχιστη έρευνα σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους η εισαγωγή αυτών των μορφών ηλεκτρονικής διαμεσολάβησης σχετίζεται με τη χρήση της προς αναζωογόνηση γλώσσας πέρα από τις επίσημες μαθησιακές καταστάσεις.

Ωστόσο, η αφαίρεση του λόγου σε μια γλώσσα που κινδυνεύει με τη χρήση ψηφιακών μορφών διαμεσολάβησης αποσκοπεί συχνά στην καθιέρωση μιας ειδικής σχέσης μεταξύ των εννοιών της εξουσίας και του γοήτρου που συχνά αποδίδονται σε μορφές ηλεκτρονικής διαμεσολάβησης, δηλαδή στην τεχνολογία αυτή καθαυτή και σε μια λιγότερο χρησιμοποιούμενη γλώσσα (Brandt 1988, Edwards et al., 2002, σελ. 59). Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, αυτή η μετατόπιση συχνά βασίζεται σε μια επαναδιαπραγμάτευση της χρονικής και χωρικής ευθυγράμμισης, υπογραμμίζοντας τη σημασία της εν λόγω γλωσσικής ποικιλίας για την παρούσα και τη μελλοντική σύσταση μιας εθνοποιημένης κοινότητας. Ωστόσο, τίθεται το ερώτημα με ποιο τρόπο ακριβώς αυτή η επανεξέταση μιας γλωσσικής ποικιλίας στη διαδικασία εγκατάλειψης από τους ομιλητές της οδηγεί στην πραγματικότητα σε ένα μεγαλύτερο μέτρο καθημερινής αλληλεπίδρασης στη λιγότερο χρησιμοποιούμενη γλώσσα. Έχοντας μια σκεπτικιστική προοπτική, ορισμένοι ερευνητές ανέφεραν ένα φетиχισμό της τεχνολογίας μεταξύ ομιλητών λιγότερο διαδεδομένων γλωσσών, οι οποίοι θέλουν να «σώσουν» τη γλώσσα τους στην τεχνολογία και όχι μέσα τους, υπονομεύοντας περαιτέρω τις προσπάθειες αναζωογόνησης (Dauenhauer & Dauenhauer 1998).

Παρ' όλα αυτά, συχνά οι ελπίδες εναπόκεινται στη σχέση ανάμεσα στη γλώσσα και στην κοινότητα, όπως στην περίπτωση της αυτόχθονης εκπαίδευσης, όπου η προώθηση της γλώσσας αποτελεί μέρος ενός μεγαλύτερου σχεδίου ενδυνάμωσης που "επιβεβαιώνει τη γηγενή ταυτότητα, γλώσσα και πολιτισμό", ενώ η προώθηση γηγενών γλωσσών φαίνεται ότι «βοήθησε τις αυτόχθονες κοινότητες να

αναγνωριστούν ως αυτοχθόνες, υποστηρίζοντας τον αυτοπροσδιορισμό τους και την αυτοαξιολόγησή τους» (Hornberger 1996b, σελ. 361-62). Η ψηφιακή διαμεσολάβηση μπορεί να έχει μεγαλύτερη ιδεολογική αξία για τη χρήση της γλώσσας, η οποία θα συνδέεται επίσης με μεγαλύτερη προθυμία για να αναδείξει μια σχέση μεταξύ αυτής της γλωσσικής ποικιλίας και της θετικά εκτιμώμενης εθνοτικής ομάδας (SalinasPedraza 1996) με σκοπό την αποκατάσταση της χρήσης της. Αντίθετα, όπως οι μελέτες της γλώσσας και της κοινότητας δείχνουν, δεν υπάρχει καμία σχέση μεταξύ της εκτίμησης μιας γλώσσας ως εμβλήματος της ομαδικής ταυτότητας και της χρήσης της ως κυρίαρχου μέσου αλληλεπίδρασης (Eisenlohr 2004, Gal 1995, Urla 1988). Ένα σημαντικό ζήτημα εδώ είναι ότι είναι απολύτως εφικτό τα μέλη μιας γλωσσικής κοινότητας να εκτιμούν και να αναγνωρίζονται με μια γλώσσα χωρίς να τη γνωρίζουν καλά και χωρίς να τη χρησιμοποιούν στη συνήθη αλληλεπίδραση (Fishman 1966, σελ. 397). Έτσι, είτε οποιαδήποτε ώθηση μέσω των πρακτικών της ψηφιακής διαμεσολάβησης οδηγήσει στην αύξηση της χρήσης μιας λιγότερο χρησιμοποιούμενης γλώσσας στην καθημερινή συνομιλία είτε όχι, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη συνάρθρωσή της με τις γλωσσικές ιδεολογίες σχετικά με τις γλώσσες της ομαδοποιημένης ταύτισης μέσα σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο.

Ένα άλλο πλεονέκτημα που συχνά υπογραμμίζεται από υποστηρικτές της χρήσης ψηφιακών μορφών διαμεσολάβησης σε καταστάσεις γλωσσικής αναζωογόνησης είναι ότι η χρήση τους διευκολύνει την καθαρή εργασία και την οικοδόμηση κοινότητας μεταξύ των ανθρώπων που ενδιαφέρονται για τη γλώσσα. Η τεχνολογία επικοινωνίας είναι πράγματι ένα ευρέως χρησιμοποιούμενο μέσο αλληλεπίδρασης μεταξύ των γλωσσικών ενεργειών, είτε με τη μορφή λιστών ηλεκτρονικού ταχυδρομείου είτε με την ανταλλαγή γνώσεων και ανησυχιών μέσω ιστοσελίδων σε διαφορετικές ομάδες (Almasude 1999, McClure 2001, Warschauer 1998). Η ανταλλαγή και η κυκλοφορία αξιόλογων ηλεκτρονικών αντικειμένων σε μια λιγότερο χρησιμοποιούμενη γλώσσα μπορεί να αποτελέσει κυρίαρχο μέσο για το σχηματισμό κοινοτήτων με βάση την πίστη σε μια αντίστοιχη γλώσσα. Ένα τέτοιο σενάριο έρχεται σε αντίθεση με μια δυναμική πιο εξοικειωμένη με τις μελέτες της γλώσσας και της κοινότητας - τη δημιουργία ενός νέου μεσολαβητικού κοινού, στο οποίο μια γλώσσα εθνοτικής ταυτοποίησης είναι επίσης το μέσο επικοινωνίας που ενώνει την κοινότητα και τη διαχωρίζει από τις άλλες (Anderson 1991). Δηλαδή, η χρήση της ηλεκτρονικής

διαμεσολάβησης όσον αφορά την αλλαγή της γλώσσας συνδυάζεται με καθιερωμένες ανθρωπολογικές έννοιες, όπως τα συστήματα ανταλλαγών και οι κύριες οικονομίες.

Βάσει αυτής της άποψης, οι πρακτικές ηλεκτρονικής διαμεσολάβησης στην αναζωογόνηση των γλωσσών περιλαμβάνουν την παραγωγή νέων πολιτιστικών αντικειμένων, τα οποία, λόγω της κυκλοφορίας τους και μιας αίσθησης κοινής κατανάλωσης και εκτίμησης αυτών των αντικειμένων, μπορούν να εμφανιστούν ως επίκεντρο της κοινότητας. Ωστόσο, τέτοιες κοινότητες ανταλλαγής δεν συνεπάγονται απαραίτητα την πραγματική (εκ νέου) εκμάθηση και υιοθέτηση της λιγότερο χρησιμοποιούμενης γλώσσας ως μέσου καθημερινής αλληλεπίδρασης. Παρόλα αυτά, μπορούν να εισαγάγουν μια νέα διάσταση αντικειμενοποίησης βάσει της οποίας τα στοιχεία των απειλούμενων γλωσσών, και ειδικότερα των λεξιλογικών στοιχείων, μπορούν στην πραγματικότητα να αντιμετωπίζονται σαν αποτιμημένες «αντίκες» (Silverstein 1984) ή ως «αντικειμενοποιημένα» πράγματα αξίας »(Moore 1988, 467), ή μπορούν να αλληλεπιδράσουν με νεοφιλελεύθερες προσπάθειες εμπορευματοποίησης και "ανάδειξης" των πολιτισμών και των γλωσσών των μειονοτήτων (McEwan-Fujita 2003). Και πάλι, οι κυρίαρχες ιδεολογικές διατυπώσεις της σχέσης μεταξύ γλώσσας και κοινότητας διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στο εάν οι πρακτικές της ψηφιακής διαμεσολάβησης σε μια λιγότερο χρησιμοποιούμενη γλώσσα θα προωθήσουν τη χρήση της γλώσσας πέρα από τα τεχνολογικά μέσα. Ειδικά στις περιπτώσεις όπου η γλώσσα και οι διαδικασίες αναγνώρισεως ομάδων επικεντρώνονται στην ιδέα μιας προγονικής ή κληρονομούμενης γλώσσας (Moore 1988, Eisenlohr 2001), ο διαχωρισμός μεταξύ των γλωσσών της ομαδοποιημένης ταυτοποίησης και των γλωσσών καθημερινής αλληλεπίδρασης δεν μπορεί να αμφισβητηθεί από πρακτικές ψηφιακής διαμεσολάβησης.

Αυτή η προοπτική των πρακτικών ψηφιακής μεσολάβησης στην αναζωογόνηση της γλώσσας μπορεί επίσης να ενισχυθεί από τις τυπικές ιδιότητες ορισμένων ηλεκτρονικών αντικειμένων και αντικειμένων σε λιγότερο χρησιμοποιούμενες γλώσσες. Πολλές τοποθεσίες Web και CD-ROM που διαθέτουν κείμενο και ηχητικό περιεχόμενο σε λιγότερο χρησιμοποιούμενες γλώσσες συχνά χρησιμοποιούν ως γλώσσα πλαισίωσης μια αγγλική ή άλλη δεσπόζουσα γλώσσα, διαχωρίζοντας τα μέρη της ιστοσελίδας ή του CD-ROM που απαιτούνται για να αποκτήσουν βασικές πληροφορίες και να κατανοήσουν το έργο αυτό (Cotter 2002, Dyck 2002, Kroskrity

& Reynolds 2001, Parks et al., 1999). Δηλαδή, στην δίγλωσση εγκατάστασή τους συχνά υπάρχει μια τυπική διαίρεση μεταξύ της συσχέτισης του λόγου που απαιτείται για την ερμηνεία του ηλεκτρονικού δημιουργήματος με χρήση αγγλικών ή άλλων κυρίαρχων γλωσσών και του ψηφιακά διαμεσολαβημένου κειμένου και λόγου σε μια λιγότερο χρησιμοποιούμενη γλώσσα. Είναι συνεπώς δυνατό να χρησιμοποιήσουν και να εκτιμήσουν τέτοιου είδους ηλεκτρονικά αντικείμενα χωρίς να γνωρίζουν πραγματικά πολλά για μιάλιγότερο χρησιμοποιούμενη γλώσσα. Ο τρόπος με τον οποίο χαρτογραφούνται διαφορετικές γλωσσικές ποικιλίες στη διάκριση μεταξύ κειμένου και λόγου με διαφορετικές λειτουργίες στη δημιουργία τέτοιων ηλεκτρονικών αντικειμένων, η κυκλοφορία των οποίων προορίζεται για την προώθηση της γλωσσικής αναζωογόνησης, μπορεί να αλληλεπιδράσει με τις τοπικές ιδεολογίες της γλώσσας και της ομαδοποίησης έτσι ώστε να ενισχυθεί ένας εννοιολογικός διαχωρισμός μεταξύ των γλωσσικών ποικιλιών που σχετίζονται με τους σκοπούς της ταυτοποίησης των ομάδων και εκείνων που κυριαρχούν στην καθημερινή αλληλεπίδραση, η οποία είναι ευρέως διαδεδομένη σε καταστάσεις προχωρημένης γλωσσικής αλλαγής και απαξίωσης της γλώσσας.

Εν κατακλείδι, οι νέες τεχνολογίες θεωρούνται καθιερωμένες πρακτικές ηλεκτρονικής διαμεσολάβησης, οι οποίες παρεμβαίνουν και αποτελούν μέρος ιδεολογικών κατασκευών που συνδέουν τη γλωσσική πρακτική, τις κοινωνικές ταυτότητες και τις κοινωνικοπολιτιστικές εκτιμήσεις. Αναλύοντας τον τρόπο με τον οποίο οι πρακτικές αυτές καθίστανται θεμελιώδεις και μετασχηματιστικές των εκτιμήσεων με γλωσσικές δεικτοδοτήσεις, ιδίως εκείνων που αφορούν την προβολή των κοινοτήτων, είναι επίσης σημαντικό να σημειωθεί ότι η εν λόγω ηλεκτρονική διαμεσολάβηση οδηγεί στη δημιουργία αντικειμένων, όπως στην αποθήκευση και την τεκμηρίωση στοιχείων λιγότερο χρησιμοποιούμενων γλωσσών, οι οποίες μπορεί να εξελιχθούν σε αντικείμενα αξίας. Δηλαδή, οι νέες τεχνολογίες στην αναζωογόνηση της γλώσσας όχι μόνο μεσολαβούν στη γλωσσική πρακτική, αλλά μπορούν επίσης να δημιουργήσουν νέους τόπους πολιτιστικής σημασίας και αντικειμενοποίησης με ιδιότητες ανεξάρτητες από εκείνες του διαμεσολαβημένου λόγου (Keane 2003). Επίσης, όπως δείχνει η μελέτη κοινοτήτων που δημιουργήθηκαν μέσω της ψηφιακής διαμεσολάβησης, η κυκλοφορία και η ανταλλαγή τέτοιων ηλεκτρονικών αντικειμένων μπορεί να δημιουργήσει δικές τους κοινωνικές μορφές, ανεξάρτητες από εκείνες που υποστηρίζονται από οποιαδήποτε εμπειρική αναβίωση μιας λιγότερο

χρησιμοποιούμενης γλώσσας. Το αν η χρήση νέων τεχνολογιών στην αναζωογόνηση των γλωσσών έχει ως αποτέλεσμα τη στροφή προς τις λιγότερο χρησιμοποιούμενες γλώσσες μπορεί να απαντηθεί μόνο με την εξέταση τόσο των πρακτικών της διαμεσολάβησης του λόγου όσο και της παραγωγής νέων πολιτιστικών αντικειμένων που δημιουργεί η χρήση νέων τεχνολογιών καθώς γίνεται μέρος των ιδεολογικών διαδικασιών που δημιουργούν δεσμούς μεταξύ της γλώσσας και των κοινωνικοπολιτιστικών αξιών.

10. Τα ΜΜΕ στο ρόλο του διαμεσολαβητή κατά τη διαπολιτισμική επικοινωνία

Όσον αφορά τη διαμεσολάβηση που σχετίζεται με τα μέσα ενημέρωσης, ο ρόλος του "τρίτου" μέρους είναι η βασική έννοια που εξηγεί το ρόλο των μέσων ενημέρωσης στην διαπολιτισμική επικοινωνία. Σίγουρα ο Τύπος ως εμπορικός θεσμός έχει ωφεληθεί από την κάλυψη των συγκρούσεων και μάλλον συμβάλλει περισσότερο στη διατήρηση και την κλιμάκωσή τους παρά στην ειρηνική επίλυσή τους. Στο κινήγι της τηλεθέασης, όπως ο Pierre Bourdieu αναφέρει στο βιβλίο του «Στην τηλεόραση», τα μέσα ενημέρωσης μέρα με τη μέρα συμβιβάζουν το στενό όραμα για την πολιτική, μέσω της αποκλειστικής επεξεργασίας από τον συγγραφέα ξενοφοβικών και ρατσιστικών ομιλιών και πράξεων. (Bourdieu 2007, σελ. 6). Εκρήξεις ξενοφοβίας και εθνικισμού που θα μπορούσαν να ξεσπάσουν στην Τουρκία, την Ελλάδα, την πρώην Γιουγκοσλαβία, τη Γαλλία, και αλλού ενυπάρχουν στη δυνατότητα αξιοποίησης των παρεχόμενων ευκαιριών και παθών από τα σύγχρονα μέσα επικοινωνίας (Bourdieu 2007, σελ. 7). Για παράδειγμα, το ίδιο συνέβη, το 1987-1991 στη Μολδαβία, τα μέσα ενημέρωσης συνέβαλαν στην πόλωση της συμπεριφοράς των πολιτών σχετικά με εθνικά ζητήματα. Ένα μέρος των πολιτών ήταν συγκλονισμένοι καθώς μπορούσαν να εκφράσουν ελεύθερα τις απόψεις που κατέπνιγαν με την πάροδο των χρόνων, και αντέδρασαν πολύ συναισθηματικά σχετικά με την άρνηση να σχηματίσουν τη μητρική τους γλώσσα. Ένα άλλο μέρος των πολιτών ανήγαγαν τις προθέσεις της άλλης μερίδας των πολιτών σε φοβίες που δημιουργούσαν αμοιβαία επιθετικότητα. Έτσι, βασιζόμενοι στην αρχή της δράσης - αντίδρασης έφθασαν σε ένα προχωρημένο στάδιο εθνοτικών συγκρούσεων που εκφυλίστηκαν σε βίαιες ενέργειες του πολέμου της Υπερδνειστερίας (Botan, 2012).

Ωστόσο, η δημοσιογραφία έχει μοναδική εμπειρία στη διαμεσολάβηση και την επίλυση σοβαρών διαφορών με πολύ έντονη διαπολιτισμική διάσταση. Στις 14 Νοεμβρίου 1977, ο παρουσιαστής ειδήσεων CBS Walter Cronkite διεξήγαγε ξεχωριστές συνεντεύξεις με τον Αιγύπτιο Πρόεδρο Anwar Sadat και τον Πρωθυπουργό του Ισραήλ Menachem Begin, κάτι που οδήγησε απευθείας στην ιστορική επίσκεψη του Sadat στην Ιερουσαλήμ. Το 1985, ο Ted Koppel φιλοξένησε την πρώτη επίσημη συζήτηση μεταξύ των εκπροσώπων του Αφρικανικού Εθνικού Κογκρέσου και των υποστηρικτών του συστήματος απαρχαίντ στη Νότια Αφρική σε

μια σειρά προγραμμάτων για την ABCNightline. Οι περιπτώσεις αυτές συνιστούν ένα συμβολικό παράδειγμα της σύγχρονης δημοσιογραφίας, όταν αυξάνεται η κοινωνική ευθύνη των μέσων ενημέρωσης.

Η δυναμική της ειρηνευτικής ικανότητας της δημοσιογραφίας για τη διευκόλυνση της διαπολιτισμικής επικοινωνίας ξεκίνησε το 2001 με την Οικουμενική Διακήρυξη της UNESCO για την Πολιτισμική Ποικιλότητα και το Συνέδριο του 2005 για την προστασία και την προώθηση της πολυμορφίας των πολιτιστικών εκφράσεων. Το νέο πρότυπο του διαλόγου μεταξύ των πολιτισμών έχει οδηγήσει σε ένα παγκόσμιο πρόγραμμα στο οποίο η επικοινωνία αποτελεί βασική αρχή στις σχέσεις μεταξύ πολιτισμών και λαών.

Η χρήση πληροφοριών και επικοινωνίας είναι απαραίτητη για να δοθεί χώρος στους διαφορετικούς πολιτισμούς για να εκφραστούν ελεύθερα, σύμφωνα με τους δικούς του κανόνες και είναι κρίσιμη για την προώθηση της αμοιβαίας κατανόησης μεταξύ των λαών και μεταξύ των πολιτισμών. Τα μέσα ενημέρωσης έχουν τη δυνατότητα να διευκολύνουν τον διαπολιτισμικό διάλογο. Θεωρούμε πως πρόκειται για μια νέα λειτουργία των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Αμφισβητώντας κοινές στάσεις και αντιλήψεις σχετικά με τους προκατειλημμένους πολλούς "άλλους" στον κόσμο μας, τα μέσα ενημέρωσης υπερβαίνουν τις προκαθορισμένες εικόνες και περιορίζουν την άγνοια που δημιουργεί δυσπιστία και υποψία, προάγοντας έτσι την ανοχή και την αποδοχή του διαφορετικού και αναδεικνύοντας την ποικιλομορφία ως πηγή κατανόησης. Φυσικά, η ποικιλομορφία μπορεί να αποτελέσει πηγή διαίρεσης, μισαλλοδοξίας και ακόμη και βίας, αλλά τα ελεύθερα, πλουραλιστικά και επαγγελματικά μέσα ενημέρωσης προσφέρουν χώρο για μη βίαιη διαπραγμάτευση αυτών των διαφορών. Με τη διεξαγωγή δημόσιου διαλόγου που παρακολουθούνται από διάφορες ομάδες συμφερόντων, τα μέσα ενημέρωσης πρέπει να διαδραματίσουν άμεσο ρόλο στην αναζήτηση τομέων συμφωνίας και συμβιβασμού (Curran 2000, σελ. 142).

Οι κίνδυνοι της διαπολιτισμικής επικοινωνίας στα μέσα επικοινωνίας σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με το σεβασμό μιας από τις θεμελιώδεις ανθρώπινες ελευθερίες - την ελευθερία του λόγου. Μία από τις κύριες δυσκολίες στην προώθηση της ελευθερίας της έκφρασης που συχνά αντιμετωπίζει εμπόδια στον τρόπο ανοχής και κατανόησης

είναι η ένταση όταν η ομιλία προσβάλλει ή προκαλεί μια άλλη κουλτούρα ή ταυτότητα. Η περίπτωση των "δανικών γελοιογραφιών" (2005) αποτελεί παράδειγμα και πηγή πολλών συζητήσεων σχετικά με αυτό το είδος εξουσίας. Τον Σεπτέμβριο του 2012, το γαλλικό σατιρικό περιοδικό Charlie Hebdo δημοσίευσε κινούμενα σχέδια που αναπαριστούν τον Προφήτη Μωάμεθ, προκαλώντας ένα κύμα διαμαρτυριών στον αραβικό κόσμο.

Η υποστήριξη της ελευθερίας της έκφρασης με πνεύμα αμοιβαίου σεβασμού και αμοιβαίας κατανόησης απαιτεί από κοινού αμοιβαίο σεβασμό της πολιτιστικής πολυμορφίας, των θρησκευτικών πεποιθήσεων και των θρησκευτικών συμβόλων. Έτσι, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης μπορούν να τονίσουν τις διαφορές ή να συμβάλουν στην καλύτερη κατανόηση του άλλου, της ιστορίας του, προκειμένου να βελτιωθεί η διαπολιτισμική επικοινωνία.

Ο Καναδός δημοσιογράφος Ross πιστεύει ότι η διαμεσολάβηση των συγκρούσεων είναι μια επέκταση των λειτουργιών της σύγχρονης δημοσιογραφίας. Λειτουργεί ως διάυλος επικοινωνίας που εξουδετερώνει τις λανθασμένες αντιλήψεις, αναλύει τις συγκρούσεις, εντοπίζει τα συμφέροντα, αναστέλλει τη δυσπιστία κλπ. Η δημοσιογραφία ακολουθεί στην περίπτωση αυτή τα διεθνή πρότυπα δεοντολογίας, όπως η ακρίβεια, η αμεροληψία ή η ισορροπία και η κοινωνική ευθύνη (Ross, 2002, σελ. 3-4).

Η δυνατότητα διαμεσολάβησης της διαπολιτισμικής επικοινωνίας στα μέσα ενημέρωσης μπορεί να αποτιμηθεί με διάφορους τρόπους:

- Με τη διευκόλυνση της διαμεσολάβησης μέσω ουδέτερης παρέμβασης από την τρίτη πλευρά, με ξεχωριστές συνεντεύξεις, έλαβαν τις πληροφορίες μόλις κυκλοφόρησαν στο κοινό.
- Ακούγοντας τα εμπλεκόμενα μέρη, παρέχοντας τη σύνδεση μεταξύ των αντιμαχόμενων μερών και δίνοντάς τους την ευκαιρία να δουν ο ένας τον άλλο, όχι ως κακές δυνάμεις, αλλά ως παράγοντες με τις δικές τους στρατηγικές και γενικά συμβάλλοντας στην πολιτισμένη συμπεριφορά στην επικοινωνία. Έτσι, ο δημοσιογράφος υιοθετεί άθελα το ρόλο του διαμεσολαβητή και είναι ένας φύλακας της ακεραιότητας της επικοινωνιακής διαδικασίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το τηλεοπτικό κανάλι της

Μολδαβίας - το Jurnal TV, Publika TV που φιλοξενούν εθνικές και θρησκευτικές μειονότητες, οι οποίες εξέθεσαν τις θέσεις τους εξασφαλίζοντας την ελευθερία έκφρασης.

- Με τη διαμόρφωση ευνοϊκών συνθηκών επικοινωνίας. Η διαμεσολάβηση απαιτεί χρόνο και τόπο που να οδηγούν σε αποτελεσματική επικοινωνία. Βασικός κανόνας είναι να δοθεί σε κάθε μέρος ίση θέση στο στούντιο και στην οθόνη, και ο διαμεσολαβητής (δημοσιογράφος) - να είναι δίκαιος στους φορείς επικοινωνίας. Οι τηλεοπτικές εκπομπές από τη Μολδαβία ακολουθούν σε μεγάλο βαθμό αυτόν τον κανόνα, όπως ο τηλεοπτικός σταθμός Fabrica-on Publika, «IntheMirror» στο EU TV, το «Triangle» στην τηλεόραση ALT, το «Replica» στο Prime. Ταυτόχρονα, στην τηλεοπτική εκπομπή Good Evening από το δημόσιο κανάλι Moldova 1, οι φιλοξενούμενοι κάθονται σε πολυθρόνες, αλλά οι ειδικοί επισκέπτες και οι ειδικοί κάθονται στον καναπέ. Μερικές φορές παρακολουθούμε τη συζήτηση μεταξύ αντιπροσώπων διαφορετικών πολιτικών κομμάτων, κοινωνικών ομάδων με αντιφατικές απόψεις, όταν κάποιοι από αυτούς κάθονται στον καναπέ και εμφανίζονται εκφυλισμένοι σε βίαιη ανταλλαγή αντιγράφων.
- Οι δημοσιογράφοι δημιουργούν συνθήκες για την προώθηση της συμμετοχής και της επικοινωνίας. Η τηλεόραση μπορεί να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για διάλογο μέσω τηλεδιάσκεψης, τηλεφωνικών παρεμβάσεων κ.λπ. ακόμη και όταν είναι φυσικά αδύνατη. Η ίδια δυνατότητα παροχής ασφαλούς και δίκαιου χώρου για οποιονδήποτε συμμετέχοντα πρέπει να εξασφαλίζεται και σε άλλα μέσα επικοινωνίας, όπως το ραδιόφωνο και ο τύπος. Τα μέσα επικοινωνίας δημιουργούν γέφυρες επικοινωνίας ακόμη και όταν η πραγματική διαμεσολάβηση και οι επίσημες επαφές είναι αδύνατες.
- Ένα ουσιαστικό πρόβλημα στην εφαρμογή της λειτουργίας διαμεσολάβησης των μέσων ενημέρωσης είναι ο προσδιορισμός της διαπολιτισμικής επικοινωνίας σε ουδέτερους όρους.

Βεβαίως, η διαδικασία διαμεσολάβησης μέσω των μέσων ενημέρωσης έχει τη δική της ξεχωριστή διαδικασία. Η βασική διαφορά αυτής της διαμεσολάβησης είναι ο δημόσιος χαρακτήρας της επικοινωνίας σε σύγκριση με την ιδιωτική φύση στην περίπτωση της κλασικής διαμεσολάβησης. Έτσι, οι φορείς επικοινωνίας φέρουν τη

δημόσια ευθύνη για τις διεκδικήσεις που έχουν γίνει. Εάν ο τελικός στόχος της διαμεσολάβησης είναι να επιλύσει μια διαμάχη, τότε η δημοσιογραφική διαμεσολάβηση οδηγεί μόνο σε καλύτερη ενημέρωση του κοινού και σε πιο εκτεταμένες και λεπτομερείς θέσεις των μερών.

Ωστόσο, οι παραδοσιακοί δημοσιογράφοι πιστεύουν ότι οι δημοσιογράφοι δεν πρέπει να διακινδυνεύουν την αντικειμενικότητά τους φροντίζοντας για πρακτικά αποτελέσματα σχετικά με τις ιστορίες τους ή συμμετέχοντας στο σχεδιασμό λύσεων. Εντούτοις, οι εφημερίδες ζήτησαν ενεργά λύσεις στις κοινοτικές συγκρούσεις μεταξύ των νικητών του Pulitzer. Τα μέσα ενημέρωσης μπορούν να συμβάλλουν στην αποτελεσματική διαπολιτισμική επικοινωνία μέσω της επίλυσης των υφισταμένων προβλημάτων, παρέχοντας υποστήριξη στα μέρη για μεγαλύτερη σαφήνεια για τον εαυτό τους και μεγαλύτερη ευθύνη μεταξύ τους, εστιάζοντας στην επικοινωνία μεταξύ των μερών. Η έμφαση στον ρόλο του διαμεσολαβητή των μέσων μαζικής ενημέρωσης βασίζεται στον πιθανό αντίκτυπο στο κοινό και αποτελεί κατευθυντήρια γραμμή για μια σωστή και υπεύθυνη δημοσιογραφία στην εποχή της παγκοσμιοποίησης.

Βιβλιογραφία

- Alexander, J. C. (1998). *Neofunctionalism and After*, Blackwell, London.
- Almasude A. (1999). The new mass media and the shaping of Amazigh identity. See Reyhner et al. 1999, pp. 117-28.
- Altheide D. L. & Snow R. P. (1988). 'Toward a theory of mediation', in *Communication Yearbook 11*, ed. J. A. Anderson, Sage, Newbury Park, CA, pp. 194–223.
- Anderson B. (1991). *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. London: Verso.
- Anderson J. A. & Meyer T. P. (1988). *Mediated Communication: A Social Action Perspective*, Sage, Newbury Park, CA.
- Ang I. (1995). *Living Room Wars: Rethinking Media Audiences for a Postmodern World*, London and New York: Routledge.
- Apostolou F. (2009). Mediation, manipulation, empowerment. Celebrating the complexity of the interpreter's role. *Interpreting*, 11 (1), 1-19.
- Appadurai A. (1996). *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization*. Minneapolis: Univ. Minn. Press.
- Auld G. (2002). The role of the computer in learning Ndj Bbana. *Lang. Learn. Technol.* 6:41 58.
- Bakhtin MM. (1981). *The Dialogic Imagination: Four Essays*. Austin: Univ. Texas Press.
- Barbero, J. M. (1993) *Communication, Culture and Hegemony: From the Media to Mediations*, trans. E. Fox & R. A. White, Sage, London and Newbury Park, CA.
- Bennett R. (2003). Saving a language with computers, tape recorders, and radio. See Reyhner et al. 2003, pp. 59-77.

- Benton R. (1996). Making the medium the message: using an electronic bulletin board system for promoting and revitalizing Maori. In *Telecollaboration in Foreign Language Learning*, ed. M Warschauer, pp. 187-204. Honolulu: Univ. Hawai'i Press.
- Bernard H. (1992). Preserving language diversity. *Hum. Organ.* 51:82-88.
- Bernard H. (1996). Language preservation and publishing. See Hornberger 1996a, pp. 139-56.
- Boczkowski, P. (2004) *Digitizing the News*, MIT Press, Cambridge, MA.
- Boczkowski, P. & Lievrouw, L.A. (2007) 'Bridging STS and communication studies: scholarship on media and information technologies', in *New Handbook of Science, Technology and Society*, eds E. Hackett, O. Amsterdamska, M. Lynch & J. Wajcman, MIT Press, Cambridge, MA, pp. 951-977.
- Boltanski L. (1999). *Distant Suffering: Morality, Media and Politics*, Cambridge, 151.
- Bolter J. D. & Grusin R. (1999). *Remediation: Understanding New Media*, MIT Press, Cambridge, MA.
- Botan I. *Harmonization of interethnic relations- challenges and opportunities*, Available at <http://www.ipp.md/download.php?file=cHvibGJlL2Jpy mxpb3RIY2EvMzYvc m8vTwlub3JpdGFOaSBCb3R hbi5kb2M> (visited August 27, 2012).
- Bourdieu P. (2007). *On television*. Bucuresti, ART.
- Brandt E. (1981). Native American attitudes toward literacy and recording in the southwest. *J. Ling. Assoc. Southwest* 4:185-95.
- Brandt E. (1988). Applied linguistic anthropology and American Indian language renewal. *Hum. Organ.* 47:322-29.
- Briggs CL, Bauman R. (1992). Genre, intertextuality and social power. *J. Ling. Anthropol.* 2:131-72.

Browne DR. (1996). *Electronic Media and Indigenous Peoples: A Voice of Our Own?* Ames: Iowa State Univ. Press.

Buszard-Welcher L. (2001). Can the Web help save my language? See Hinton & Hale 2001, pp. 331-45.

Carey, J. (1989) 'A cultural approach to communication', in *Communication as Culture: Essays on Media and Society*, Unwin Hyman, Boston and London, pp. 13–36.

Chapelle C. (2002). Computer-assisted language learning. In *The Oxford Handbook of Applied Linguistics*, ed. R Kaplan, pp. 498-508. Oxford: Oxford Univ. Press.

Chouliaraki, L. (2008). The mediation of suffering and the vision of a cosmopolitan public. *Television and New Media*, 9, 371–391.

Collins J. (1998). Our ideologies and theirs. In *Language Ideologies: Practice and Theory*, ed. B Schieffelin, K Woolard, P Kroskrity, pp. 256-70. Oxford: Oxford Univ. Press.

Cotter C. (2001). Continuity and vitality: expanding domains through Irish-language radio. See Hinton & Hale 2001, pp. 301-12.

Couldry N. (2008). Mediatization or mediation? Alternative understandings of the emergent space of digital story telling. *New Media and Society*, 10 (3), 373- 391.

Couldry, N. (2003a), 'Being Elsewhere: The Politics and Methods of Researching Symbolic Exclusion', in *The Politics of Place*, T. Cresswell and G. Verstraete (eds), Amsterdam: Rodopi Press, pp. 109-124.

Couldry, N. (2003b), 'Passing Ethnographies: Rethinking the Sites of Agency and Reflexivity in a Mediated World', in *Global Media Studies: Ethnographic Perspectives*, P. Murphy and M. Kraidy (eds), New York and London: Routledge, pp. 40-56.

Crystal D. (2000). *Language Death*. Cambridge, UK: Cambridge Univ. Press.

Curran J. (2000), *Rethinking Media and Democracy* in Curran, James, Gurevitch, Michael (eds.) "Mass Media and Society", third edition, London, New York.

Dauenhauer N, Dauenhauer R. (1998). Technical, emotional, and ideological issues in reversing language shift: examples from South east Alaska. In *Endangered Languages: Language Loss and Community Response*, ed. LA Grenoble, U Whaley, pp. 57-98. Cambridge, UK: Cambridge Univ. Press.

de Graaf T. (1992). The small languages of Sakhalin. *Int. J. Soc. Lang.* 94:185-200.

Debord G. (1977). *The Society of the Spectacle*, London.

Debray, R. (1996) *Media Manifestos*, Verso, London and New York, trans. Eric Rauth.

Dendrinis B. (2006). Mediation in Communication, Language Teaching and Testing. *Journal of Applied Linguistics*, 22, 9-35.

Dixon R. (1991). The endangered languages of Australia, Indonesia and Oceania. In *Endangered Languages*, ed. RH Robins, EM Uh lenbeck, pp. 229-56. Oxford: Berg.

Dorian N. (1991). Surviving the broadcast media in small language communities. *Educ. Media Int.* 28:134-37.

Dorian N. (1994). Purism vs. *compromise in language revitalization and language renewal*. *Lang. Soc.* 23:479-94

Dorian N. (1998). Western language ideologies and small-language prospects. In *Endangered Languages: Language Loss and Community Response*, ed. LA Grenoble, LJ Wha ley, pp. 3-21. Cambridge, UK: Cambridge Univ. Press.

Dornfeld, B. (1998), *Producing Public Television, Producing Public Culture*, Princeton, NJ: Princeton University Press.

Durlak, J. T. (1987) 'A typology for interactive media', in *Communication Yearbook 10*, ed. M. L. McLaughlin, Sage, Newbury Park, CA, pp. 743-756.

- Dyck C. (2002). *Review of Tsi Karhakta: at the edge of the woods. Lang. Learn. Technol.* 6: 27-33.
- Eileen C. & Mackie K. (2006). *International Mediation- The Art of business Diplomacy*. Hague: Kluwer Law International.
- Eisenlohr P. (2004). Register-levels of ethnonational purity: the ethnicization of language and community in Mauritius. *Lang. Soc.* 33: 59-80.
- Eisenlohr, P. (2004). Language Revitalization and New Technologies: Cultures of Electronic Mediation and the Refiguring of communities. *Annual Review of Anthropology.* 33, 21-45.
- Errington J. (2003). Getting language rights: the rhetorics of language endangerment and loss. *Am. Anthropol* 105:723-32.
- Ess C, Sudweeks F, eds. (2001). *Culture, Technology, Communication: Towards an Intercultural Global Village*. Albany: State Univ. NY Press. 355 pp.
- Fabian J. (1983). *Time and the Other: How Anthropology Makes its Object*. New York: Columbia Univ. Press.
- Fishman JA. (1991). *Reversing Language Shift: Theoretical and Empirical Foundations of Assistance to Threatened Languages*. Clevedon: Multiling. Matters.
- Gal S. (1995). Lost in a Slavic sea: linguistic theories and expert knowledge in 19th century Hungary. *Pragmatics* 5:155-66.
- Gal S. (1996). Language shift. In *Kontaktlin guistik/Contact Linguistics/Linguistique de contact*, ed. H Goebel, PH Neide, Z Stary, W W?lck, pp. 586-93. Berlin: Walter de Gruyter.
- Gellner E. (1983). *Nations and Nationalism*. Ithaca, NY: Cornell Univ. Press.
- Gerami A. (2009). Bridging the Theory and Practice Gap: Mediator Power in Practice. *Conflict Resolution Quarterly*, 26 (4), 433- 451.

Giddens A. (1990), *The Consequences of Modernity*, Cambridge; hereafter cited in text as CM.

Grenoble LA Whaley LJ (2002). What does Yaghan have to do with digital technology? *Ling. Discov.* 1. <http://linguistic-discovery.dartmouth.edu>

Grillo RD (1989). *Dominant Languages: Language and Hierarchy in Britain and France*. Cambridge, UK/New York: Cambridge Univ. Press, ix, 261 pp.

Guardado D. (1997). Asturia- a head-start for Asturian on the Internet. *Mercator Media Forum* 3:52-59.

Gumpert G. & Cathcart, R. (eds) (1986) *Inter/Media: Interpersonal Communication in a Media World*, 3rd edn, Oxford University Press, Oxford and New York.

Gumpert G. & Drucker, S. (1999) 'Models, metaphors, and other scholarly meanderings: renovating models of communication', *New Jersey Journal of Communication*, vol. 7, no. 1, pp. 9–22.

Gumpert G. (1988) 'Linguistic character and a theory of mediation', in *Communication Yearbook 11*, ed. J. A. Anderson, Sage, Newbury Park, CA, pp. 230–236.

Haie K. 1992. Language endangerment and the human value of linguistic diversity. *Language* 68:35-41.

Hall DD. (1996). *Cultures of Print: Essays in the History of the Book*. Amherst: Univ. Mass. Press.

Hall S. (1980 [1973]), 'Encoding/Decoding', in *Culture, Media, Language: Working Papers in Cultural Studies, 1972-79*, Centre for Contemporary Cultural Studies (Ed.), London: Hutchinson, pp. 128-38.

Harvey D. (1989). *The Condition of Postmodernity*. Oxford: Blackwell.

Hawkins, R., Wiemann, J. M. & Pingree, S. (eds) (1988) *Advancing Communication Science: Merging Mass and Interpersonal Processes*, Sage, Newbury Park, CA

Henze R, Davis KA. (1999). Authenticity and identity: lessons from Indigenous language and education. *Anthropol. Educ.Q.* 30:3 21.

Hinton L. (2001). Audio-video documentation. See Hinton & Hale 2001, pp. 265-72.

Hjarvard S. (2007). *Changing Media, Changing Language. The Mediatization of Society and the Spread of English and Medialects*. Paper presented at the 57th ICA Conference, San Francisco, CA, 23—28 May.

Hjarvard S. (2008). The mediatization of religion: A theory of the media as agents of religious change. In *Northern lights 2008. Yearbook of film & media studies* (pp. 9–26). Bristol, U.K.: Intellect Press.

Hobsbawm EJ. (1990). *Nations and Nationalism Since 1780: Programme, Myth, Reality*. Cambridge, UK: Cambridge Univ. Press.

Hornberger NH, ed. (1996a). *Indigenous Literacies in the Americas: Language Planning from the Bottom Up*. Berlin: Mouton de Gruyter. 393 pp.

Hornberger NH. (1996b). Language planning from the bottom up. See Hornberger 1996a, pp. 357-66.

Irvine JT, Gal S. (2000). Language ideology and linguistic differentiation. See Kroskrity 2000, pp. 35-84.

Ito M., Okabe D. & Matsuda M. (eds) (2005) *Personal, Portable, Pedestrian: Mobile Phones in Japanese Life*, MIT Press, Cambridge, MA.

Jenkins H. (2006) *Convergence Culture: Where Old and New Media Collide*, New York University Press, New York.

Jouet J. (1994) 'Communication and mediation', *Reseaux*, vol. 2, no. 1, pp. 73–90.

Ka'awa M, Hawkins E. (1997). Incorporating technology into a Hawaiian language curriculum. See Reyhner 1997, pp. 151- 57.

Katz E. & Lazarsfeld P.F. (2006). [1955] *Personal Influence: The Part Played by People in the Flow of Mass Communications*, 2nd edn, Transaction, New Brunswick, NJ and London.

Katz J. E. & Aakhus M. (eds) (2002). *Perpetual Contact: Mobile Communication, Private Talk, Public Performance*, Cambridge University Press, Cambridge.

Keane W. (2003). Semiotics and the social analysis of material things. *Lang. Commun.* 23:409-25.

Keniston K. (2001). *Language, power, and software*. See Ess & Sudweeks 2001, pp. 283-306.

King KA. (2001). *Language Revitalization Processes and Prospects: Quichua in the Ecuadorian Andes*. Clevedon, UK: Multilingual Matters.

Kirshenblatt-Gimblett B. (1996). The electronic vernacular. In *Connected: Engagements with Media*, ed. G. Marcus, pp. 21-65. Chicago: Univ. Chicago Press.

Krauss M. 1992. The world's languages in crisis. *Language* 68:4-10.

Kroskrity P., Reynolds J. (2001). On using multimedia in language renewal: observations from making the CD-ROM *Taitaduhaan*. See Hinton & Hale 2001, pp. 317-30.

Kroskrity P. (2002). Language renewal and the technologies of literacy and postliteracy: reflections from Western Mono. In *Making Dictionaries: Preserving Indigenous Languages in the Americas*, ed. W. Frawley, K. C. Hill, P. Munro, p. 171-94. Berkeley: Univ. Calif. Press.

Krotz F. (2008). Media connectivity: Concepts, conditions, and consequences. In A. Hepp, F. Krotz, & S. Moores (Eds.), *Network, connectivity and flow: Key concepts for media and cultural studies*. New York: Hampton Press.

Kuter L. (1989). Breton vs. French: language and the opposition of political, economic, social and cultural values. See Dorian 1989, pp. 75-90.

Levy M. (1997). *Computer-Assisted Language Learning: Context and Conceptualization*. Oxford: Clarendon.

Lievrouw L. A. & Ruben B. D. (1990). 'Introduction to Part I: theories of mediation – views of the communication process', in *Mediation, Information and Communication: Information and Behavior, Vol. 3*, eds B. D. Ruben & L. A. Lievrouw, Transaction, New Brunswick, NJ, pp. 3–7.

Lievrouw L. A. (2004). 'What's changed about new media? Introduction to the fifth anniversary issue', *New Media & Society*, vol. 6, no. 1, pp. 9–15.

Livingstone S. (2009). On the Mediation of Everything: ICA Presidential Address 2008. *Journal of Communication*, 59, 1-18.

Livingstone S. (1998). 'Audience Research at the Crossroads: The "Implied Audience" in Media and Cultural Theory', *European Journal of Cultural Studies*, Vol. 1, No. 2, pp. 193-217.

Lloyd Jones D. (2000). Mediation, conflict resolution and critical Theory. *Review of International Studies*, 26, 647- 662.

Loader B. (1998). *Cyberspace Divide: Equality, Agency, and Policy in the Information Society*. London: Routledge.

Lundby K. (Ed.). (2008). *Digital storytelling, mediatized stories: Self-representations in new media*. New York: Peter Lang.

Macfarlane J. (2003). Mediation. In J. Macfarlane (Ed.), *Dispute Resolution: Readings and Case Studies* (2nd ed.). Toronto: Emond Montgomery.

Mansell R. (2002), "From Digital Divides to Digital Entitlements in Knowledge Societies", in *Current Sociology*, Vol. 50, No. 3, London, Thousand Oaks, CA and New Delhi: Sage, pp. 407-426.

Martin Barbero J. (2006). A Latin American perspective on communication/cultural mediation. *Global Media and Communication*, 2(3), 279-297.

Mazzoleni G., & Schulz, W. (1999). ‘‘Mediatization’’ of politics: A challenge for democracy? *Political Communication*, 16, 247–261.

McClure E. (2001). The role of language in the construction of ethnic identity on the Internet: the case of Assyrian activists in Diaspora. See Moseley et al. 2001, pp. 68-75.

McEwan-Fujita E. (2003). *Gaelic in Scotland, Scotland in Europe: minority language revitalization in the age of neoliberalism*. PhD thesis, Dept. Anthropology, Univ. Chicago.

McHenry T. (2002). Words as big as the screen: Native American languages and the Internet. *Lang. Learn. Technol.* 6:102-15.

McQuail, D. (1987), *Mass Communication Theory: An Introduction* (Second Edition), London: Sage.

McQuail, D. (2005) *McQuail’s Mass Communication Theory*, 5th edn, Sage, London.

Meyrowitz, J. (1994) ‘Medium theory’, in *Communication Theory Today*, eds D. Crowley & D. Mitchell, Stanford University Press, Stanford, CA, pp. 50–77.

Miyashita M, Moll LA. (1999). Enhancing language material availability using computers. See Reyhner et al. 1999, pp. 113-16.

Moore RE. (1988). Lexicalization versus lexical loss in Wasco-Wishram language obsolescence. *Int. J. Am. Ling.* 54:453-68.

Morley, D. (1992), *Television, Audiences and Cultural Studies*, London: Routledge.

Nettle D, Romaine S. (2000). *Vanishing Voices: The Extinction of the World’s Languages*. Oxford: Oxford Univ. Press.

Newhagen J.E., Cordes, J.W. & Levy, M.R. (1995) ‘Nightly@nbc.com: audience scope and the perception of interactivity in viewer mail on the Internet’, *Journal of Communication*, vol. 45, no. 3, pp. 164–175.

- O'Neill O. (2002). *A Question of Trust*, Cambridge, 88–100.
- Ouakrime M. (2001). Promoting the maintenance of endangered languages through the Internet: the case of Tamazight. See Moseley et al. 2001, pp. 61-67.
- Pacey, A. (1980). *The Culture of Technology*, Oxford: Basil Blackwell.
- Pacey, A. (1999). *Meaning in Technology*, Cambridge, MA: The MIT Press.
- Parks DR, Kushner J, Hooper W, Francis F, Yellow Bird D, Ditmar S. 1999. Documenting and maintaining Native American languages for the 21st century: the Indiana University model. See Reyhner et al. 1999, pp. 59-83.
- Rafaeli S. (1988) 'Interactivity: from new media to communication', in *Advancing Communication Science: Merging Mass Media and Interpersonal Processes*, eds R. P. Hawkins, J. M. Wiemann & S. Pingree, Sage, Newbury Park, CA, pp. 124–181.
- Rafaeli S. (1990) 'Interacting with media: para-social interaction and real interaction', in *Mediation, Information and Communication: Information and Behavior*, Vol. 3, eds B. D. Ruben & L. A. Lievrouw, Transaction, New Brunswick, NJ, pp. 125–181.
- Rey L. (2001). Cultural attitudes toward technology and communication: a study in the "multi-cultural" environment of Switzerland. See Ess & Sudweeks 2001, pp. 151-60.
- Robins K. (1994), "The Haunted Screen," in *Culture on the Brink: Ideologies of Technology*, ed. Gretchen Bender and Timothy Druckrey: Seattle.
- Roth W-M (2007). On Mediation: Towards a Cultural- Historical Understanding. *Theory Psychology*, 17(5), 655- 680.
- Rouchdy A. (1989). "Persistence" or "tip" in Egyptian Nubian. See Dorian 1989, pp. 91- 102.
- Salinas Pedraza J. (1996). Saving and strengthening indigenous Mexican languages: the CELIAC experience. See Hornberger 1996a, pp. 171-88.
- Scannell P. ed. (1991). *Broadcast Talk*. London: Sage. 231 pp.

Shanahan J & Morgan M. (1999). *Television and its Viewers: Cultivation Theory and Research*, Cambridge.

Silverstein M. (1998). Contemporary transformations of local linguistic communities. *Annu. Rev. Anthropol.* 27:401-26.

Silverstein M. (2003a). The whens and wheres- as well as hows- of ethnolinguistic recognition. *Public Cult.* 15:531-58.

Silverstein M. (2003b). *From glottoprospecting to antiquarian curating: dilemmas of reflexivity in the linguistics of local language communities*. Presented at Annu. Meet. Am. Anthropol. Assoc, 102nd, Chicago.

Silverstone R, (1999), *Why study the Media?*, London: Sage.

Silverstone R. (1999a), *Why Study the Media?*, London, Thousand Oaks, CA and New Delhi: Sage.

Silverstone R. (2005). The sociology of mediation and communication. In C. J. Calhoun, C. Rojek, & B. S. Turner (Eds.), *The SAGE handbook of sociology* (pp. 188–207). London: Sage.

Slevin, J. (2000) *The Internet and Society*, Polity, Cambridge.

Smith MA, Kollock P, eds. (1999). *Communities in Cyberspace*. London: Routledge. 323 pp.

Spitulnik D. (1996). The social circulation of media discourse and the mediation of communities. *J. Ling. Anthropol.* 6:161-87.

St. Clair R, Busch J, Webb B. (1999). Self publishing indigenous language materials. See Reyhner et al. 1999, pp. 129-37.

Stathopoulou, Maria (2013, *Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ)*), [Task dependent interlinguistic mediation performance as translanguaging practice: the use of KPG data for an empirically based study](#)

- Stephenson W. (1988). *The Play Theory of Mass Communication*, New Brunswick.
- Stith I., & Roth W-M. (2009). Teaching as mediation: The cogenerative dialogue and ethical understandings. *Teaching and Teacher Education*, 26(2), 363-370.
- Thompson, J. B. (1995), *The Media and Modernity: A Social Theory of the Media*, Cambridge: Polity Press.
- Thurlow C, Lengel L. & Tomic A.(2004) *Computer-Mediated Communication: Social Interaction and the Internet*, Sage, Thousand Oaks, CA.
- Tomlinson J. (1999). *Globalization and Culture*. Chicago: Univ. Chicago Press.
- Turow J. (1992). ‘On reconceptualizing “mass communication”’, *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, vol. 36, no. 1, pp. 105–110.
- Urla J. (1988). Ethnic protest and social planning: a look at Basque language revival. *Cult. Anthropol.* 3:379-94.
- Villa DJ. (2002). Integrating technology into minority language preservation and teaching efforts: an inside job. *Lang. Learn. Technol.* 6:92-101.
- Wall J. A. Jr., & Lynn A. (1993). Mediation: A Current Review. *The Journal of Conflict. Resolution*, 37(1), 160- 194.
- Warner M. (1990). *The Letters of the Republic: Publication and the Public Sphere in Eighteenth-Century America*. Cambridge, MA: Harvard Univ. Press.
- Warschauer M, ed. (1996). *Telecollaboration in Foreign Language Learning*. Honolulu: Univ. Hawai'i Press. 235 pp.
- Warschauer M. (1998). Technology and indigenous language revitalization: analyzing the experience of Hawai'i. *Can. Mod. Lang. Rev/Rev. Can. Langues Vivantes* 55:139-59.
- Williams C, ed. (2000). *Language Revitalization: Policy and Planning in Wales*. Cardiff: Univ. Wales Press.

Williams R. (1985). *Keywords: A vocabulary of culture and society*. London: Fontana.

Williams, R. (1977). From reflection to mediation. In R. Williams (Ed.), *Marxism and literature* (pp. 95–100). Oxford, U.K.: Oxford University Press.

Williams, R. (1983). *Keywords: A vocabulary of culture and society*. London: Fontana.

Wilson S, Peterson LC. (2002). The anthropology of online communities. *Annu. Rev. Anthropol.* 31:449-67.

Woolard KA, Schieffelin BB. (1994). Language ideology. *Annu. Rev. Anthropol.* 23:55-82.

Woolard KA. (1989). *Double Talk: Bilingualism and the Politics of Ethnicity in Catalonia*. Stanford, CA: Stanford Univ. Press.

Wurm S. (1999). Language revivalism and revitalization in Pacific and Asian Areas. *Int. J. Soc. Lang.* 137:163-72.

Zarate G, Levy D., Kramsch C. (Eds). (2008), *Précis du plurilinguisme et du pluriculturalisme*. Paris: éditions des archives contemporaines.